

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ШАРАПАНОВСЬКА Юлія Вікторівна

УДК 81'1-13:1:008

ДИСЕРТАЦІЯ
РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ PANDEMIC В АНГЛОМОВНОМУ
МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ (ЛІНГВОСОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ)

035 – Філологія

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають покликання на джерело

Ю. В. Шарапановська

Науковий керівник:

ШКВОРЧЕНКО Наталія Миколаївна

завідувач кафедри

романо-германської філології та методики

викладання іноземних мов

доктор філологічних наук, доцент

АНОТАЦІЯ

Шарапановська Ю. В. Реалізація концепту PANDEMIC в англomовному медійному дискурсі (лінгвосоціальний аспект). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 «Філологія». – Міжнародний гуманітарний університет, Міністерство освіти і науки України, Одеса, 2024.

У реферованій дисертації проведено комплексне лінгвістичне дослідження, результатом якого є вперше запропонована сучасна методика вивчення лінгвосоціальних особливостей реалізації концепту PANDEMIC у сучасній англійській мові. Основними методологічними елементами є застосування лексикографічного аналізу, відбір емпіричного матеріалу дослідження із текстів англomовного медійного дискурсу, а також проведення експерименту із залученням експертів-носіїв англійської мови.

Удосконалено теоретичні знання з вивчення концепту, що полягає в описі концепту PANDEMIC за допомогою методу побудови лексико-семантичного поля, а також у виявленні його репрезентантів на різних лексичних рівнях, з огляду на утворення неологізмів і зміни значення та сприйняття концепту в ментальній картині світу носіїв англійської мови. У дисертації розвинено й модифіковано лінгвістичні теорії, зокрема в галузі семантики, стилістики та мовного аналізу дискурсу. У дослідженні відрефлектовано те, як мова змінюється й адаптується в умовах кризи, що має важливе значення для лінгвістичного вивчення кризової комунікації, а також допомагає розкрити вплив мовлення на формування громадської думки, схарактеризувати, як мовленнєві конструкції позначаються на сприйнятті подій. Окреслено особливості мовної адаптації та використання терміну PANDEMIC у різних культурних і соціальних контекстах. Отже, теоретичне значення роботи підтверджене розширенням розуміння мови, сприйняття та комунікації в умовах глобальних криз і надзвичайних ситуацій.

Відзначено, що концепт PANDEMIC не є достатньо вивченим, з огляду на динаміку останніх змін, які призвели до розширення структури концепту, а також змін у його метальному сприйнятті представниками різних лінгвокультур. Не зважаючи на те, що окремі вітчизняні та закордонні вчені-лінгвісти зверталися до проблеми дослідження концепту PANDEMIC, однак з більш вузькою спрямованістю: Дж. Лакофф, американський когнітивний вчений і лінгвіст, у своїй роботі "Metaphors We Live By" вивчав, як мова та фреймовання впливають на сприйняття та реакції людей на пандемічні події (1980); Р. Лакофф досліджувала питання концепту у своїй праці "Language and Woman's Place" (1975); С. Гентзель провів дослідження "The Language of Covid-19: Communicating the Coronavirus Pandemic" щодо впливу мови на сприйняття та комунікацію під час пандемії COVID-19 (2020); Д. Таннен написала працю "Covid-19, Risk, and Pandemic Culture: The View from Social Interaction" (2020); А. Лидді "CoronaVirus Discourse: A Critical Discourse Analysis of COVID-19 Media Narratives" (2020); український мовознавець О. Пономарів досліджував проблему пандемії на прикладі українських ЗМІ у роботах "Мова і пандемія: використання лінгвістичних інструментів для аналізу комунікаційних стратегій українських ЗМІ під час поширення COVID-19" (2020) та "Мова і комунікація в умовах пандемії: лінгвістичний аналіз мовленнєвих стратегій в українському суспільстві" (2021); Н. Петлюченко та ін. "COVID-19 as media-cum-language event: Cognitive, communicative, and cross-cultural aspects" (2020); В. Мізецька та ін. "Administration of the educational process (legal and linguistic-didactic aspects) in the conditions of quarantine and post-quarantine measures caused by covid-19".

Набула подальшого розвитку розробка концепту PANDEMIC в ситуації сьогодення, що обумовлено проведенням аналізу безпосередньо під час пандемії, скерованого на з'ясування того, як мова впливає на сприйняття та комунікацію в надзвичайних обставинах.

Встановлено, що у зв'язку з посиленням міжнародних контактів у сфері культури, політики, економіки, дипломатії, а також побутового спілкування,

потрібне оновлене осмислення концептів, що є значущими компонентами успішної комунікації.

Уточнено наукові лінгвістичні знання про розуміння й аналіз способів використання терміну *pandemic* в мові медійного дискурсу. У зв'язку з посиленням міжнародних контактів у сфері культури, політики, економіки, дипломатії, а також побутового спілкування, потрібне оновлене осмислення концептів, що є значущими компонентами успішної комунікації.

Розкрито особливості комплексного вивчення концепту PANDEMIC із використанням різних дослідницьких методик, а також у виявленні специфіки лексичних одиниць, що актуалізують концепт на різних лексико-семантичних та граматичних рівнях англійської мови.

Підкреслено, що в англійському медійному дискурсі останніх чотирьох років зазначений концепт швидко розвивається та розширює свою структуру.

Визначено, концепт є складним ментальним утворенням, що вербалізується різними лексико-фразеологічними засобами та містить значущі для певної лінгвокультури етноспецифічні оцінні й ціннісні характеристики.

З'ясовано вплив мовного опису явища пандемії на формування громадської думки, міжнародного спілкування та ухвалення рішень на різних рівнях, що важливо в умовах глобальних викликів для суспільства.

Набули подальшого розвитку теорії та практики дослідження концепту PANDEMIC у медійному дискурсі. Науковий пошук дасть змогу дослідити еволюцію і нюанси використання концепту, вплив на сприйняття глобальних подій та емоційний відгук громадськості.

Вперше досліджено еволюцію концепту PANDEMIC з моменту виникнення терміну й до періоду останньої пандемії коронавірусної інфекції та продемонстровано динаміку змін його семантики та конотацій в англійській мові на прикладі медійних текстів.

Удосконалено модель розробки лексико-семантичного поля досліджуваного концепту з урахуванням ближньої та дальньої периферії.

Проаналізовано підходи до вивчення концепту та з'ясовано можливості

функціонування й репрезентації концепту з погляду лінгвістики на новітньому етапі сучасної комунікації в глобалізованому світі;

Вперше проведено лінгвістичне дослідження концепту PANDEMIC із застосуванням анкетування носіїв англійської мови для окреслення новітніх тенденцій в уявленнях про концепти PANDEMIC у їхній свідомості за допомогою гугл-форм.

У роботі вперше взято до уваги не лише лексичний аспект, а й синтаксичні, стилістичні та емоційні відтінки мовленнєвого конструкту. Проаналізовано взаємодію мовленнєвих конструкцій із сприйняттям аудиторією, що розширює розуміння впливу мови на громадську думку. Отже, у дисертації запропоновано сучасне бачення мовної динаміки в контексті глобальних викликів, що сприяє розвитку лінгвістичної науки.

Розвинено й модифіковано лінгвістичні теорії, зокрема в галузі семантики, стилістики та мовного аналізу дискурсу.

Досліджено неологізми та/або змінені мовні конструкції та метафори, які виникли внаслідок пандемії, виявлено нові мовні засоби, які використовуються для опису пандемічних явищ, такі як “lockdown”, “social distancing” та інші.

Визначено вплив пандемії на мовленнєві практики та комунікаційні стратегії, способи мовлення, комунікаційні стратегії та мовні звичаї.

Розглянуто особливості аспектів використання мови в контексті пандемії, таких як дезінформація, паніка, спротив або сприйняття урядових заходів.

Досліджено, як мовленнєві практики впливають на сприйняття та реакції на пандемічні події.

Вперше дослідження використання мови в медійних текстах для конструювання англomовного пандемічного дискурсу з урахуванням аналізу термінології, кадрових фреймів, стилістичних особливостей тощо.

Вперше із застосуванням соціолінгвістичного підходу до мовленнєвих практик вивчено соціальні й культурні аспекти використання мови в контексті пандемії, а також вплив культурних особливостей на мовні норми та практики.

Удосконалено використання критичного підходу для виявлення і аналізу

владних структур, що впливають на мовленнєві практики в контексті пандемії.

Набула подальшого розвитку теорія когнітивної лінгвістики у контексті вивчення метафор та фреймів, пов'язаних з пандемією, використання когнітивних механізмів в мовленні за темою пандемії та їхній вплив на сприйняття подій.

Удосконалено застосування дискурсивного аналізу для вивчення способів конструювання пандемічного дискурсу в різних медійних контекстах, включаючи аналіз термінології, риторики, стилістичних прийомів та інших аспектів мовлення, що пов'язано з пандемією.

Поглиблено дослідження у галузі соціолінгвістики для вивчення впливу соціальних та культурних чинників на мовленнєві практики в умовах пандемії, у тому числі аналіз мовленнєвих стратегій різних соціальних груп, виявлення варіацій у використанні мови в різних контекстах та інші аспекти.

Розвинуто структуру критичного дискурсивного аналізу для виявлення владних структур та ідеологічних підтекстів у пандемічному дискурсі, що може сприяти кращому розумінню політичних, економічних та соціокультурних аспектів мовлення стосовно пандемії.

Відрефлектовано те, як мова змінюється й адаптується в умовах кризи, що має важливе значення для лінгвістичного вивчення кризової комунікації, а також допомагає розкрити вплив мовлення на формування громадської думки, схарактеризувати, як мовленнєві конструкції позначаються на сприйнятті актуальних подій у суспільстві.

Окреслено особливості мовної адаптації та використання терміну PANDEMIC у різних культурних і соціальних контекстах. Отже, теоретичне значення роботи підтверджене розширенням розуміння мови, сприйняття та комунікації в умовах глобальних криз і надзвичайних ситуацій.

Набули подальшого розвитку тактичні рекомендації щодо особливостей розвитку ефективних комунікаційних стратегій: вивчення ефективних способів комунікації ризиків, заходів та порад щодо пандемії для різних аудиторій, що може включати розробку зрозумілих та доступних мовних матеріалів,

використання правильних метафор та фреймів у комунікації, а також активне залучення громадськості до обговорення та прийняття заходів.

Удосконалено дослідження процесу відображення соціокультурних змін в суспільстві, його цінностях та потребах через структуру лексико-семантичного поля. Вивчення термінології та метафор пандемії допомагає розкрити складні соціокультурні процеси, що відбуваються в сучасному світі.

Розкрито особливості розвитку мовленнєвих стратегій, які використовуються для опису пандемічних явищ, допомагає розуміти ефективність комунікаційних стратегій та визначити способи покращення комунікації між медичними працівниками, владними структурами та громадськістю.

Встановлено необхідність міждисциплінарного підходу, що сприяє співпраці між лінгвістами, медичними фахівцями, психологами, соціологами та іншими дослідниками, який стимулює розвиток нових методологій та підходів у лінгвістиці.

Окреслено перспективу розробки спеціалізованої термінології та комунікаційних стратегій для пандемічного контексту, яка допоможе уникнути непорозумінь та покращити ефективність комунікації між медичними працівниками, владними структурами та громадськістю.

Ключові слова: концепт, вербалізація, пандемія, лексико-семантичне поле, медійний дискурс.

SUMMARY

Sharapanovska Yu. V. Realization of the PANDEMIC concept in the English-language media discourse (linguistic and social aspect). – Manuscript.

Thesis for a PhD Degree in Philology. Speciality 035 – “Philology”. – International Humanitarian University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Odesa, 2024.

This dissertation represents a significant contribution to contemporary linguistics as it develops a new methodology for studying the linguistic-social features of implementing the concept of PANDEMIC in modern English. The main methodological elements of the research include the application of lexicographic analysis, selection of empirical material from English-language media discourse, and conducting an experiment involving native English speakers.

The findings of the study allowed to refine theoretical knowledge in studying the concept of PANDEMIC by identifying its representatives at different lexical levels, as well as by elucidating the formation of neologisms and changes in the meaning and perception of the concept in the mental world of English speakers. Linguistic theories, particularly in the fields of semantics, stylistics, and discourse analysis, were developed and modified.

One of particular importance is the identification of how language changes and adapts in crisis situations, which is crucial for the linguistic study of crisis communication and the formation of public opinion. The study also revealed the peculiarities of linguistic adaptation and the use of the term "pandemic" in different cultural and social contexts.

Thus, this dissertation holds significant theoretical value as it expands the understanding of language, perception, and communication in the context of global crises and emergencies. Its results contribute to a better understanding of the impact of language on shaping public opinion and the development of linguistic constructions in crisis conditions.

It has been noted that the concept of PANDEMIC is not sufficiently studied,

considering the recent changes that have led to the expansion of the concept's structure, as well as changes in its metaphorical perception by representatives of different linguistic cultures. Despite the fact that some domestic and foreign linguists have addressed the issue of studying the PANDEMIC concept, their focus has been more narrow: J. Lakoff, an American cognitive scientist and linguist, studied how language and framing influence people's perception and reactions to pandemic events in his work "Metaphors We Live By" (1980); R. Lakoff explored the concept in her work "Language and Woman's Place" (1975); S. Gentzel conducted research on "The Language of Covid-19: Communicating the Coronavirus Pandemic" regarding the impact of language on perception and communication during the COVID-19 pandemic (2020); D. Tannen wrote "Covid-19, Risk, and Pandemic Culture: The View from Social Interaction" (2020); A. Liddy authored "CoronaVirus Discourse: A Critical Discourse Analysis of COVID-19 Media Narratives" (2020); Ukrainian linguist O. Ponomariv investigated the issue of the pandemic on the example of Ukrainian media in works such as "Language and Pandemic: Using Linguistic Tools to Analyze Communication Strategies of Ukrainian Media during the Spread of COVID-19" (2020) and "Language and Communication in Times of Pandemic: Linguistic Analysis of Speech Strategies in Ukrainian Society" (2021); N. Petlyuchenko et al. published "COVID-19 as a media-cum-language event: Cognitive, communicative, and cross-cultural aspects" (2020); V. Mizetska et al. explored "Administration of the educational process (legal and linguistic-didactic aspects) in the conditions of quarantine and post-quarantine measures caused by COVID-19."

Further development of the PANDEMIC concept has occurred in today's situation, driven by analysis conducted directly during the pandemic, aimed at elucidating how language influences perception and communication in extraordinary circumstances.

It was noted that due to the intensification of international contacts in the fields of culture, politics, economy, diplomacy, and everyday communication, there is a need for a renewed understanding of concepts that are significant components of

successful communication.

Scientific linguistic knowledge about the understanding and analysis of the ways the term "pandemic" is used in the language of media discourse has been clarified. In connection with the intensification of international contacts in the fields of culture, politics, economy, diplomacy, and everyday communication, there is a need for a renewed understanding of concepts that are significant components of successful communication.

The peculiarities of comprehensive study of the PANDEMIC concept using various research methods have been revealed, as well as in identifying the specificity of lexical units that actualize the concept at different lexical-semantic and grammatical levels of the English language.

It was emphasized that in English-language media discourse over the past four years, the mentioned concept is rapidly evolving and expanding its structure.

It was determined that the concept is a complex mental formation verbalized by various lexical and phraseological means and contains significant ethnospecific evaluative and axiological characteristics for a particular linguistic culture.

The influence of linguistic description of the pandemic phenomenon on the formation of public opinion, international communication, and decision-making at various levels was elucidated, which is important in the face of global challenges for society.

The theories and practices of researching the PANDEMIC concept in media discourse have further developed. Scientific research will allow examining the evolution and nuances of the concept's usage, its impact on the perception of global events, and the emotional response of the public.

For the first time, the evolution of the PANDEMIC concept from the emergence of the term to the period of the latest coronavirus pandemic has been studied, demonstrating the dynamics of changes in its semantics and connotations in the English language based on media texts.

The model for developing the lexical-semantic field of the researched concept has been improved, taking into account both the immediate and distant peripheries.

The approaches to studying the concept have been analyzed, and the possibilities of functioning and representation of the concept from a linguistic perspective in the modern stage of globalized communication have been clarified.

For the first time, a linguistic study of the PANDEMIC concept was conducted using surveys of English language speakers to outline the latest trends in their perceptions of PANDEMIC concepts through Google Forms.

The work takes into account not only the lexical aspect but also the syntactic, stylistic, and emotional nuances of speech constructions. The interaction of speech constructions with audience perception was analyzed, expanding the understanding of the language's influence on public opinion. Thus, the dissertation offers a modern view of linguistic dynamics in the context of global challenges, contributing to the development of linguistic science.

Linguistic theories, particularly in the fields of semantics, stylistics, and discourse analysis, have been developed and modified.

Neologisms and/or altered language constructions and metaphors that have emerged as a result of the pandemic have been studied, and new linguistic tools used to describe pandemic phenomena, such as "lockdown," "social distancing," and others, have been identified.

The impact of the pandemic on speech practices and communication strategies, modes of speech, communication strategies, and linguistic customs has been determined.

The specifics of language use in the pandemic context, such as misinformation, panic, resistance, or perception of government measures, have been considered.

The study examines how speech practices influence perceptions and reactions to pandemic events.

For the first time, the use of language in media texts to construct English-language pandemic discourse has been investigated, taking into account terminology analysis, framing, stylistic features, and so on.

For the first time, using a sociolinguistic approach to speech practices, social

and cultural aspects of language use in the context of the pandemic have been studied, as well as the influence of cultural characteristics on language norms and practices.

The use of a critical approach to identify and analyze power structures influencing speech practices in the context of the pandemic has been refined.

The theory of cognitive linguistics in the study of metaphors and frames related to the pandemic, the use of cognitive mechanisms in pandemic-related discourse, and their impact on event perception has further developed.

The application of discourse analysis to study the ways of constructing pandemic discourse in various media contexts, including terminology analysis, rhetoric, stylistic devices, and other aspects of pandemic-related speech, has been refined.

In-depth research in sociolinguistics to study the influence of social and cultural factors on speech practices in pandemic conditions, including the analysis of speech strategies of different social groups and variations in language use in different contexts, among other aspects, has been conducted.

The structure of critical discourse analysis has been developed to identify power structures and ideological subtexts in pandemic discourse, which may contribute to a better understanding of political, economic, and sociocultural aspects of pandemic-related speech.

The changes and adaptations of language in crisis conditions have been reflected upon, which is significant for the linguistic study of crisis communication and helps to understand the impact of speech on shaping public opinion, characterizing how speech constructions affect the perception of current events in society.

The specifics of language adaptation and the use of the term PANDEMIC in different cultural and social contexts have been outlined. Thus, the theoretical significance of the work is confirmed by expanding the understanding of language, perception, and communication in the context of global crises and emergencies.

Tactical recommendations for the development of effective communication

strategies have further evolved: studying effective ways of communicating risks, measures, and pandemic-related advice to different audiences, which may include the development of clear and accessible linguistic materials, the use of appropriate metaphors and frames in communication, as well as actively involving the public in discussions and measures adoption.

The study of the process of reflecting socio-cultural changes in society, its values, and needs through the structure of the lexical-semantic field has been refined. The exploration of pandemic terminology and metaphors helps to uncover complex socio-cultural processes occurring in the modern world.

The characteristics of the development of speech strategies used to describe pandemic phenomena have been revealed, aiding in understanding the effectiveness of communication strategies and determining ways to improve communication between medical professionals, governmental structures, and the public.

The necessity of an interdisciplinary approach has been established, fostering collaboration among linguists, medical professionals, psychologists, sociologists, and other researchers, which stimulates the development of new methodologies and approaches in linguistics.

The prospect of developing specialized terminology and communication strategies for the pandemic context has been outlined, which will help avoid misunderstandings and enhance communication effectiveness between medical professionals, governmental structures, and the public.

Key words: concept, verbalisation, pandemic, lexical and semantic field, mediadiscourse.

**НАУКОВІ ПРАЦІ, У ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНО
ОСНОВНІ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ**

**Статті в періодичних наукових виданнях
за галуззю (галузями) знань, що проіндексовані в базах даних
Web of Science Core Collection та / або Scopus**

1. Shkvorchenko, N., Hromovenko, V., & Sharapanovska, Y. (2021). The concept of «pandemic» in modern English-language political discourse. *Amazonia Investiga*, 10(46), 225–233. URL : <https://doi.org/10.34069/AI/2021.46.10.23>

2. Shkvorchenko, N., Pershyna, L., Sharapanovska, Yu., Adamova, H., Leontiev, O. (2022). The Linguistic Realisation of «Pandemic» Concept in Contemporary English. ISSN 1799-2591 *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 12, No. 12. 2471–2477, December, 2022. URL : <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0a5b9a3b-3db5-4eeb-b8d2-bf468a533bc9/content>.

**Статті в періодичних наукових виданнях інших держав,
що входять до Організації економічного співробітництва та розвитку
та / або Європейського Союзу**

3. Sharapanovska, Y. (2022). “PANDEMIC” CONCEPT IN THE ENGLISH LANGUAGE. *Scientific Journal of Polonia University*, 47(4), 81-88. URL : <http://pnap.ap.edu.pl/index.php/pnap/article/view/768>

**Статті в наукових виданнях, що входять до
переліку наукових фахових видань України**

4. Шарапановська, Ю. В. (2021а). Концепт «ПАНДЕМІЯ» в англomовному лінгвістичному просторі. *Закарпатські філологічні студії*, Випуск 18, С. 162–167. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/trphst_2021_18_31.pdf
5. Шарапановська, Ю. В. (2023). Концепт PANDEMIC в англomовному медійному дискурсі. *Науковий журнал "Академічні студії". Серія «Гуманітарні науки»*. Вип. 2. С. 96–104. URL : <http://academstudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/%20view/474/447>
6. Sharapanovska, Yu. (2020b). Implementation of the «PANDEMIC» concept in modern English. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Вип. 34. Том 5, С. 158–163. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1205692>
7. Sharapanovska, Yu.V. (2021a). Linguistic approaches to the concept study. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. № 47 том 2. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». С. 150–153. URL : http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v47/part_2/36.pdf

Публікації, які засвідчують апробацію результатів дисертації

8. Шкворченко, Н. М., Шарапановська, Ю. В. (2021). Структура класифікації концепту у лінгвістичному дослідженні. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 35, С. 52–56.
9. Шкворченко, Н. М., Шарапановська, Ю. В. (2022). Неологізми як складова концепту «Пандемія», *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 36, С. 120–124.
10. Шарапановська, Ю. В. (2020). До проблем концепту в лінгвістиці. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету : {збірник}*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 33, С. 95–98.

11. Шарапановська, Ю. В. (2021b). Засади вивчення концепту в лінгвістиці. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 34, С. 95–100.

12. Шарапановська, Ю. (2023b). Особливості актуалізації концепту PANDEMIC в медійному дискурсі. [Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення, 23-24 листопада 2023 р.](#) *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 листопада 2023 р., м. Одеса, Міжнародний гуманітарний університет.* С. 159–162. <https://doi.org/10.32837/11300.26952>.

13. Sharapanovska, Yu. (2020a). Concept of «Disease» in the English language. Specialized and multidisciplinary scientific researches: *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, December 11, 2020. Amsterdam, The Netherland: European Scientific Platform, Volume 6, 8,25 printed sheets*, P. 13–16.

14. Sharapanovska, Yu. (2022). PANDEMIC English vocabulary changes. *2nd International Antalya scientific research and innovative studies congress held on March 17-21, 2022. Antalya, Turkey P. 130–133.* <http://surl.li/oogeu>.

15. Sharapanovska Yu. (2023). Synonym field of the pandemic concept. *1st International Scientific and practical Internet Conference ,Achievements of 21st Century Scientific Community: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, September 14-15, 2023.* FOP Marenichenko V. V., Dnipro, Ukraine, 523 p. P. 21–23.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ЗМІСТ	17
ВСТУП	18
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУ PANDEMIC	25
1.1 З'ясування сутності терміну «концепт»	25
1.2 Підходи до вивчення концептів	37
1.3 Структура концепту та його типи	47
1.4 Концепт PANDEMIC: історично-соціальний аспект	57
РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ	67
2.1 Матеріал дослідження	67
2.2 Класифікація матеріалу дослідження	79
2.3 Методи дослідження	90
РОЗДІЛ 3 КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ PANDEMIC	106
3.1 Репрезентація концепту PANDEMIC в англійській мові	106
3.2 Лексико-семантичне поле концепту PANDEMIC	113
3.2.1 Експериментальне визначення лексико-семантичного поля концепту PANDEMIC	113
3.2.2 Семантичний і компонентний аналіз концепту PANDEMIC	129
3.3 Особливості актуалізації концепту PANDEMIC у медійному дискурсі	142
ВИСНОВКИ	163
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	178
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ	195
ДОДАТКИ	198

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Останніми десятиліттями проблема вивчення концептів становить особливе зацікавлення дослідників у різних наукових галузях (лінгвістика, культурологія, психологія тощо).

Пандемія як загальнолюдський феномен є наднаціональним поняттям, що вмотивовує необхідність антропоцентричного підходу до студіювання концепту. Концепт PANDEMIC виражає базові людські відчуття та інстинкти, універсальні для представників усіх культур. В англomовному медійному дискурсі останніх чотирьох років зазначений концепт швидко розвивається та розширює свою структуру.

У дисертації концепт потрактований як складне ментальне утворення, вербалізоване різними лексико-фразеологічними засобами, що містить значущі для певної лінгвокультури етноспецифічні оцінні та ціннісні характеристики.

Теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження є праці відомих вітчизняних та закордонних вчених-лінгвістів: М. Бобро, О. Бондаренко, О. Близнюк, Л. Лисиченко, А. Приходько, Т. Радзівєвська, О. Селіванова, І. Шевченко, В. Еванс, Дж. Лакофф, Теун А. ван Дейк, М. Фуко, Ж. Лаклос, Д. Лі, Ч. Мейєр,

Теоретичні і практичні засади концептуальних та дискурсивних студій заклали такі філологи та мовознавці як М. Бобро, К. Голобородько, В. Жайворонок, А. Загнітко, І. Колегаєва, Ж. Краснобаєва-Чорна, О. Огуй, Н. Петлюченко, М. Потапенко, Г. Приходько, В. Смаглій, А. Вержбицька, С. Лоренс, Е. Марголіс, Н. Ферклоу, Дж. Хартлі та інші.

Поряд із цим, лише в окремих лінгвістичних студіях досліджувалися безпосередньо проблеми, дотичні до теми дисертації. Слід зазначити роботи С. Гентзель ("The Language of Covid-19: Communicating the Coronavirus Pandemic" (2020)); Д. Таннен ("Covid-19, Risk, and Pandemic Culture: The View from Social Interaction" (2020)); А. Лидді ("CoronaVirus Discourse: A Critical Discourse

Analysis of COVID-19 Media Narratives” (2020)); О. Пономарів (“Мова і пандемія: використання лінгвістичних інструментів для аналізу комунікаційних стратегій українських ЗМІ під час поширення COVID-19” (2020), “Мова і комунікація в умовах пандемії: лінгвістичний аналіз мовленнєвих стратегій в українському суспільстві” (2021)) та деякі інші.

Проте, жодна з зазначених праць не вдавалася до детального дослідження концепту PANDEMIC із застосуванням комплексної методики всебічного аналізу розвитку концепту, встановлення лексико-семантичного поля та детальної лінгвістичної інтерпретації.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію у вигляді рукопису виконано самостійно відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов Міжнародного гуманітарного університету «Лінгвістичні та лінгводидактичні основи формування багатомовної та полікультурної компетенції», що є складником загальнонаукової університетської теми «Тенденція становлення і розвитку соціогуманітарної сфери в Україні» (номер державної реєстрації 01104000678). Тему дисертації затверджено Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету 12.11.2020 р., (протокол № 2), в остаточній редакції 04.04.2023 р. (протокол № 6).

Мета і завдання дослідження. У відповідності з встановленими об’єктом (лінгвосоціальні особливості реалізації концепту PANDEMIC у сучасній англійській мові) та предметом (мовні засоби, що репрезентують концепт PANDEMIC в англійській мові) дисертації, її мета полягає в комплексному вивченні концепту PANDEMIC із використанням різних дослідницьких методик, а також у виявленні специфіки лексичних одиниць, що актуалізують концепт на різних рівнях англійської мови. Багатоаспектність і комплексність поставленої мети зумовили необхідність виділення низки таких завдань:

1) проаналізувати підходи до вивчення концепту та з’ясувати можливості функціонування й репрезентації концепту з погляду лінгвістики на

новітньому етапі сучасної комунікації в глобалізованому світі;

2) дослідити еволюцію концепту PANDEMIC і продемонструвати динаміку змін його семантики та конотацій в англійській мові;

3) розробити модель лексико-семантичного поля досліджуваного концепту;

4) визначити лексичні одиниці, що актуалізують концепт PANDEMIC на різних рівнях: від базових номінантів – слів – до словосполучень, фраз тощо;

5) дослідити номінанти, що вербалізують концепт PANDEMIC в англійській мові;

6) організувати анкетування носіїв англійської мови для окреслення новітніх тенденцій в уявленнях про концепти PANDEMIC у їхній свідомості за допомогою гугл-форм;

7) схарактеризувати тенденції актуалізації досліджуваного концепту в англійській мові.

Методи дослідження.

Методологічною основою роботи є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: метод теоретичного аналізу і синтезу застосовано під час дослідження загальних засад його предмета (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3); елементи загальнонаукового описового методу (вибір, класифікація, інтерпретація лексичного матеріалу) (підрозділи 2.1, 2.2); порівняльно-історичний метод (проведення етимологічного аналізу та вивчення слів у діахронному зрізі мови) (підрозділи 3.1, 3.2.1); лексикографічний аналіз (підрозділ 3.2); метод концептуального аналізу, метод побудови лексико-семантичного поля (підрозділ 3.2, 3.2.2). У роботі також застосовано методи семантичного аналізу лексичних одиниць і корпусного аналізу; елементи статистичного аналізу; метод контекстуального аналізу та прийом анкетування (підрозділи 3.2.2, 3.3).

Емпіричну базу дослідження становлять англійськомовні лексичні одиниці на позначення концепту PANDEMIC, що вибрані протягом двох етапів:

1) проведення лексикографічного аналізу на базі англійськомовних етимологічних, тлумачних словників і словників синонімів;

2) суцільна вибірка з медійного дискурсу (публіцистичні й науково-

популярні тексти на інформаційну, пізнавальну, медичну, економічну та політичну тематику).

Медійні джерела для відбору матеріалу вибірки – електронні та друковані версії англomовних видань газет і журналів, серед яких “*The Guardian*”, “*The Observer*”, “*The Times*”, “*The Sun*”, “*The Telegraph*”, “*The Daily Mail*”, “*The Independent*”, “*The Wall Street Journal*”, “*The New York Times*”, “*The Washington Post*”, “*Daily News*” та ін. Загальний обсяг мовного матеріалу становить 2320 сторінок. Темпоральний відрізок поданої вибірки фактичного матеріалу дослідження охоплює 1995 – 2023 рр. Загальна кількість відібраних лексичних одиниць англійської мови сягає 1300 одиниць.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням концепту PANDEMIC здійсненим в умовах активної фази пандемії коронавірусної інфекції COVID-19. Науковою новизною відзначаються такі положення:

вперше:

запропоновано сучасну методику з проведенням експерименту за участі носіїв британського й американського варіантів англійської мови (у вигляді гугл-форм), яке дало змогу зафіксувати новітні тенденції в уявленнях про концепт PANDEMIC, що вкрай важливо у зв’язку з безперервним, стрімким розвитком зазначеного концепту, спричиненим ситуацією з нещодавньою пандемією та статусом англійської як глобальної мови;

досліджено концепт PANDEMIC у діахронному зрізі англійської мови допомагає схарактеризувати зміни значень слів, що вербалізують цей концепт, а саме: конкретизацію смислів, розширення контексту вживання;

змодельовано комплексного лексико-семантичного поля, що містить лексичні одиниці різних рівнів (слова, словосполучення та паремії);

проведено комплексний аналіз мовних одиниць, що виражають концепт PANDEMIC на матеріалі найбільш репрезентативних корпусів англійської мови;

визначено різний ступінь репрезентації концепту PANDEMIC, зафіксований за допомогою корпусного аналізу мовних одиниць, що виражають

концепт, а також експериментальним прийомом анкетування в гугл-формах за участі носіїв британського й американського варіантів англійської мови, дає змогу констатувати, що в сучасній англійській мові відбулися суттєві зміни на асоціативному рівні концепту PANDEMIC;

окреслено активну динаміку змін концепту PANDEMIC і розширення його структури в англійськомовному медійному дискурсі, що робить його одним із найбільш гнучких понять сьогодення.

удосконалено:

теоретичні знання про концепт та концептосферу: останніми десятиліттями проблема вивчення концептів становить особливе зацікавлення дослідників у різних наукових галузях (лінгвістика, культурологія, психологія тощо). У дисертації концепт потрактований як складне ментальне утворення, вербалізоване різними лексико-фразеологічними засобами, що містить значущі для певної лінгвокультури етноспецифічні оцінні та ціннісні характеристики;

поняття пандемії як загальнолюдського феномену, що вмотивовує необхідність антропоцентричного підходу до студіювання концепту. Концепт PANDEMIC виражає базові людські відчуття та інстинкти, універсальні для представників усіх культур. В англійськомовному медійному дискурсі останніх чотирьох років зазначений концепт швидко розвивається та розширює свою структуру.

набули подальшого розвитку:

дослідження розширення структури концепту, а також змін у його метальному сприйнятті представниками різних лінгвокультур;

вивчення мовних засобів вираження досліджуваного концепту має велике значення як для розширення загальних знань про концепти взагалі, так і для оптимізації міжкультурної комунікації;

студіювання концепту PANDEMIC крізь призму насамперед англійської мови, оскільки в період глобалізації англійська мова стає основним інструментом міжнародного спілкування, отже, засобом вербалізації цих незамінних компонентів спілкування. Англійська мова як джерело знань про національний

характер і менталітет народів англomовних країн дає змогу окреслювати лінгвістичні особливості англomовної лінгвокультури, щоб правильно інтерпретувати їх у процесі міжкультурної комунікації.

Практичне значення одержаних результатів. Дисертація має теоретико-прикладний характер, а її висновки і пропозиції становлять науковий та практичний інтерес і можуть бути використані у:

під час розроблення теоретичних курсів із когнітивної лінгвістики, лексикології, лексикографії, теорії англійської мови, культурології, міжкультурної комунікації;

в освітньо-науковому процесі ЗВО під час викладання дисциплін:

із філології (розділ «Корпусна лінгвістика»), мовознавства (розділ «Теорія мовних універсалій»), теорії міжкультурної комунікації (розділ «28 міжкультурної комунікації»);

дисциплін вільного вибору здобувача вищої освіти, зокрема з практичної риторики, когнітивної семіотики, лінгводискурсології;

для підготовки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти;

для впорядкування практичних міждисциплінарних курсів англійської мови.

Особистий внесок здобувачки в одержання наукових результатів, що містяться в дисертації. Дисертаційне дослідження виконано здобувачкою самостійно, всі сформульовані у ньому положення і висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень авторки. У статті, яка опублікована спільно з Н. Шкворченко та В. Громовенко (The concept of “pandemic” in modern English-language political discourse) здобувачкою самостійно проведено теоретичний аналіз лексикографічних джерел та класифікація практичного матеріалу дослідження. У статті у співавторстві з Н. Шкворченко, Л. Першиною, Г. Адамовою та О. Леонтьєвим (The Linguistic Realisation of “Pandemic” Concept in Contemporary English) здобувачкою досліджено засади вивчення концепту PANDEMIC та розроблено методологічну базу дослідження. У статті, яка опублікована спільно з Н. Шкворченко (Структура класифікації концепту у лінгвістичному дослідженні) здобувачкою запропоновано методику

дослідження концепту.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідження обговорено на розширеному фаховому семінарі кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов Міжнародного гуманітарного університету із залученням спеціалістів кафедри германських і східних мов та перекладу, кафедри іноземних мов професійного спілкування.

Теоретичні та практичні результати дослідження на різних стадіях були презентовані в межах доповідей на науково-практичних конференціях та конгресах: Міжнародна науково-практична конференція “Specialized and multidisciplinary scientific researches” (м. Амстердам, Нідерланди, 11 грудня 2020 р.); Другий міжнародний конгрес “2nd International Antalya scientific research and innovative studies congress” (м. Анталія, Туреччина, 17-22 березня 2022 р.); Перша Міжнародна науково-практична інтернет-конференція “Achievements of 21st Century Scientific Community” (м. Дніпро, 14-15 вересня 2023 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення» (м. Одеса, 23-24 листопада 2023 р.).

Публікації. Основні теоретичні та практичні положення й пропозиції дисертаційного дослідження відображено в 15 публікаціях (серед них 11 – одноосібних) у фахових виданнях України (4 публікації), а також у 2 публікаціях, що входять до наукометричних баз «Scopus» і «Web of Science».

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційне дослідження складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (203 найменувань, з них 85 іноземними мовами) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 218 сторінок: 160 – основний текст, 19 – список використаних джерел, 20 – додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУ PANDEMIC

1.1 З'ясування сутності терміну «концепт»

Концепт – це складне і багатогранне поняття, що відіграє важливу роль у мовній картині світу та соціокультурному контексті. Вивчення концептів дозволяє глибше зрозуміти не тільки мову, а й менталітет, культуру, історичні та сучасні процеси в суспільстві. Особливо актуальним стає дослідження концептів у медійному дискурсі, який відіграє ключову роль у формуванні громадської думки та соціальних настроїв.

Концепт – сучасний термін, використовуваний у багатьох гуманітарних науках: лінгвістиці, літературознавстві, філософії, психології, культурології тощо. У науковій літературі запропоновано чимало дефініцій цього поняття, щое одним із ключових елементів у вивченні мовної картини світу.

Мовна картина світу – це спосіб сприйняття та розуміння світу через призму мови, якою послуговується людина, що охоплює культурні, соціальні, психологічні аспекти, пов'язані з конкретною мовою. Мовна картина світу також зважає на лінгвістичні особливості, як-от граматику, лексику, фонетику мови, що формують спосіб мислення та взаєморозуміння серед носіїв цієї мови. Мовна картина світу представляє, як саме індивід розглядає світ і взаємодіє з ним за допомогою мови.

Концепт – широке поняття, популярне в когнітивній лінгвістиці та когнітивній психології. У тематичних межах концепту окреслюють питання сприйняття, мислення, збереження, оброблення інформації (Бобро, 2013; Голобородько, 2002).

Характеризуючи природу виникнення концепту, зауважимо, що концепти з'являються внаслідок взаємодії досвіду, відбору за ціннісними

критеріями й механізмами пам'яті. Концепт постає в разі зіткнення культурного й особистогосвітів. Таке визначення є найвужчим, оскільки автор пропонує лінгвістичне й культурне витлумачення названого поняття (Жайворонок, 2002).

У лінгвістиці терміни «поняття» і «концепт» часто використовують як синоніми. Водночас помітна різниця в їхньому вживанні. «Поняття» вказує на загальну ідею або уявлення про щось, тоді як «концепт» може бути більш формалізованим і визначеним феноменом, який аналізують у межах певної теорії чи системи. Отже, «концепт» може мати більш точне визначення, а «поняття» пов'язане із загальним ідейним уявленням (Загнітко, 2010).

У лінгвістичній науці «поняття» може засвідчувати загальне розуміння чогось, що буде менш формалізованим. З іншого боку, концепт постає об'єктом більш докладного аналізу, часто в межах конкретної наукової дисципліни чи теорії. Досліджуючи мову, учені оперують терміном «концепт» для позначення більш структурованого й визначеного явища, натомість «поняття» може виявлятися більш загальним і не таким чітко потрактованим.

Наразі термін «концепт» найбільш поширений і дискусійний у лінгвістиці. Десятиліттями він слугував основою для досліджень, спрямованих на опис мовної картини світу. У середині минулого століття постала необхідність у створенні нової термінології, що синтезувала б словникову й енциклопедичну інформацію, об'єднувала б денотат і конотацію, ближчі й віддаленіші значення слів, антагонізм, знання про світ і предмет, що вмотивоване потребами науки, особливо когнітивної лінгвістики, яка зосереджує увагу на зіставленні лінгвістичних даних із психологічними (Калько, 2013).

Унаслідок такої необхідності, сформувалася нова мовознавча дисципліна – лінгвоконцептологія, а термін «концепт» набув поширення в лінгвокультурології, психолінгвістиці, когнітивістиці, лінгвофілософії, семантиці тощо. Водночас поняття концепту в лінгвістиці позначає та охоплює

сукупність знань, уявлень і відомостей про певний об'єкт або цілий клас об'єктів.

Доктрина про концепт має тривалу еволюцію: поява й початковий розвиток лексеми датовані XII століттям та пов'язані з іменем П. Абеляра. Учений уважав, що концепт – це форма, здатна охоплювати всі значення, сукупність понять у психічному просторі людини, що формується в процесі усвідомлення мови та її використання (Кочерган, 2003).

Термін «концепт» у сучасній лінгвістиці потрактований украй широко й нечітко. Інформаційний зміст концепту охоплює мінімальну кількість пізнавальних ознак, що спрямовані на виявлення найбільш важливих і відмінних ознак предмета чи явища. Сфера інтерпретації концепту представляє когнітивні ознаки, які інтерпретують інформаційний зміст концепту. Особливість поля інтерпретації полягає в наявності суперечливих когнітивних симптомів. Структуру концепту можна описати лише тоді, коли окреслено та з'ясовано його зміст, тобто наявні когнітивні ознаки концепту.

Теоретичні та практичні питання концепту в сучасній лінгвістиці обґрунтовували такі вчені, як В. Еванс, А. Приходько Т. Радзієвська, О. Селіванова, Б. Сміт, І. Шевченко та ін.

Кожне з понять виражає зміст конкретного концепту. Крім того, поняття інтерпретують як мовну ідею, виражену згідно з традицією, зразком. Соціальна та культурна концептосфера – продукт конкретного суспільства та його унікальної культури.

Концепт є універсальною, глобальною єдністю духовного рівня, квантом чітко структурованої і систематизованої системи людських знань про матеріальний та духовний світ. Його вираженням і поясненням слугує мова. Виконуючи оцінну функцію, пов'язану з розумом, пам'яттю, культурою і духом, концепти не тільки передчуваються, але й сприймаються (Краснобаєва-Чорна, 2006). Такий концепт являє собою окрему одиницю колективної свідомості, збережену в національній пам'яті народу у вигляді словника.

Термін «концепт» використовують представники різних лінгвістичних галузей, проте на сьогодні досі не існує єдиного загальновизнаного визначення. Численні дефініції концепту засвідчують глибину його властивостей і характеристик, що можна пояснити широким спектром теоретичних обґрунтувань. З огляду на це, необхідно синтезувати основні підходи до визначення терміну, сформулювати авторську дефініцію на основі аналізу різноманітних трактувань.

В українській мові слово «концепт» виникло внаслідок калькування латинського "*conceptus*" (поняття). Деякі дослідники оперують лексемами як синонімічними, попри це, наразі слова достатньо диференційовані. «Поняття» функціює переважно в логіці та філософії, а «концепт» – у лінгвістиці, культурології, мовознавстві, лінгвістиці.

Термін «концепт» охоплює систему таких логічних термінів, як «судження» та «умовивід», становить набір логічних частин поняття, тобто зміст, що складається з базових характеристик ядра концепту (Полюжин, 1999, с. 128). Проведений аналіз визначень доводить, що в сучасному мовознавстві розуміння терміну «концепт» варіативне: існує як вузьке, так і широке його витлумачення. Незаперечним з усіх підходів вважаємо те, що концепти належать свідомості, на відміну від понять, охоплюють не тільки описову класифікацію, але й чуттєво-вольові та образно-емпіричні ознаки. Можливо мислити концептами та відчувати їх. Деякі лінгвісти називають концепт принаймні тривимірним утворенням, виокремлюючи його основні, концептуальні та інтегральні компоненти.

У сучасній науці більшість лінгвістичних підходів до розуміння терміну «концепт» пов'язані з лінгвокогнітивним і лінгвокультурологічним поясненням феномену. Наприклад, концепт у когнітивній лінгвістиці трактують як «єдність між психічними чи духовними ресурсами нашої свідомості та структурою інформації, що відображає людські знання та досвід; важливу оперативну одиницю пам'яті, ментальний словниковий запас, концептуальну систему мови і всю картину світу, відображену в психології людини» (Приходько, 2008, с. 90).

У руслі лінгвокультурологічного підходу концепт, наприклад, культура, інтерпретований як основна одиниця культури, що є її фокусом (Польова, 2014). Варто зазначити, що два описані підходи не унеможливають один одного. Концепт як ментальне утворення у свідомості індивіда – це входження в концептуальне поле суспільства, тобто культури, а концепт як культурна одиниця – фіксація колективного досвіду, що стає надбанням індивіда. Підходи відрізняються своїми векторами щодо особистості: мовно-когнітивний концепт – спрямування індивідуальної свідомості на культуру, а лінгвокультурний – спрямування культури на індивідуальну свідомість. Розділення руху назовні тавсередину є лише технікою дослідження, насправді цей рух – багатовимірний цілісний процес (Семенюк, Паращук, 2009, с. 117).

Дослідники стверджують, що концепт – одна з найважливіших категорій низки гуманітарних наук, що вирізняється своєю неоднорідністю. Концепти розподіляють на конкретні й абстрактні, індивідуальні та колективні, їхній розподіл можна поширити на крос-культурні універсалії (Скаб, 2009).

Удокладнену типологію концептів можна представити за такими ознаками: а) ментальні образи (наприклад, квітка «троянда»);

б) схематичні образи (наприклад, «приміщення»); в) гіпероніми (наприклад, «рослина»);

г) фрейми (наприклад, асоціації – «свято»);

д) інсайти (наприклад, функції предметів – «олівець»); е) сценарії подій (наприклад, «прання»);

є) чуттєві образи (наприклад, «хвилювання») (Слухай, 2005, с. 43–67).

Існує також термін «концептуальний простір», під яким розуміють сукупність концептів, які разом, як і мовна картина, формують світогляд носія мови (Приходько, 2013, с. 34). Концептуальний рівень можна описати як польову структуру з ядром (когнітивна структура важливого поняття), перед'ядерною ділянкою (лексичне представлення) і периферією (асоціативне представлення). Якщо вважати, що концепти національні й індивідуальні, то периферія

відображатиме індивідуальні концепти, а ядро та перед'ядро – національні й навіть загальнолюдські.

Деякі лінгвісти називають лінгвістичні, культурні й когнітивні підходи одними з основних методів визначення властивостей концептів, а саме їхньої неізолюваності та спорідненості з іншими концептами. Семантичний зв'язок між цими поняттями дає змогу мовознавцям об'єднувати їх у концептуальні пласти. Концепт – «алгебраїчне» представлення значення, що використовують усному та письмовому дискурсі (Пименова, 2013). Загалом потенціали, наявні в словниковому запасі окремої людини, як і в мові загалом, можна назвати концептуальним простором.

Серед широковживаних у сучасній лінгвістиці термінів варто назвати «концептосферу» мови, що зіставлена з поняттям «концептосфери» культури. Концептосфера національної мови складається з окремих варіантів, які групуються між собою. Зокрема, існує концептосфера української мови, а в ній концептосфера «родини», «політики», «молоді», індивідуальна концептосфера та ін. Отже, існують підстави говорити про концептосферу англійської мови та виокремлювати в ній, наприклад, концептосферу «міжнародні відносини», «музика» тощо.

У дослідницькому дискурсі поширене твердження, що мову сьогодення не можна розглядати незалежно від її безпосереднього носія – людини. Провідним напрямом розвитку сучасної людиноцентрованої лінгвістики є когнітивний підхід, тому вкрай важливо чітко виокремлювати термін «концепт» як основний термін для цієї галузі мовознавства.

У науковій літературі запропоновано достатньо велику кількість дефініцій терміну «концепт». Попри різноманітні варіанти тлумачення, «концепт» визнаний одиницею ментального простору, яка структурує знання про світ і відображає національну специфіку членування світу. З огляду на це, перспективним, на нашу думку, є подальше дослідження понять «концепт» та «концептосфера» у різних наукових площинах.

Увагу вчених привертають переважно концепти, які пов'язані з культурою людини зокрема та народу взагалі, що відображають особливості їхньої колективної свідомості: життя, смерть, люди, кохання, щастя та ін.

Представники когнітивної лінгвістики (А. Приходько, О. Селіванова та ін.) обстоюють думку, згідно з якою концепт – термін, що сприяє поясненню одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості й тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини; оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи й мови мозку, усієї картини світу, відображеної в людській психіці (Приходько, 2008; Селіванова, 2011).

Концепт виникає в процесі побудови інформації про об'єкти та їхні властивості, причому ця інформація може містити як відомості про об'єктивний стан речей у світі, так і відомості про уявні світи та можливий стан речей у цих світах. Це відомості про те, що індивід знає, допускає, думає та уявляє про об'єкти світу (Радзієвська, 2005).

Дослідники наголошують на універсальності й усеосяжності основних характеристик поняття, його унікальній здатності функціонувати як центральний термін у багатьох наукових дисциплінах (лінгвістиці, психології, філософії, культурології). Когнітивісти описують концепт як активну одиницю свідомості, що містить інформацію про всі предмети та явища дійсності.

Будь-який концепт слугує орієнтиром, основою певної розумової дії, пов'язаної зі сприйняттям і розумінням мови іншої людини. Науковці вивчають концепти з лінгвофілософської точки зору: «Концепти – це зародок мисленнєвої діяльності. Коли чийсь слова розуміються в їхньому справжньому значенні, це означає, що людина, яка їх розуміє, виконує миттєву дію, яка стає зародком цілої системи мисленнєвої діяльності» (Evans, 2009, с. 275).

Для більш швидкого й ефективного сприйняття мови людський розум використовує цілий набір концептів, які, по суті, реалізуються за допомогою слів. Концепти є результатом єдності та зіткнення між значенням слова в словнику й особистим, емпіричним досвідом людини щодо речі, явища чи

символу, які це слово описують: «Розглядаючи спосіб, у який слова, значення та поняття сприймаються, ми не повинні виключати людину. Що ширший і багатший потенціал концепту, то ширший і багатший його культурний досвід; що менший його культурний досвід, то біднішою стає не тільки мова, а й «понятійний простір» (Приходько, 2008, с. 90).

Будь-який концепт нерозривно пов'язаний із масовою, національною і навіть глобальною культурою, певним чином впливає на розумову діяльність людини, її світогляд та мовленнєві акти.

Взаємозв'язок між внутрішньою формою дефініцій «концепт» і «поняття» такий: «...концепт є калькою з лат. *conceptus* «поняття», від дієслова *concipere* «зачинати» (Лисиченко, 2009, с. 40). Концепт – конкретний, глибинний сенс конкретного поняття, що віддзеркалює глибинний сенс вербального імені. Водночас він відокремлений і суттєво відмінний від своєї назви та конотації (прямого обсягу поняття, його об'єктивного значення).

За С. Жаботинською, концепт – будь-яка операційна одиниця мислення, яка може передбачати або не передбачати наявність конкретної логічної форми, що водночас відокремлюється і суттєво відрізняється від самого імені та його денотата (безпосереднього обсягу поняття, його предметного значення) (Жаботинська, 2005, с. 34).

Концепти – результати пізнавального досвіду, набутого людьми, що мають чіткі структури та специфічні форми існування. Поняття відображають у вигляді певних одиниць («квантів» знання) змісту набутих знань, досвіду, результатів всієї діяльності людини та результатів усвідомлення нею навколишнього світу. Дослідники вважають, що концепти – це одиниці та значення, у межах яких людина оперує у своїх процесах мислення. У свідомості вони формуються різноманітно: на основі чуттєвого досвіду; на основі практичної діяльності; на основі пізнавальної (експериментальної, теоретичної) наукової діяльності; на основі психологічної діяльності в процесі оперування відомими поняттями; на основі спілкування (вербального, невербального) (Кісь, 2021).

Когнітивне визначення сутності концептів базоване на кількох основних принципах: концепти можуть формувати та зберігати знання про світ і відображати результати пізнавальної діяльності людини; концепти як одиниці на рівні мислення існують у вигляді певних інформаційних елементів; мова є засобом формування понять і словесного вираження людської свідомості, а допоміжними джерелами під час створення понять слугують чуттєвий досвід, практична діяльність і візуалізація.

Народна й національна культура відображають глибину та виразний зміст понять, слово є засобом їхньої вербалізації та об'єктивації. Значення конкретних мовних засобів (лексем, фразеологізмів, чистомовок) призводить до появи концептів у свідомості людини. Водночас особистий і культурно-історичний досвід помітно розширює межі формування та сприйняття понять. Якщо культура народу та споживачів мови продовжуватиме розширюватися й урізноманітнюватися, то структура того чи того поняття також стане більш складною і виразнішою. Погляд на мову і культуру ґрунтований на кумулятивній (кумулятивній) функції мови, що безпосередньо зберігає та передає народний досвід від покоління до покоління.

У цьому ракурсі концепт постає як одиниця колективного знання/усвідомлення (що веде до вищих духовних цінностей), яка має мовне вираження та відображає національно-культурну специфіку. У структурі концептів дослідники виокремлюють три компоненти: концептуальний (класифікаційні символи та визначення), метафоричний (когнітивні метафори, закріплені в мовній свідомості), семантичний (концепти в лексико-граматичній системі конкретної мови) (Жайворонок, 2002).

Імовірно, визначення концепту залежить від культурного світу людини: концепт подібний до маси культури у свідомості людини; форма, у якій культура входить у духовний світ людини. З іншого боку, концепт – це те, за допомогою чого людина – наївний носій мови, а не «творець культурних цінностей» – самостійно входить у культуру, а в деяких випадках і впливає на культуру. Згідно з науковими працями, концепт має складну структуру, що охоплює: «первинні,

релевантні» ознаки; додаткові «історичні, пасивні» ознаки; внутрішню форму, у якій майбутнє втілюється в зовнішній мові. Культурний концепт частотрактують як багатовимірну семантичну форму в колективній свідомості, об'єктивовану в мовленні.

Структура концепту складається з кількох компонентів: лінгвістичний і культурний. Концепт – це емпірична величина, яка переживається та моделюється як тривимірна сутність, у якій можна виокремити концептуальні, метафоричні та ціннісні характеристики (Івашенко, 2004). Оцінний компонент – головний і найважливіший компонент, оскільки він перетворює концепт на феномен культури. Ціннісний складник є відмінною рисою концепту (порівняно з іншими одиницями свідомості): якщо носій культури може сказати про явище «це добре» (погано, цікаво, втомливо тощо), то це явище сформоване культурним концептом (Іщенко, 2010).

Кожен із трьох підходів когнітивної лінгвістики та психолінгвістики має різні визначення. Водночас серед усіх дефініцій можна виокремити певні спільні риси та на цій основі сформувані єдине загальне визначення: концепт – універсальна, глобальна одиниця на ментальному рівні, чітка й послідовна структурна система квантів. Концепт узагальнює знання людини про навколишній матеріальний і духовний світ, засобом вираження та пояснення якого є мова, виконує оцінні функції, тісно пов'язаний із мисленням, пам'яттю, культурою і психологією.

У лінгвістиці з концептом часто пов'язують поняття архетипу, що може вказувати на повторювані лінгвістичні елементи або концепти, які відображають загальні структурні моделі чи семантичні ідеї в мові. Визначення архетипів може охоплювати аналіз повторення символів, слів структур, що допомагає розуміти, які елементи мови впливають на формування загальних концептів у цій культурі чи в мовній спільноті. Крім терміну «архетип», дослідники вживають також лексему «стереотип». На думку О. О. Селіванової, архетип вважають не лише найкращим зразком категорії за родовою схожістю, а й еталонним ідеалом, що концентрує найбільшу спільність образних еталонів, характеристикою певної

категорії (Селіванова, 2006, с. 692). У цій інтерпретації архетип наближається до поняття «стереотип», який також є ідеалізованим ментальним уявленням.

Стереотип – це уявлення людини про світ, що формується під впливом культурного середовища. Носіями стереотипів стає більшість суспільства. Соціальні стереотипи часто усвідомлювані та підлягають публічному обговоренню. Це механізм збереження та передання національних традицій, зафіксованих у системі культурних стандартів, цінностей і норм. Стереотипи становлять ядро традиції, упорядковану та більш-менш стійку картину світу.

У лінгвістиці концепти відрізняються від слів і мають більш складну структуру. У змісті концепту виокремлюють лінгвістичне значення та культурне значення, тому його часто називають одиницею знань, абстрактною ідеєю або психологічним символом. Дослідники обстоюють думку про те, що сучасні мови не можна аналізувати незалежно від безпосередніх носіїв мови. Домінантний напрям у розвитку сучасної антропоцентричної лінгвістики пов'язаний із когнітивним підходом. Як зауважено вище, «концепт» не має універсального визначення в лінгвістиці, проте багато вчених тривалий час досліджує його сутність.

Концепт – одне з основних понять сучасної лінгвістики. Як і поняття, концепт є психологічною формою, результатом пізнавальної діяльності людини, містить інформацію про навколишні реальні об'єкти. Концепти пов'язані між собою як частини та ціле: поняття охоплюють найбільш суттєві характеристики об'єктів та є основним шаром концепту. Зміст останнього, крім концептуального, представлений також метафоричною, емоційно-оцінною, культурно-національною інформацією. Вивчаючи концепти як одиниці ментального рівня, що не підлягають безпосередньому спостереженню, науковці звертаються до репрезентативних схем: слів, фраз, речень, текстів. Слово як назва концепту своїм лексичним значенням відображає найістотніші ознаки концепту.

Уся концептуальна інформація і думки людини про навколишній світ утворюють так звану концептуальну картину світу, яка зберігається в суспільній та особистій свідомості у вигляді набору концептів – концептуального домену.

Концептуальна картина світу об'єктивується в мові, що створює мовну картину світу, зміст якої вужчий і відображає найважливіші фрагменти концептуальної картини. Як і концепти, концептуальні картини світу, а ще більшою мірою мовні, є антропоцентричними та завжди національними, пов'язаними зі специфікою пізнавальної діяльності людини (Єрмоленко, 2009).

Важлива риса концепту – ціннісний принцип, орієнтований на людей. Цінність як специфічне соціальне визначення реальних предметів і явищ, з огляду на їхню значущість, позитивну чи негативну цінність для індивідів і суспільства, є важливим елементом будь-якої концепції мови та культури. У мові номінативна щільність словосполучення, що її виражає, стає ознакою значення явища чи предмета. Цінності засновані визначенні важливості явищ у житті людини. У них закодовано своєрідне сприйняття людиною світу й себе самої. Значення створюють окремі особи, але, якщо їх поділяє багато людей, вони стають універсальними та набувають статусу цінності. Водночас ціннісна конотація цього поняття суттєвою мірою впливає на його національну особливість.

Термін «концептосфера» у лінгвістиці означає сукупність концептів, які пов'язані з певним поняттям або з темою. Вивчення концептосфери передбачає аналіз і розкриття зв'язків між різними концептами, що об'єднані спільним змістом. Дослідники вивчають, як слова та вислови пов'язані з конкретним концептом, а також те, як ці концепти взаємодіють у текстах, дискурсах і культурному контексті. Аналіз концептосфери допомагає розуміти, як мова втілює та відображає складні системи ідей і значень.

Отже, аналіз теоретичних джерел засвідчує, що усталені в мовознавстві підходи до витлумачення термінів «концепт», «концептуальний простір», «концептосфера» дають змогу з нових позицій студіювати закономірності й особливості кореляції мови, свідомості та культури, відкривають нові аспекти взаємодії когнітивного мовознавства, лінгвокультурології, психології, культурології, філософії, а також розширюють сфери глибинного змістового дослідження мовних явищ.

1.2 Підходи до вивчення концептів

У науковій літературі запропоновано численні визначення концепту. Концепти вважають одиницями ментального простору, які конструюють знання про світ і відображають національні особливості.

Концепт – психологічна форма, результат пізнавальної діяльності людини, що охоплює інформацію про навколишні реальні об'єкти. Концепти та поняття пов'язані між собою як частини та ціле: поняття містять лише найбільш суттєві характеристики об'єктів і є основним шаром концепту. Зміст останнього, крім концептуального, охоплює також метафоричну, емоційно-оцінну, культурно-національно зумовлену інформацію.

Існує різниця між конкретними й абстрактними, індивідуальними та груповими концептами, а їхній розподіл можна поширити на міжкультурні спільності.

Важливою рисою концепту є ціннісний принцип, орієнтований на людей. Цінність як специфічне соціальне визначення реальних предметів і явищ, з огляду на їхню значущість, позитивну чи негативну цінність для індивідів і суспільства, є важливим елементом будь-якого концепту мови та культури. У мові номінативна щільність словосполучення, що її виражає, стає ознакою значення явища чи предмета. Ціннісні концепти базовані на з'ясуванні важливості явищ у житті людини. У них закодовано своєрідне сприйняття людиною світу та себе. Значення створені окремими особами. Якщо їх поділяє багато людей, вони стають універсальними й набувають статусу цінності. Водночас ціннісна конотація концепту суттєвою мірою впливає на національну особливість.

У сучасній лінгвістиці можна виокремити три основні підходи до розуміння терміну «концепт»: лінгвістичний, когнітивний і культурологічний. Прихильники лінгвістичного підходу розуміють концепт як повний потенціал значення слова та його конотативних елементів. Представники когнітивного підходу до пізнання концепту беруть до уваги психологічні явища та

інтерпретують їх як одиниці пам'яті з оперативним значенням, ментальні словники.

Учені, які дотримуються культурологічного підходу, переконані, що під час вивчення концепту необхідно звертати увагу на культурне повідомлення, яке він передає. Концепт схарактеризований як основна одиниця культури. Дослідники загалом погоджуються, що сучасну мову не можна аналізувати незалежно від її безпосередніх носіїв – людей. Домінантним напрямом розвитку сучасної антропоцентричної лінгвістики є когнітивний підхід, у зв'язку з чим надзвичайно важливо чітко окреслювати сутність основного терміну «концепт».

Кожен із трьох лінгвістичних підходів пропонує різні визначення.

Водночас серед усіх дефініцій можна виокремити певні спільні риси та на цій основі сформулювати єдине загальне визначення. Концепт – універсальна, глобальна одиниця на ментальному рівні, чітка й послідовна структурна система. Знання людини про навколишній матеріальний і духовний світ, засобом вираження і пояснення якого є мова, виконує оцінні функції, тісно пов'язане з мисленням, пам'яттю, культурою і психологією.

У лінгвістиці концепти відрізняються від слів і мають більш складну структуру. Зміст концептів охоплює лінгвістичне та культурне значення, тому концепт часто називають одиницею знань, абстрактною ідеєю або психологічним символом.

Структура концепту представлена трьома основними компонентами: образним, інформаційним змістом та інтерпретаційним полем. Образність сприйняття та пізнання формується когнітивними характеристиками предмета чи явища, або внаслідок чуттєвого відображення дійсності, або як розуміння дійсності через метафору. Інформаційний зміст становлять найважливіші пізнавальні ознаки, що маркують особливості суб'єкта. При цьому інформаційна сфера не охоплює оцінні ознаки концепту, які належать до інтерпретаційної сфери. Пояснювальний зміст формується на основі переосмислення основного змісту поняття, відображається через когнітивні характеристики оцінювання та

пояснення.

Водночас інформаційне поле неоднорідне, усі когнітивні символи, що становлять інформаційне поле, поділяють на кілька основних напрямів: енциклопедичні, утилітарні, регулятивні, загальнооцінні, соціокультурні, споріднені характеристики концептів, зафіксованих у прислів'ях і приказках тощо.

Зміст концепту трактують як сукупність усіх його когнітивних ознак. Концептуальний контент організований за польовим принципом: концептуальне ядро – ближня периферія – крайня периферія. Положення когнітивної ознаки в структурі концептуального поля залежить від яскравості ознаки та підпорядковане такому правилу: що яскравіша когнітивна ознака, то ближча до ядра. Ядро концепту часто становлять когнітивні ознаки, які передають його значення, а периферію – суб'єктивні символи, що виражають ставлення до нього в різних комунікативних ситуаціях.

У науковій літературі запропоновано численні підходи до витлумачення терміну «концепт», які іноді помітно відрізняються: одні трактування надзвичайно вузькі, а інші максимально широкі. Найбільш вичерпним і повним вважаємо визначення, згідно з яким концепт – термін, який об'єднує інформацію зі словників та енциклопедій, «найближче» і «найдалше» значення слова, знання про світ і сукупність знань про нього (Бацевич, 2010, с. 10).

Концепти аналізують у різних вимірах: концепти – це те, що людина знає про світ, знання, ґрунтовані на досвіді та енциклопедичній інформації, деяких усереднених величинах, породжених у процесі пізнання, єдина справжня сутність значення слова. Неоднозначність терміну «концепт» аргументована тим, що «концепт являє собою розумову категорію, яка не підлягає спостереженню, залишає багато місця для його тлумачення» (Голобородько, 2002).

Існують різні підходи до вивчення концепту в лінгвістиці, як-от:

1) **когнітивний підхід**, який сфокусований на тому, як мова відображає когнітивні структури та процеси в людини, зокрема уявлення та

концепти. Когнітивний підхід розглядає концепти як елементи когнітивної системи людини, що відображають її знання про світ. У центрі уваги – механізми сприйняття, обробки та збереження інформації в людській свідомості. Когнітивний аналіз концепту PANDEMIC може розкрити, як інформація про пандемії впливає на свідомість людей, які асоціативні мережі та когнітивні рамки формуються навколо цього явища;

2) **лінгвосемантичний підхід**, що вивчає значення слів та їхню взаємодію, зокрема концепти та їхні структури;

3) **семіотичний підхід**, який розглядає концепти як знаки та їхні значення, досліджує, як знаки виражають концепти та взаємодіють між собою;

4) **лінгвокультурологічний підхід**, який своєю взаємодією мови та культури, аналізує концепти, що маркують специфіку певної культури;

5) **соціокультурний підхід**, який акцентує на впливі культури та суспільства на формування концептів. Концепт PANDEMIC розглядається через призму культурних норм, традицій, соціальних очікувань та історичного контексту. Дослідження медійних текстів дозволяє виявити, як мова відображає соціальні зміни, пов'язані з пандемією, та як медійний дискурс сприяє формуванню соціальних уявлень про це явище;

6) **дискурсивний підхід**, який зосереджений на аналізі мовного вжитку та комунікативних практик. Вивчення концепту PANDEMIC у медійному дискурсі включає аналіз текстів новин, статей, інтерв'ю тощо, щоб з'ясувати, як мова формує розуміння пандемії у суспільстві, які метафори, фрейми та наративи використовуються для опису цього явища.

Такі підходи використовують окремо чи комбінують їх для більш глибокого розуміння того, як концепти вбудовані в мову та культурні контексти. Концепти також можна схарактеризувати як «глобальні ментальні одиниці, які представляють певну кількість структурованих знань і є ідеальними сутностями, сформованими в людському розумі шляхом прямих операцій з об'єктами, суб'єктною діяльністю та розумових операцій з іншими поняттями, які вже існували в його свідомості» (Зозуля, 2020).

Вивчення концептів, зокрема PANDEMIC, у медійному дискурсі з лінгвосоціального аспекту вимагає комплексного підходу, що включає когнітивний, соціокультурний та дискурсивний аналіз. Такий підхід дозволяє не тільки розкрити механізми функціонування концепту в мові та суспільстві, а й зрозуміти його вплив на формування громадської свідомості та соціальних настроїв у контексті пандемії.

Для глибшого розуміння тематики дисертаційної роботи необхідно з'ясувати сутність терміну «концепт», що лежить в основі аналізу реалізації певних ідей у медійному дискурсі. Концепт – це складна ментальна конструкція, яка відображає знання людей про світ, їхні ідеї, вірування та цінності. Цей розділ спрямований на розкриття багатовимірності поняття концепту, враховуючи лінгвістичний, когнітивний та соціокультурний аспекти.

Концепт вважається основною одиницею мислення, яка дозволяє людям категоризувати та структурувати навколишній світ. У лінгвістиці та когнітивній психології концепти розглядаються як відображення реальності в людській свідомості, що формується на основі досвіду, знань, культурних та соціальних умов.

У контексті лінгвістики концепт стає ключем до розуміння значень слів та фраз, а також до аналізу мовних структур, через які ці концепти виражаються. Мова є інструментом, за допомогою якого концепти набувають форми та стають доступними для спілкування між людьми. Таким чином, аналіз мовних одиниць дозволяє з'ясувати, як концепти організовані в мовній свідомості, як вони взаємодіють між собою та як вони впливають на сприйняття дійсності.

Когнітивна лінгвістика вивчає, як саме мова пов'язана з мисленням та як мовні структури відображають спосіб організації знань в людському розумі. Концепти розглядаються як фундаментальні елементи когнітивних процесів, що дозволяє детальніше зрозуміти механізми сприйняття, категоризації та обробки інформації. Когнітивний аналіз концептів дає змогу виявити, як мовні одиниці та вирази активують певні області знань у свідомості, як формуються асоціативні зв'язки та яким чином це впливає на розуміння та інтерпретацію текстів.

Соціокультурний аспект розкриває, як концепти відображають культурні цінності, соціальні норми та історичні умови їх формування. Концепти не існують у вакуумі, вони тісно пов'язані з культурним і соціальним контекстом, в якому вони розвиваються та функціонують. Аналізуючи концепти в рамках медійного дискурсу, можна з'ясувати, як медіа відображають та формують суспільні уявлення про різні явища, включаючи такі складні та багатогранні, як пандемія.

Визначення сутності терміну «концепт» є ключовим для глибокого розуміння механізмів реалізації певних ідей у медійному дискурсі. Лінгвістичний, когнітивний та соціокультурний аспекти дають змогу комплексно підійти до аналізу концептів, розкриваючи їх роль у формуванні мовної картини світу та вплив на соціальну свідомість.

Деякі лінгвісти вбачають у концепті «дискретну психологічну форму, яка є основною одиницею психологічного коду людини, має відносно впорядковану внутрішню структуру і є основним результатом когнітивної діяльності людини як індивіда і суспільства загалом, несе комплексну, енциклопедичну інформацію про предмет чи явище, що демонструється, про інтерпретацію конкретної інформації суспільною свідомістю та ставлення суспільної свідомості до певного явища чи об'єкта» (Приходько, 2013, с. 34). До складу концептів входять образ, інформаційне наповнення та інтерпретаційне поле.

Нині неможливо дотримуватися єдиного погляду на витлумачення терміну «концепт» та його здатність репрезентувати навколишній світ. Концепти будь-якого типу являють собою структурні зв'язки, будівельний матеріал для певної сфери лінгвістичних концептів, усередині якої можна виокремити менші структури.

Три найпопулярніші способи розуміння терміну «концепт» такі:

– лінгвістичний – концепт існує для кожного словникового значення, тому його варто вважати алгебраїчним вираженням значення; прихильники цього напряму розуміють концепт як повний потенціал значень слів та їхніх конотативних елементів;

– когнітивний – концепт являє собою психологічний феномен; представники когнітивного підходу включають психологічні концепти та їхню інтерпретацію в оперативно значущі одиниці пам'яті, розумові словники;

– культурний – усі культури розуміють як набір понять і зв'язків між ними.

Основний осередок культури в духовному світі людей становлять концепти. Учені, які дотримуються цього підходу, переконані, що під час дослідження концепту варто звертати увагу на культурне повідомлення. Концепт постає як основна одиниця культури та конденсація культури.

За визначенням О. О. Селіванової, концепт є інформаційною структурою свідомості, певним чином організованою багатосубстратною одиницею пам'яті, що містить сукупність знань про об'єкт пізнання, зокрема через взаємодію його свідомих і несвідомих, вербальних і невербальних психологічних функцій. Ядро концепту зафіксоване у формі лексико-граматичної структури та позначене певною номінативною одиницею. Концепти породжуються в пізнавальній діяльності, відображають й узагальнюють людський досвід та інтерналізовану свідомість реальність, класифікують інформацію за певними категоріями й категоріями суспільного розвитку. Слово слугує засобом отримання концептуального знання, але воно може репрезентувати різні поняття, тому мова – досить компактний засіб концептуалізації (Селіванова, 2002, с. 256).

А. Загнітко наголошував на універсальності концептів і мови як основного засобу матеріального вираження та реалізації: «Концепти – глобальна одиниця мисленнєвої діяльності та обсяг структурованого знання. Більшість концептів є універсальними, і їхнє вираження не може обмежуватися мовою, а останнє, здається, слугує одним із найпотужніших засобів вираження як конкретних понять, так і загальних понятійних сфер» (Загнітко, 2010, с. 12).

Ж. Краснобаєва-Чорна вважає це поняття «багатовимірним утворенням», що вирізняється «мовою, мисленням, пам'яттю і психологією, абстракцією, національно-культурним колоритом, переживальними моментами, нормами, узагальненнями, самозв'язками», які є диференційними характеристиками

концепту. Референтність, безтілесність, відкритість, позачасовість, динамічність, гнучкість, множинність компонентів, потенційна предметність, тривалість і складність формування, ригідність та константність, кодування чуттєвих і метафоричних уявлень «відображення психологічної реальності», виражають когнітивні функції концепту, а також функцію збереження світового знання, світове позиціонування (Краснобаєва-Чорна, 2007, с. 41).

Аналізуючи концепти, В. Жайворонок називає ці психологічні одиниці «концептами історико-культурної свідомості народу», виокремлюючи в їхній структурі образність і національну символіку. Науковці вважають їх специфічними мовними одиницями, наповненими національно-культурним значенням, які найчастіше виникають і функціують у культурних середовищах, вирізняються експресивністю, образністю та символічним значенням (Жайворонок, 2001).

У дослідженні концептів зазвичай описують кілька напрямів: психолінгвістика, логіка, філософська семіотика, семантичне пізнання (або мовне пізнання), мова та культура.

У межах психолінгвістичного підходу концепт постає як явище, на яке впливають закономірності психологічного життя людини. Згідно з логічним підходом, концепти аналізують за допомогою логічних методів, а лінгвістична форма не відіграє великої ролі.

Загалом більшість науковців, які досліджують концепти в межах семантичного когнітивного підходу, дотримуються розуміння концептів за такими основними положеннями: 1) концепти – одиниці свідомості; 2) концепти відображають той чи той елемент дійсності; 3) психологічна діяльність людини оперує концептами; 4) концепт за своєю суттю є антропоцентричним.

Відповідно до лінгвокультурологічного підходу, концепт як одиниця психологічної інформації є елементом національної культури та лінгвокультурним змістом. Як поняття культурного згустку у свідомості людини, з одного боку, це форма входження культури в духовний світ людини, з іншого боку, вона дає змогу людині входити в культуру й навіть впливати на неї.

Концепти як індивідуальні психічні утворення забезпечують доступ до сфери соціальних концептів, а концепти як культурні одиниці являють собою фіксації колективного досвіду, що передається індивідам.

Водночас у межах лінгвокультурологічного підходу існують різні погляди на природу цього поняття та його етнокультурне значення. Деякі вчені вважають, що всі концепти певною мірою є етнокультурно специфічними. Інші дослідники розрізняють універсальні концепти та культурні концепти. Усі концепти специфічні для національної культури. Навіть ті концепти, які вважають універсальними та спільними для всіх лінгвокультур, усе ж відрізняються від однієї мовної свідомості до іншої за своїм периферійним змістом та ієрархічною організацією.

Концепт – специфічна семантична форма (психологічна сутність), яка має лінгвокультурні характеристики та репрезентативні ознаки певної національної культури. Як відображення світогляду людей концепт є іконою світового мовного ландшафту, з огляду на значення слів, особистий і національний історичний досвід (Огаркова, 2005).

І. Штерн інтерпретує концепт із психолінгвістичного погляду, описуючи його як психологічний архетип. Авторка вважає, що концепт має два аспекти – лінгвістичний і психологічний. Для ментальності концепт – це «ідеальна» форма, образ, що втілює культурно детерміноване уявлення про світ, являє собою прототип для набору похідних концептів; для мови концепт – це сутність із певною назвою (Штерн, 1998, с. 191–194).

Т. П'ятковська, розвиваючи такі ідеї, стверджує, що концепти – поняття, які не можна безпосередньо простежити. Дослідниця переконує, що під час систематичного використання мови у свідомості мовця успішно формується цілісна система різних концептів. Крім того, можливий і зворотний процес: певні концепти можуть бути виокремлені з ментальної сфери. Саме це роблять психолінгвісти, ретельно й глибоко аналізуючи мовний матеріал. Т. П'ятковська зазначає, що концепт може існувати як надбання окремої людини або якийсь універсальний варіант, що відіграє певну роль колективній

свідомості суспільства чи в репрезентації унікальної народної культури (П'ятковська, 2014). Серед американських лінгвістів, які спрямовували увагу на вивчення концепту та мовної семантики, варто назвати Едварда Сепіра й Бенджаміна Уорфа. Учені зробили вагомий внесок у розуміння того, як мова впливає на спосіб, яким ми уявляємо та концептуалізуємо світ. Б. Уорф вивчав мову та її вплив на сприйняття реальності, наголошуючи на ролі мовних структур у формуванні концептів.

Американський лінгвіст та антрополог Е. Сепір запропонував структурно-семіотичний підхід до вивчення концептів. На думку науковця, мова слугує ключовим засобом організації та вираження концептів у різних культурах. У працях автора проаналізовано семантичні структури мови та їхню взаємодію з культурними концепціями.

Е. Сепір убачав у мові своєрідну карту, що відображає організацію людського мислення та концептуальної системи. Учений досліджував семантичні структури слів, їхні асоціації та взаємодію в контексті культурних систем. Такий підхід допоміг з'ясувати, як мова впливає на сприйняття світу та як культурні концепції впроваджуються у мовні структури (Sapir, 1989).

Один із європейських лінгвістів Йоган Ф. Гердер також описував концепти в контексті мови та культури, звертаючи увагу на те, як мова формує спосіб мислення й концептуалізує культурні ідеї. Ученому належить вагомий внесок у розвиток розуміння концепту в контексті мови та культури. За висловом автора, мова відіграє ключову роль у формуванні концептів та уявлень. Йоган Ф. Гердер досліджував, як мовні вислови та символи впливають на сприйняття світу й конструкцію культурних концептів. Науковець висловлював думку про те, що у вивченні мови потрібно зважати на її взаємодію з культурою. Мова – не просто інструмент для передання інформації, а основний засіб вираження та формування концептів. Лінгвіст наголошував на важливості аналізу концептів в історичному й культурному контексті. Розуміння концептів потребує дослідження їхнього розвитку та зміни в часі й просторі.

Отже, осмислення наукових праць допомагає окреслити напрями

подальших досліджень у лінгвістиці та антропології, особливо щодо вивчення впливу мови на концептуальні структури в різних культурних середовищах. Сучасні дослідники вважають, що концепти є базовими перцептивно-когнітивно-емоційними утвореннями динамічного характеру, які перебувають під впливом законів психологічного життя людини, тому за багатьма параметрами відрізняються від концептів і значень як продуктів.

1.3 Структура концепту та його типи

Концепт – невід’ємна частина мовної картини світу, яку можна трактувати як сукупність уявлень людини про реальний світ, що зафіксована в системі значень мови, у її лексико-семантичній підсистемі та в енциклопедичній системі (Соколовська, 2002). Концептуальна картина світу становить основу мовної картини, є більш універсальною, її поділяють люди з однаковим рівнем знань про світ. Натомість мова відображає досвід кожного (Лисиченко, 2009).

Концептуальну й мовну картини світу можна описувати як універсальні людські культурні та етнолінгвістичні феномени. Дві картини світу (концептуальна й мовна) споріднені, хоч і мають певні відмінності. Концептуальні картини світу передають інформацію в поняттях через сенсомоторний, символічний і логічний етапи сприйняття. У мовній картині світу істотним є знання, гарантоване словами, словосполученнями, реченнями, текстами конкретної мови. Мова формує об’єктивні уявлення про навколишнє середовище та допомагає людині об’єктивувати об’єктивний світ. Мовна картина світу – це спосіб відображення дійсності у свідомості людини, сприйняття дійсності та тлумачення навколишнього світу крізь призму мови, культури й національних особливостей, у термінах універсальних концептуальних структур та тверджень. Концепт і мовна картина світу – моделі реального універсуму, що формуються на рівні мислення та відображають досвід людини в мовному просторі. У наукових працях термін «картина світу» потрактований як опис будови світу й вираження справжньої будови природних

явищ. Сукупність предметів, явищ і процесів, зафіксованих у свідомості людини, у сприйнятті реципієнта, становить «понятійну картину світу» і виражена мовними засобами. Зрозуміло, що концептуальна картина світу багатша за мовну. Мовна картина світу створювалася століттями, у кожного вона різна. Не все, що людина бачить навколо себе, виражається й відображається через мову, не всю інформацію із зовнішнього світу можна передати в мові. Навіть у споріднених мовах різні світоглядні (психологічні) бачення певного референту пояснюють різними концептуальними доменами (культурними концентраціями різних народів).

Українська дослідниця О. Селіванова стверджує, що лінгвістична концептуалізація як наука відокремилася від когнітивної лінгвістики. Філологиня називає основну мету аналізованої науки – опис концептів, мовних засобів їхньої репрезентації, а також специфічні завдання мовної концептуалізації (Селіванова, 2002).

Словниковий склад мови тісно пов'язаний із суспільством, культурою, звичаями та традиціями, у яких функціонує мова. Цей взаємозв'язок охоплює як матеріальні об'єкти повсякденного життя, так і внутрішні духовні аспекти. Якщо ми позначаємо матеріальні об'єкти, то вживані носіями мови лексичні одиниці відображають конкретні мовні концепти, які існують у конкретній лінгвокультурі. Наприклад, назви конкретних предметів одягу (вишиванки, кілти та ін.), музичних інструментів (кобза, сопілка та ін.), страв (борщ, пудинг та ін.) тощо можуть бути важко зрозумілими звичайним людям, які не володіють іноземними мовами, не ознайомлені з культурними звичаями інших країн. Слова, що відображають соціальну історію та культурний фон і надають національного колориту, називають мовними реаліями. Р. П. Зорівчак зазначає, що реалія – це перекладознавчий термін, основне лексичне значення якого охоплює складність традиційно закріпленої етнокультурної інформації, чужої до об'єктивної реальності мови перекладу (Зорівчак, 1989). Для такої лексики немає відповідника.

З іншого боку, деякі лексичні одиниці мають спільні корені, схожі форми

та близькі або еквівалентні значення в різних мовах. Ці слова називають «інтернаціоналізмами» – лексемами, які вперше з'явилися в одній мові, а потім були запозичені для представлення цього поняття в більшості інших мов світу. Інтернаціоналізми – переважно технічна термінологія більшості наук, назви технічного обладнання (мікроскоп, телефон, супутник, інтернет тощо), державних установ (поліція, республіка, академія), лексика спорту (спорт, футбол, баскетбол тощо), різні «екзотичні звичаї» (воїни, бойові сокири тощо).

Серед інтернаціоналізмів представлено багато слів на медичну тематику, більшість із яких походить з латинської та грецької мов. Це назви деяких захворювань (пневмонія, ларингіт, фарингіт тощо), медичних процедур (аналіз, операція, ін'єкції тощо), медичних професій (стоматологи, неврологи, травматологи тощо) і медичних проблем (карантин, епідемія).

Однією з характерних рис сучасної лінгвістики є антропоцентрична дослідницька парадигма. Наукова думка спрямована на вивчення мовної особистості, яка має здатність розуміти навколишній світ, предмети та зіставляти їх між собою, створювати абстрактні поняття, узагальнювати, обробляти й запам'ятовувати великі обсяги даних. Людина використовує мовні засоби для вираження результатів своєї пізнавальної діяльності, формуючи власну систему знань про світ, або картину світу, яка складається з різним чином утворених понять, різного рівня складності й абстрактності.

Структура концепту представлена трьома основними компонентами: образним, інформаційним та інтерпретаційним полем. Образність (сприйняття і пізнання) формується когнітивними характеристиками предмета чи явища, або внаслідок чуттєвого відображення дійсності, або як розуміння дійсності через метафору. Інформаційний зміст становлять найважливіші пізнавальні ознаки, що маркують особливості суб'єкта. Інформаційна сфера не охоплює оцінні ознаки концепту, що належать до інтерпретаційного виміру. Пояснювальний зміст формується на основі переосмислення основного змісту поняття і відображається через когнітивні характеристики оцінювання та пояснення.

Водночас інформаційне поле неоднорідне, усі когнітивні символи, що

утворюють інформаційне поле, поділяють на кілька основних напрямів: енциклопедичні (когнітивні символи, засновані на досвіді чи на навчанні), утилітарні (виявляють утилітарність розширення), загальнооцінні (когнітивні характеристики оцінювання концептів), соціокультурні (когнітивні характеристики концептів, що відображають їхній зв'язок із культурним середовищем людей), споріднені (когнітивні) характеристики концептів, зафіксованих у прислів'ях і приказках тощо.

Аналізуючи концепти як культурний феномен, зауважимо, що концепти формуються на різних рівнях історії. Концепти розрізняють за такими критеріями: походження, час утворення, семантика. Концепти мають особливу структуру: первинні (актуальні) ознаки, додаткові (пасивні, історичні) ознаки, внутрішні (зазвичай, нереалізовані) форми.

Етимологічний символ (інакше кажучи, внутрішня форма) доступний лише вченому-досліднику, для всіх інших учених він існує опосередковано як основа, із якої виникають і зберігаються інші шари концепту. Зміст концепту трактують як сукупність усіх його когнітивних ознак. За концептуальною структурою дослідники розрізняють ядро та периферію. Ядро концепту становить універсальне значення лексеми: найкраще це передане через семантику ключових слів. Крім того, зміст концепту виражений за допомогою синонімів та антонімів, представлених його ядром. Цей підхід передбачає семантичний аналіз лексичних одиниць: виявлення первинних семем, стрижневих семем і периферійних семем. Периферію концепту виражено полем його інтерпретації: суб'єктивним досвідом, різноманітними прагматичними компонентами, конотацією, асоціаціями.

Концептуальний контент організовано за польовим принципом: концептуальне ядро – ближня периферія – крайня периферія. Положення когнітивної ознаки в структурі концептуального поля залежить від яскравості ознаки й підпорядковане такому правилу: що яскравіша когнітивна ознака, то ближча до ядра. Тому ядро концепту часто становлять когнітивні ознаки, що передають його значення, а периферію – суб'єктивні символи, які виражають

ставлення до нього в різних комунікативних ситуаціях.

Отже, концепт можна зобразити у вигляді кола, центром якого є його ядро, тобто базове поняття. Зовнішній периметр кола – це все, що створене людьми та їхньою культурою, традиціями й досвідом. Цінність – серцевина концепту, оскільки концепт сприяє вивченню культури, а основою культури слугує принцип цінності. Використання оцінних предикатів засвідчує наявність ціннісного ставлення.

Різні теорії структурної організації концептів постулюють різні моделі їхньої реалізації в мові та передбачають певні способи опису концептів. Методика дослідження концепту полягає переважно в поясненні змісту конструкції, що об'єктивує концептуальну характеристику, у виявленні загальних таксономічних характеристик, а також у з'ясуванні загальних типологічних характеристик концепту.

Щоб описати концепти в синхронізованому стані, необхідно провести синхронізоване дослідження репрезентації концептів у лексичній когнітивній системі. Також доцільно організовувати асоціативні експерименти, аналізувати їхні результати й вивчати дискурсивні функції слів (тобто лексичне тлумачення понять). Такий аналіз дає змогу зрозуміти зміст, який вкладають носії мови в те чи в те поняття.

Концепт як найважливішу категорію в усьому обсязі гуманітарної науки не можна назвати однорідним. Розмежовують конкретні й абстрактні, індивідуальні та групові концепти, а також міжкультурні універсалії. У руслі когнітивної семантики типологію концепту можна представити в когнітивно-семантичному протиставленні «універсальності» та «особливості».

Універсальним концептам властива універсальність і наднаціональний характер. Вони мають універсальне значення, а їхній ціннісний компонент актуальний для людей у цілому. Дослідники наголошують, що ціннісний складник цих концептів є імпліцитним (прикріпленим). Перцептивну метафору варто описувати як уточнення архетипу, у деяких випадках вироджену й концептуально розгалужену, як комплексне знання про неспостережувані речі

(Шевченко, 2014). Універсальні концепти неоднорідні, вони охоплюють філософські й теософські категорії та повсякденні психологічні конструкції (емоційні, біосоціальні, фізіологічні) (Яремко, 2009).

Із певною (суб)культурою пов'язують специфічні концепти – соціальні, етнічні, професійні, релігійні тощо. Загалом, конкретні концепти становлять найбільше зацікавлення в дослідженнях мови та культури через їхню здатність кількісно окреслювати когнітивний семантичний простір. Їх часто називають культурними концептами.

З огляду на значення слова «універсальний», цілком можливо, що концепт породжує однакові емоції, продукує однакові образи й однакові оцінки в усіх лінгвокультурах. Однак кожен із них приховує багато особливостей країни, тому існують підстави вважати, що універсальні концепти також сприймаються по-різному в різних культурах.

Чуттєвий, історичний і соціальний досвід людини формує палітру асоціацій у представників певної лінгвокультури навколо того чи того поняття. Очевидно, що жоден універсальний концепт не може бути на 100 % універсальним. Основним ядром загальнолюдського концепту завжди є якийсь чуттєвий образ, сутнісно національно-історичний чи релігійно-суб'єктивний. Універсальні концепти мають зародки національно-культурних особливостей.

Визнаючи ментальний концепт одиницею когнітивного семантичного простору, звернемо увагу на те, що він, крім об'єктно-метафоричних співвідношень, охоплює також комунікативно значущу інформацію, пов'язану з експресивною та ілокутивною функціями, що цілком узгоджується з досвідом інтенсивності концептів і перцептивних значень. Типологічне розуміння концептів у руслі прагматичної семантики (телеології, інтенціональності) дає їм змогу слугувати опозицією регулятивних і нерегулятивних ментальних модальностей.

У концептах конкретизовано правила життєвого ставлення, за якими людина організовує свою поведінку та дії у світі. При цьому норми не обов'язково увідповіднені із суспільними стандартами.

Корпус ненормативних понять дуже різноманітний, оскільки охоплює таксономію, теософію, біосоціологію, біологічне життя, етнокультуру, етнічну специфіку тощо. Психологічні концепти існують у мовній свідомості без будь-якої регуляції поведінкових моделей (Gallese & Lakoff, 2005).

На перетині зазначених вище типів концептів, тобто ментальних утворень вищого порядку, існують також їхні гіпоморфні варіанти – класи та підкласи, які диференційовані за принципами когнітивної семантики. На думку А. М. Приходька, варто виокремлювати такі варіанти:

- 1) логіко-філософські концепти;
- 2) морально-етичні концепти;
- 3) телеономні концепти;
- 4) антропоморфні концепти;
- 5) психолого-культурні концепти (Приходько, 2013).

Концепти як складні мультимодальні сутності можуть бути класифіковані за кількома методами. У дослідженні за основу взято класифікацію, запропоновану дослідником А. Приходько. Диференційовано концептуальні категорії за філософськими, телеекономічними, емоційними, моральними, гуманітарними й соціальними чинниками (Приходько, 2008, с. 51). Акцентовано поняття логіко-філософії, моралі, економіки цілей, персоніфікації, етнопсихологічного культурного порядку.

Концепти логіко-філософського порядку репрезентують аксіологічно нерелевантні наднаціональні цінності. Концепти морального порядку виконують регулятивну функцію: вони забезпечують керівництво для морально прийнятних дій і поведінки, за своєю суттю є національно специфічними.

Телеономні концепти охоплюють найвищі духовні цінності, а також морально-етичні ідеали. Концепти антропоморфізму безпосередньо пов'язані з психічним і фізіологічним станом людини, із її здатністю реагувати на зовнішні фактори й переносити їх у свій внутрішній світ. Концепти національно-психологічного культурного порядку відображають специфічні умови конкретного національного суспільства й особливості національної психології.

Отже, концептосфера охоплює всі сфери людського життя. Водночас існує чимало концептів, які не можна класифікувати за певною назвою. Найбільш яскравими прикладами слугують особистісні концепти – ментальні утворення, що відображають ціннісний світ індивіда або авторську модифікацію усталених цінностей. Ці концепти також являють собою важливу частину психологічного світу людей, оскільки за їхньою допомогою людина кількісно окреслює власний когнітивний семантичний простір.

У лінгвістиці немає загальновизнаного погляду на структуру концептів. Учені пропонують польовий опис ядра й периферії концепту, за аналогією до польової структури значення слова. На відміну від структури значення слова, структура концепту не є суворою. Концепт – це динамічна сутність і функція, яка реалізується в різних своїх компонентах, поєднуючись з іншими концептами та унеможливаючи їх. Ядро охоплює шар прототипу, найбільш яскраве первинне зображення. У складних концептах додаткові когнітивні ознаки нашаровуються на такі образи, разом вони утворюють базовий шар концепту. Периферія формується інтерпретаційним полем концептів: більш абстрактні символи, які далекі від ядра за конкретністю та яскравістю свого образного зображення, але не обов'язково за своїм значенням.

Периферія відображає інтерпретацію певних концептуальних ознак або їхніх поєднань у вигляді тверджень, норм свідомості, сформованих ментальністю різних людей певної культури. Ці міркування можуть бути суперечливими, оскільки сфера тлумачення слабко структурована, синтезує думки різних людей. Попри нечітку структуру, аналіз інтерпретаційних полів украй важливий для розуміння специфіки національного менталітету певної лінгвокультурної спільноти.

Досліджуючи польову структуру концептів, В. М. Смаглій представляє концепти як поле, у центрі якого перебуває головний концепт (ядро концепту), усе, чим наповнює культура, традиції, народ та індивіди на межі їхнього досвіду (Смаглій, 2020а).

Мислення тісно пов'язане з емоційно-психологічною сферою, тому емоції,

почуття, оцінки слугують актуальними чинниками формування картини світу країни й відображаються в мовленнєвій діяльності кожного мовця. Часто подібні чи навіть тотожні явища дійсності сприймаються людиною з різних кутів зору (нейтрального чи оцінного), що позначається на семантичній структурі лексичної одиниці.

Конотативний компонент лексичного значення репрезентує суб'єктивні відтінки оцінного, емоційно-експресивного, функційно-стилістичного забарвлення, а також відтінки, зумовлені соціальними, ідеологічними, культурними чи комунікативно-ситуативними аспектами.

Лінгвісти вважають, що елементи конотації охоплюють експресивність, емоційність та оцінність. Усі вони взаємопов'язані й описують явище з різних вимірів. Експресивність являє собою обсяг і ступінь вияву певних ознак явища. Як компонент конотації емоція використовується для вираження емоційного ставлення мовця до слова назви. Оцінку називають найважливішим елементом конотації, що дає змогу трактувати мову не лише як засіб розуміння світу, а і як засіб відображення людських емоцій (Стрелецькая, 2008).

Відповідно до однієї з класифікацій, розрізняють загальну оцінку на основі порівняння «добре проти поганого» та часткову оцінку. Залежно від характеру основи оцінки та її мотивації, дослідники вибрали три основні групичасткових оцінних значень із різними діапазонами сумісності.

До першої групи належать сенсорні оцінки – сенсорні смакові та психологічні оцінки, пов'язані із сенсорними, фізичними або з психічними сенсорними переживаннями. Сенсорні ознаки при дослідженні концептів можуть включати в себе сприйняття за допомогою п'яти основних чуттів: зору, слуху, дотику, нюху і смаку. Наприклад, для концепту PANDEMIC сенсорні ознаки можуть включати візуальне сприйняття масштабу захворювання через зображення графіків зі статистикою, аудіозаписи з новинами про пандемію, відчуття дезінфікуючих засобів на шкірі, запах антисептиків та захисних медичних масок для обличчя.

Другу групу становлять сублімовані оцінки – естетичні, пов'язані із

задоволенням почуття прекрасного; етичні, що стосуються задоволення морального почуття. Для обох груп важливі норми – «архетипи», хоч позитивна естетична оцінка унеможливорює сувору нормативність. Поняття норми формує певну ідеалізовану картину дійсності, увідповіднену з певними вимогами. Усе негативне, чого можна уникнути, вилучене з нормативних уявлень про світ. Утилітарні, нормативні й телеологічні оцінки становлять третю групу – набір раціональних оцінок, пов'язаних із практичною діяльністю та повсякденним досвідом людини.

Це емоційно-оцінне ставлення залежить від світогляду людей, культурно-історичного досвіду, системи стандартів оцінювання. В основу такої стандартної системи покладено антропоцентричну позицію, через яку сприймається світ, оскільки явище оцінки тісно пов'язане з життям і діяльністю людини, а без людей оцінки не було б. Якщо людина хоче оцінити об'єкт, вона повинна робити це через себе.

Отже, структура конотації складається з трьох основних взаємопов'язаних елементів: експресивного, афективного й оцінного, кожен із яких може домінувати в конкретних ситуаціях. Виразність та оцінність визначають за певною нормою, коригуючи відхилення від неї. Важливим елементом конотації є стилістичні маркери. Конотація часто мотивована внутрішньою формою слова й реалізована за допомогою лексичних і фразових метафор, що зважає на метафоричний та оцінний компоненти організації концептуального змісту.

Отже, основу концепту визначають за допомогою комплексу енциклопедичних знань про концепт, семантику лексичних одиниць, що виражають концепт (зокрема, етимологічні знання про назву концепту). У дисертації зосереджено увагу на дослідженні концепту PANDEMIC, який можна вважати універсальним, що схарактеризований більш докладно нижче.

1.4 Концепт PANDEMIC: історично-соціальний аспект

Концепт – одна з найважливіших категорій у багатьох гуманітарних науках, для якої характерна певна неоднорідність; найширший за семантикою і найбільш дискусійний термін у сучасній лінгвістиці. Десятиліттями його використовували як основу для досліджень, присвячених опису лінгвістичного ландшафту світу.

Терміном «концепт» оперують представники різних лінгвістичних дисциплін. Водночас на сьогодні не існує єдиного усталеного визначення. Це промовистий доказ багатства властивостей і характеристик поняття, що вмотивоване багатьма способами можливих теоретичних обґрунтувань. Узагальнення основних способів трактування терміну дає змогу сформулювати авторську дефініцію на підставі різних наукових підходів.

Концепт PANDEMIC займає важливе місце у світовій історії, маючи глибокі соціальні та культурні виміри. Його розуміння та інтерпретація зазнали значних змін від античності до сучасності, відображаючи еволюцію медичних знань, соціальних структур та культурних норм. Розгляд історичного та соціального контексту концепту PANDEMIC дозволяє не тільки простежити його розвиток та вплив на суспільство, а й зрозуміти, як змінилися підходи до боротьби з пандеміями та їхнє сприйняття на різних етапах історії.

Історія людства знає численні пандемії, кожна з яких залишила незгладимий слід у суспільній свідомості та культурі. Від чуми, що охопила Європу у Середньовіччі, до іспанського грипу у XX столітті та сучасної пандемії COVID-19, сприйняття та відображення цих подій у медійному дискурсі відіграють ключову роль у формуванні концепту PANDEMIC.

Соціальний аспект концепту PANDEMIC охоплює вплив пандемій на різні аспекти життя суспільства, включаючи економіку, політику, освіту та культуру. Пандемії спричиняють глибокі соціальні зміни, активізують пошук нових стратегій адаптації та виживання, а також стають каталізаторами для розвитку медицини та наукових досліджень. Соціальний відгук на пандемії, що включає

страх, паніку, солідарність та співпрацю, формує колективний досвід, який впливає на розвиток соціальних інститутів та цінностей.

Культурна реакція на пандемії виявляється через літературу, мистецтво, кінематограф та інші форми творчості, які дозволяють суспільству обробити та виразити свої переживання та страхи, пов'язані з масштабними епідеміями. Так, твори, написані під час або після пандемій, часто рефлектують колективні настрої, показують зміни в соціальній свідомості та відображають спроби осмислення та подолання кризових явищ.

У XXI столітті концепт PANDEMIC набуває нового значення у контексті глобалізації та швидкого розвитку інформаційних технологій. Сучасні медіа відіграють вирішальну роль у формуванні сприйняття пандемій, надаючи інформацію, формуючи громадську думку та сприяючи мобілізації ресурсів для боротьби з поширенням інфекцій. Водночас, це призводить до виникнення нових викликів, таких як інформаційний шум, фейкові новини та теорії змови, що ускладнює об'єктивне сприйняття ситуації та ефективну відповідь на загрозу.

Історично-соціальний аспект концепту PANDEMIC відображає його глибоку вплетеність у тканину суспільства, впливаючи на розвиток людських цивілізацій. Вивчення цього концепту дозволяє краще зрозуміти, як людство реагує на кризові ситуації.

Концепт PANDEMIC набув соціальної значущості, особливо в період кінця 2019 року. Така ситуація триває донині, оскільки поширення коронавірусної інфекції ще не припинилося, регулярно з'являються чергові спалахи коронавірусної хвороби, нові варіанти інфекції в тій або в тій країні світу. Наразі це ключовий елемент лінгвістичної картини світу майже кожної мови. Концепт PANDEMIC – велике та найважливіше психологічне утворення в наївній і національній мовленнєвій картині світу, що слугує основою формування національної картини світу та основним механізмом національного мислення.

В історико-соціальному вимірі досліджують, як змінювалася вживаність концепту PANDEMIC, його семантика та вплив на суспільний дискурс протягом тривалого часу. Аналіз походження та еволюції слова *pandemic* формує уявлення

про його часові зміни, допомагає з'ясувати, як розвивалося значення лексеми. Інформація про те, як змінювалося вживання терміну в різних часових періодах і соціокультурних контекстах, дає змогу окреслити динаміку сприйняття пандемії в суспільстві. За умови вивчення впливу терміну на мовний дискурс, зокрема особливостей його використання в заголовках, соціальних мережах та офіційних заявах, можна зробити висновки про те, як він відображає ставлення людини до пандемії та її соціальний контекст. Необхідно дослідити, як змінюється мовлення у зв'язку з пандемією, це дасть змогу схарактеризувати специфічні лінгвістичні та стилістичні ресурси, які використовують для вираження емоцій, прагнень і реакцій на кризові ситуації. Отже, лінгвістичний аналіз допоможе розкрити взаємозв'язок між мовою та суспільством у контексті пандемії, виокремити важливі аспекти комунікації і сприйняття подій.

У будь-якій мові концепт має насамперед оболонку – словесну форму або вербалізацію. Лексичні одиниці, що належать до концептуального простору концепту, називають вербалізаторами.

Вербалізатори концепту розподіляють на різні групи компонентів. Деякі лінгвісти називають це номінативною сферою концепту. Термін «поле» можна вважати синонімом поняття «група» (лексичні, граматичні, синтаксичні, асоціативні та інші групи або сфери). Номінативна сфера – «набір мовних засобів для об'єктивації (вербалізації та репрезентації) певного концепту в певний період суспільного розвитку» (Ужченко, 2006).

До таких засобів зараховують пряму номінацію концептів, похідні (переносні) номінації концептів, однокореневі, контекстуальні синоніми, фразеологічні одиниці, що охоплюють назви концептів, паремії, метафоричні номінації, стійкі порівняння з ключовими словами, номіновані вільні словосполучення того чи того репрезентативного концепту, асоціативне поле, суб'єктивне мовленнєве визначення, словникове тлумачення мовної одиниці, словникові статті в енциклопедіях і довідниках, теми (наукові), публіцистичні чи художні тексти, сукупність текстів (за умови, що вони складні, абстрактні чи окремі – концепт автора) (Langacker, 1991).

У руслі вивчення такого важливого й багатоаспектного концепту, як PANDEMIC, доцільно звернутися до історичного екскурсу. Сучасна пандемія – не перша в історії людства. Деякі фахівці називають її найбільш серйозною за період XX – XXI століть, інші порівнюють із так званою «іспанкою». На противагу цим міркуванням, існують думки про те, що пандемія насправді штучно перебільшена. Водночас варто зауважити, що нинішня пандемія є першою, про яку поінформоване все населення планети.

Згідно з історичними даними, першою була пандемія натуральної віспи, що виникла внаслідок контактів між цивілізацією Середземномор'я (Рим) та Індійською цивілізацією. Паралельно з нею епідемія спалахнула в Китаї також унаслідок контактів двох цивілізацій – Китаю та Індії. Для населення Заходу й Далекого Сходу це була «нова хвороба», до якої не було імунітету, тому наслідки мали серйозний характер.

Одна із серйозних пандемій людства датована VI століттям нашої ери на Близньому Сході. Ідеться про пандемію бубонної чуми, від якої постраждали величезні території в Східному Середземномор'ї, Малій Азії та Північній Африці. Друга пандемія бубонної чуми трапилася в XIV столітті, від чого постраждали і Китай, і країни Західної Європи.

У XVI столітті відкриття Нового Світу супроводжувалося занесенням віспи та інших хвороб із Європи до Америки. У населення Мексики та Перу до таких захворювань не було імунітету. Унаслідок цього вимерло 95 % корінного населення, загинули цивілізації ацтеків та інків. Через два століття подібна історія повторилася в Австралії та Океанії, де контакти європейців з аборигенами призвели до масового вимирання.

Після припинення епідемій чуми в Європі основною хворобою стала віспа. Її осередками стали великі міста, оскільки поширення віспи можливо тільки у великих популяціях із високим рівнем народжуваності та дитячої смертності: спалахи фактично пандемії віспи вплинули і на повсякденне життя, і на велику політику.

Освічена світська влада Європи стала вести боротьбу з цією хворобою.

Уводили карантини, але вони були неефективні, оскільки влада хотіла заохочувати розвиток торгівлі – як місцевої, так і глобальної. Монархії століття Просвітництва стимулювали особливі, «біополітичні» підходи. Першим ефективним інструментом біополітики стала спочатку варіоляція, а потім вакцинація населення. Наукового пояснення цих явищ не було до кінця XIX століття (Пастер), але заходи досягли ефективності повсюди – від Північної Америки до Сходу.

У XIX столітті холеру називали «чумою століття», як і коронавірус сьогодні. У цьому столітті зафіксували всього три спалахи холери: із 1816 р. до 1826 р. (у Європі та Азії), із 1829 р. до 1851 р. (крім Європи та Азії, торкнулася ще й Північної Америки), із 1852 р. до 1860 р. (велика частина світу). За весь цей час від хвороби загинуло понад 60 мільйонів осіб (зауважимо, що респіраторним шляхом хвороба не передається).

Саме з пандемією іспанського грипу найчастіше порівнюють нинішню пандемію COVID-19. Іспанський грип, по суті, є грипом А підтипу H1N1, усього за два роки заразив більше півмільярда осіб, а вбив понад 100 мільйонів. Нарівні з чумою та віспою цю пандемію згадують як одну з найстрашніших в історії, оскільки від «іспанки» померло близько 5 % населення планети.

Епідемія почалася в період Першої світової війни. Багато дослідників схильні вважати, що поширенню хвороби сприяли труднощі воєнного стану: антисанітарія, авітаміноз, погане харчування та скупченість людей. Перші хворі на «іспанку» з'явилися в США, проте саме Іспанія першою оголосила про пандемію, через що грип отримав таку назву. За місяць із моменту виникнення грипу заразив 8 мільйонів осіб в Іспанії. Більшість заражених були здоровими людьми у віці від 20 до 40 років. За 25 тижнів від «іспанки» загинули 25 мільйонів осіб по всьому світу.

Пандемія коронавірусу все ж не є першою, що сталася у XXI столітті. У 2009 – 2010 роках зафіксовано пандемію свинячого грипу. Багато хто вважав, що Всесвітня організація охорони здоров'я безпідставно оголосила «свинячий» грип пандемією. Також існує чимало прихильників версії, що «свинячий» грип узагалі

був змовою фармацевтичних компаній, які під час пандемії збагатилися на суму понад 18 млрд доларів. За даними ВООЗ, кількість летальних випадків у людей, заражених на це захворювання, сягнула понад 18 500 осіб. Насправді це лише лабораторно підтвержені випадки. Сьогодні вважають, що 575 400 осіб померли від вірусу, згідно з даними Центрів контролю та профілактики захворювань.

Ситуації з епідеміями й пандеміями впливають не лише на систему охорони здоров'я, медицину та фармакологію, але й на соціальні, політичні та економічні сфери людського життя. Важливим чинником, який швидше за будь-які інші реагує на появу небезпечної ситуації, є лінгвістичний. Саме вербалізація нових і змінних понять відображає соціальний стан та ставлення людей до ситуації. Першими з'являються лексичні одиниці, що належать до ядра концепту та безпосередньо його вербалізують. До ядра концепту пандемії можна зарахувати назви й варіанти назв хвороби, а також основні симптоми, які часто сприймають як еквіваленти назви. Наприклад, чуму називали «чорною смертю», а СНІД – «чумою ХХ століття».

Пандемія коронавірусу 2019 (COVID-19) викликала значний інтерес як у медичних, так і у немедичних колах, і вона стала предметом інтенсивного медійного аналізу. Медійний дискурс навколо пандемії охоплює різні аспекти, що відображають її масштаби та вплив на суспільство.

Медичний аспект пандемії акцентується на поширенні вірусу, динаміці кількості випадків зараження та смертей, реакції медичних установ на кризову ситуацію, ефективності стратегій лікування та профілактики, а також розробці нових методів діагностики та лікування.

Економічний вплив пандемії аналізується з точки зору зменшення виробництва, закриття підприємств, втрати робочих місць, зростання безробіття та сповільнення економічного зростання. Медіа висвітлюють наслідки для різних галузей економіки та заходи держав для підтримки економіки під час пандемії.

Соціальний аспект пандемії охоплює вплив на загальну психологічну стійкість суспільства, зміни відносин між різними соціальними групами, зростання рівня стресу та тривоги, а також збільшення випадків домашнього

насильства та ізоляції.

Політичний аспект пандемії включає аналіз реакції різних країн та політичних лідерів на кризу, дії урядів у кризових ситуаціях, ефективність громадських інститутів та міжнародного співробітництва.

Наслідки для освіти та культури включають закриття шкіл, університетів та культурних закладів, а також зміни в методах навчання та розвитку культурної сфери. У медійному дискурсі концепт PANDEMIC зазвичай відображається через призму його впливу на громадське здоров'я, економіку, соціальні відносини та політику. Це може включати розгляд тенденцій поширення захворювання, дії урядів та міжнародних організацій для боротьби з пандемією, вакцинаційні кампанії, ефективність заходів соціального дистанціювання та введення карантинів, а також вплив пандемії на психологічний стан людей та загальний стан суспільства.

Нарешті, інформаційна війна та дезінформація стали серйозними викликами, спричиненими пандемією, зокрема в контексті появи багатої дезінформації щодо причин, походження та лікування COVID-19. У цьому контексті медіа відіграють важливу роль у забезпеченні достовірної інформації та боротьбі з дезінформацією. У руслі теперішньої пандемії COVID-19 (Coronavirus Disease of 2019) варто назвати численну кількість синонімів до її назви. Наприклад, *COVID*, *coronavirus*, *new virus*, *virus*, *the Virus*, *corona*, *corona disease*.

Наразі пандемія має різнобічні соціальні наслідки, простежувані тенденції до збільшення роботи з віддаленим доступом і до розширення практики дистанційної роботи, а також вплив на робочі взаємини, комунікацію та баланс між роботою й особистим життям. Суттєвим є вплив на ментальне здоров'я: зростання рівня стресу, тривоги та депресії у зв'язку з невизначеністю та соціальною ізоляцією, що призвело до змін у підходах до психотерапії і психологічної підтримки.

Пандемія суттєво впливає на освіту, змінюючи формати освітнього процесу, зокрема віддалене навчання та гібридні моделі, породжуючи нерівність

у доступі до освіти через відмінності в технічній базі й соціоекономічному статусі.

Суттєвими є економічні наслідки. Ідеться про зростання безробіття та економічну нестабільність для багатьох галузей, зміни в споживчому підході й витратах громадян.

Соціальна взаємодія також зазнала помітних змін у соціальних практиках, що засвідчує відсутність масових заходів, обмеження відвідування громадських місць, розвиток нових форм соціальної взаємодії в онлайн-середовищі. Вартий уваги й розвиток глобальної солідарності та свідомості щодо важливості глобальної солідарності й готовності допомагати іншим у кризових ситуаціях.

Отже, описані наслідки можуть мати тривалий вплив на соціальні структури та індивідуальний спосіб життя. Пандемія може мати довгострокові наслідки на соціальні структури та індивідуальний спосіб життя, такі як зміни в робочих практиках (наприклад, більше віддаленої роботи), підвищена увага до гігієни та здоров'я, зміни в економічній стабільності та нерівності, а також зміни в соціальних зв'язках і культурних звичаях.

Додатково, пандемія може призвести до змін у ментальному здоров'ї людей, збільшення використання технологій для спілкування та розваг, перегляду цінностей та пріоритетів, а також зростання інтересу до екологічних питань та здорового способу життя. Крім того, можуть виникнути нові форми спілкування та спільнот, адаптовані до нової реальності після пандемії.

Пандемія позначилася й на лінгвістичному аспекті англійської мови, спричинивши появу нової термінології та сленгових висловів, як-от: “lockdown”, “social distancing”, “quarantine”, “remote work”. Зміни в семантиці й конотаціях слів відбулися під впливом емоційного та соціокультурного контексту. Зросла кількість уживання технічних термінів, пов'язаних із віддаленим спілкуванням (“video conferencing”, “virtual meetings”, “online collaboration”). Англomовний медійний простір поповнився багатьма неологізмами, що асоціюються з пандемією. Один з таких термінів – “infodemic”, що поєднує в собі слова “інформація” та “епідемія”, відображає великий потік інформації про пандемію,

який може бути надмірним або недостовірним. Інший термін, “zoom fatigue”, описує втому, що виникає від відеоконференцій, особливо актуальну в умовах віддаленої роботи. “Quarantine fatigue” відображає втому від карантину та обмежень, які діють у зв'язку з пандемією. "Pandemic pod" описує невелику групу людей, які об'єдналися разом для спільного навчання чи соціалізації під час пандемії. “Social distancing” відноситься до фізичного відсторонення від інших для запобігання передачі захворювання. Нарешті, “lockdown” вказує на повне або часткове припинення діяльності суспільства для запобігання поширенню захворювання. Медіа активно використовують мовні конструкції та вислови для опису стану справ, новин і рекомендацій щодо пандемії. Тема пандемії відображена в літературі й мистецтві, що може призвести до виникнення нових стилів і жанрів. У мовному спілкуванні помітно збільшилося вживання емоційно забарвлених слів і висловів, що відображають стрес, невизначеність та адаптацію до нових умов. Пандемія також активізувала інтерес до вивчення мовознавчих практик та комунікації, відобразивши зміни в мовному середовищі.

Таким чином, концепт PANDEMIC має велике суспільне значення, особливо в ситуації сьогодення. Це ключовий елемент у мовній картині світу майже для всіх мов. У сучасній англійській мові концепт PANDEMIC засвідчує глобальне поширення захворювання, що впливає на велику кількість людей у різних регіонах. Термін детермінує важливий етап в епідеміології, коли хвороба виявляється народною або світовою проблемою.

Важливість дослідження полягає в тому, що концепт PANDEMIC вимагає координованої міжнародної реакції для контролю та лікування, сприяючи збереженню здоров'я та безпеки глобальної спільноти. Концепт PANDEMIC застосовують у контексті здоров'я, часто пов'язаного з епідемією або глобально поширеною хворобою, у науковому середовищі, щоб наголосити на серйозності й масштабності впливу, акцентувати на масовості, здатності впливати на велику кількість осіб та охоплювати різні території.

Вивчення концепту PANDEMIC у лінгвістиці має важливе значення для розуміння того, як мова відображає та формує глобальні події. Це дає змогу

аналізувати, як терміни виникають, еволюціонують і набувають специфічних значень у зв'язку зі світовими явищами. Аналіз лінгвістичних особливостей PANDEMIC сприяє кращому розумінню способів комунікації про глобальні загрози та виклики у сфері здоров'я.

Розуміння структури концепту PANDEMIC допомагає аналізувати шляхи поширення захворювань, удосконалювати систему охорони здоров'я та реагувати на нові виклики в глобальному масштабі. Також це сприяє освіті та свідомості громадськості щодо здоров'я і безпеки.

Перспективні напрями вивчення концепту PANDEMIC пов'язані з виявленням змін у використанні мови під час кризових ситуацій, а також у вдосконаленні мовних засобів для ефективної комунікації в умовах пандемій. Це може сприяти оптимізації комунікаційних стратегій, які допомагають ефективно інформувати людей та управляти ситуацією в глобальному масштабі.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ

2.1 Матеріал дослідження

Тема лінгвістичного дослідження концепту у царині лінгвістики привертає увагу через свою важливість у сучасному світі, де швидкість технологічних змін та розвиток новаторських ідей стають ключовими факторами в економіці, науці, культурі та суспільстві загалом. Інновації є підґрунтям для впровадження нових продуктів, процесів та послуг, які змінюють спосіб життя людей і впливають на різні аспекти життя суспільства.

Одним з центральних питань лінгвістичного дослідження є аналіз лексичного та семантичного поля концепту. Важливо дослідити, які слова та терміни пов'язані з цим концептом, як вони використовуються в різних контекстах і як їх значення може змінюватися в залежності від контексту.

Також цікавим аспектом є дослідження мовних засобів, які використовуються для опису процесів інноваційного розвитку, таких як впровадження нових технологій, створення нових продуктів, підтримка інноваційних ідей, "прискорення інноваційних процесів та інших. Аналіз таких мовних засобів допоможе зрозуміти, як сприймаються інновації в суспільстві і як вони впливають на мислення та поведінку людей.

Крім того, важливо дослідити роль мови у формуванні інноваційної культури в організаціях та суспільстві в цілому, а також як мовні засоби використовуються для стимулювання та підтримки інноваційного середовища та яким чином мовні практики впливають на сприйняття інновацій і сприяють їх успішному впровадженню.

Дослідження мовної репрезентації інновацій може також включати аналіз текстів, присвячених інноваціям у медіа, наукових статей, документів організацій тощо. Важливо вивчити, які теми, ідеї та відношення висвітлюються у таких текстах і як це впливає на сприйняття інновацій в

суспільстві.

Крім того, лінгвістичне дослідження концепту може включати аналіз мовленнєвих засобів, які використовуються для вербалізації досліджуваного концепту.

Таким чином, лінгвістичне дослідження концепту відкриває широкий спектр можливостей для вивчення мовних проявів інноваційного процесу, його сприйняття та впливу на суспільство. Це допоможе краще зрозуміти сутність інновацій та їх роль у сучасному світі.

Для реалізації дослідження необхідно насамперед дібрати фактичний матеріал. Наразі не існує єдиної системи усталених методик і процедур збирання, представлення й опису мовленнєвого матеріалу. У роботі проаналізовано лінгво-соціальні особливості реалізації концепту PANDEMIC у сучасній англійській мові. Концептуальний аналіз – порівняно новий метод лінгвістичних досліджень, який спрямований на вивчення лінгвістичних концептів. Аналіз за допомогою концептів як одиниць опису, що вживають поряд із більш звичними термінами на зразок семантичних множників, є одним з елементів компонентного аналізу. Логічним продовженням семантичного аналізу слугує концептуальний аналіз, який має на меті пояснити семантичну структуру слова, з'ясувати його денотативне, сигніфікативне та когнітивне значення.

Матеріал дисертації становлять англомовні лексичні одиниці на позначення концепту PANDEMIC, що вибрані протягом трьох етапів:

1) проведення лексикографічного аналізу на базі англомовних етимологічних, тлумачних словників та словників синонімів;

2) суцільна вибірка з медійного дискурсу, а саме з медіатекстів (публіцистичні й науково-популярні тексти на інформаційну, пізнавальну, медичну, економічну та політичну тематику);

3) експериментальний метод із залученням носіїв англійської мови, що уможливило розширення корпусу досліджуваного матеріалу.

Джерелами для відбору матеріалу англомовної вибірки послуговували

англомовні етимологічні, тлумачні словники та словники синонімів, електронні друковані версії англомовних видань газет та журналів. Загальний обсяг мовного матеріалу становить 2320 сторінок.

Медійний дискурс – важливий засіб передання інформації широкому колу читачів, слухачів і глядачів. Під поняттям медійного дискурсу розуміють систематичне використання мовних, стилістичних і риторичних засобів у медіа для конструювання та поширення певних ідей, переконань чи повідомлень. Це спосіб, яким медіа створюють, формують і представляють інформацію для аудиторії.

Дослідження медійного дискурсу охоплює такі аспекти:

- вивчення лексичних одиниць, фразеології та граматичних конструкцій, що характеризують медійний текст; аналіз уживання мовних засобів для досягнення певних ефектів стосовно читачів або глядачів;
- аналіз стилістичних засобів і тону, які використовують у медійних висловленнях;
- з'ясування того, як мова може впливати на сприйняття інформації та формування певних переконань;
- вивчення особливостей використання риторичних прийомів (метафори, алегорії та епітети) для посилення аргументів або для породження певних емоцій;
- опис способів організації інформації в тексті чи в медійному висловленні;
- характеристика логічної конструкції, специфіки подання фактів і передання послідовності подій;
- аналіз використання медійних елементів (заголовки, фотографії, графіка чи відеоряд) для посилення повідомлення та привернення уваги.

Отже, аналіз медійного дискурсу передбачає комплексне вивчення мовних і структурних засобів, які медіа використовують для взаємодії з аудиторією та для формування певних думок чи переконань.

У літературі запропоновано різні трактування медійного дискурсу. Зокрема, Н. Фейрклофт витлумачував медійний дискурс як систематичне

використання мови та інших комунікативних засобів у масових комунікаціях для конструювання певних соціокультурних реалій та впливу на аудиторію. Ван Дейк інтерпретував медійний дискурс як спосіб використовувати мовні й інші комунікативні засоби для утримання та репродукції свого соціального статусу, а також впливу на суспільство (Fairclough, 2014). Р. Фаулкнер стверджував, що медійний дискурс – комплексна система, яка об'єднує різні види комунікації, зокрема мовленнєві, візуальні й аудіовізуальні елементи. Тео ван Лійуен убачав у медійному дискурсі специфічну форму мовної діяльності, що залежить від особливостей медіа та їхнього впливу на суспільні стереотипи і сприйняття.

Чисельні роботи вчених у галузі лінгвістики в Україні та за кордоном присвятили свої дослідження вивченню медійного дискурсу, використовуючи різноманітні підходи та методології. Серед українських лінгвістів, які досліджували проблематику медійного дискурсу або тексту, слід зазначити Олену Гасюк, Олену Євсютіну, Валентину Чорнобай, Наталію Бондар Лілію Онопрієнко, Сергія Ковбасюка та інших. Вони внесли вагомий внесок у вивчення медійної лінгвістики в українському контексті, досліджуючи різні аспекти медійних текстів, такі як їхня структура, мовні засоби впливу, семантика тощо. Одним із європейських вчених є Теун ван Дейк, нідерландський лінгвіст, який аналізував політичні та соціокультурні дискурси у засобах масової інформації, розвиваючи критичний дискурсивний аналіз. Інший філолог, Норман Фейрклот, британський лінгвіст, також розвинув критичний дискурсивний аналіз для вивчення медійних текстів, використовуючи соціолінгвістичні та критичні теорії. Австрійська лінгвістка Рут Водак спеціалізується на критичному дискурсивному аналізі та дослідженнях мовної політики, досліджуючи роль мови у формуванні та поширенні ідеологічних конструкцій у медійному дискурсі. Джеймс Полтон, американський лінгвіст, досліджував медійний дискурс у контексті використання відеоігор, розробляючи теорію соціальних ідентичностей та мовного навчання. Ці вчені використовують різні методи дослідження, такі як

критичний дискурсивний аналіз, етнографічні методи, когнітивні дослідження та інші, для аналізу медійного дискурсу та розкриття його соціальних, політичних та культурних контекстів.

Відповідно до контексту, цілей та аудиторії, диференціюють кілька типів медійного дискурсу:

1) інформаційний медійний дискурс:

- орієнтований на передання фактів, новин та об'єктивної інформації;
- характерний для документальних фільмів і репортажів;

2) рекламний медійний дискурс:

- має на меті переконати аудиторію в перевагах, якостях чи в необхідності певного продукту або послуги;
- зазвичай характерний для рекламних роликів, банерів і просувальних кампаній;

3) політичний медійний дискурс:

- спрямований на формування політичних поглядів, вплив на громадську думку та підтримку певних політичних ідей;
- характерний для політичних дебатів, інтерв'ю, політичних анонсів;

4) розважальний медійний дискурс:

- орієнтований на розваги та відпочинок аудиторії;
- охоплює фільми, телепередачі, гумористичні програми, ігри та інші форми розважальних виступів;

5) соціальний медійний дискурс:

- зосереджений на вивченні та обговоренні соціальних питань, проблем, тенденцій і явищ;

– охоплює програми про соціальні питання, ток-шоу, громадські дискусії. типи медійного дискурсу можуть переплітатися або взаємодіяти, а

вивчення кожного з них допомагає розуміти різноманіття мовленнєвих стратегій і цілей дискурсивних практик.

Проаналізовані в дослідженні фрагменти медійного дискурсу стосуються переважно інформаційного та соціального типів, а також орієнтовані на широку

аудиторію. Пріоритет у відборі матеріалів надано британським та американським медіа, що мають високий рейтинг і популярність: *The Guardian*, *The Observer*, *The Times*, *The Sun*, *The Telegraph*, *The DailyMail*, *The Independent*, *The Wall Street Journal*, *The New York Times*, *The Washington Post*, *Daily News* та деякі інші.

Медійний дискурс – тематично сфокусована, соціально зумовлена мовленнєво-мисленнєва діяльність у медійному просторі. Вивчення такого дискурсу вможливує з’ясування особливостей мислення окремих мовців і груп людей. Медіа стали основним інструментом для поширення повідомлень, що суттєво впливають на суспільну свідомість.

Медійні засоби були вибрані як джерело для дослідження через фундаментальну роль, яку вони відіграють у формуванні думки читачів у Сполученому Королівстві та Сполучених Штатах Америки.

Темпоральний відрізок поданої вибірки фактичного матеріалу охоплює 1995 – 2023 рр. Загальна кількість відібраних лексичних одиниць англійської мови становить 1300 одиниць.

У дисертаційній роботі для проведення семантичного аналізу використанотакі словники англійської мови:

– етимологічні словники (<https://www.etymonline.com/>, <https://brillonline.com/>, <https://brill.com/display/>, <https://forbeslibrary.org/>, <https://online-etymology-dictionary/>, <https://www.oxfordreference.com/>);

– тлумачні словники англійської мови (Cambridge Dictionary (<https://dictionary.cambridge.org/ru/>), Merriam-WebsterDictionary (<https://www.merriam-webster.com/dictionary>), Collins Online Dictionary and Thesaurus (<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/>), Oxford Learner’s Dictionary (<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/>));

– словники синонімів (<http://isearch.kiev.ua/uk/news/programs/588-synonym-finder>, <https://synonimy.info/>).

Етимологічні словники є важливим джерелом для лінгвістичних досліджень концепту PANDEMIC з кількох причин. Вони допомагають розкрити

походження та еволюцію терміну “*pandemic*” через різні мовні системи та етапи історії, включаючи культурні або історичні контексти, пов'язані з цим терміном. Етимологічні дані також дозволяють розуміти семантичні відтінки та значення терміну “*pandemic*” в різних періодах і культурах, а також проводити порівняння між мовами, що допомагає вивчити відмінності у сприйнятті пандемій. Крім того, етимологічна інформація може вказати на зв'язки між терміном “*pandemic*” та іншими концептами в мовній системі, що допомагає краще розуміти його використання та контекст.

Тлумачні словники є корисними для лінгвістичних досліджень концепту PANDEMIC з кількох причин. Вони надають вичерпні пояснення та визначення терміну “*pandemic*” з різних точок зору, включаючи лінгвістичний, медичний, соціологічний тощо. Такі словники допомагають розкрити широкий спектр семантичних відтінків та значень, які можуть виникати при використанні цього терміну в різних контекстах та дисциплінах. Крім того, вони можуть містити ілюстрації та приклади вживання слова “*pandemic*” у різних контекстах, що допомагає зрозуміти його використання та вплив на суспільство, медичну практику та інші аспекти. Таким чином, тлумачні словники сприяють більш глибокому розумінню концепту “*pandemic*” у лінгвістичному дослідженні.

Словники синонімів важливі для лінгвістичних досліджень концепту PANDEMIC з декількох причин. По-перше, вони допомагають виявити різні слова, які можуть використовуватися для вираження того ж самого концепту, що вказує на різноманіття варіантів мовлення та семантичних відтінків, пов'язаних з пандемією. По-друге, вони дозволяють вивчити відтінки значень та емоційний відтінок, які можуть супроводжувати різні синоніми, що допомагає зрозуміти, як пандемія сприймається та використовується в різних контекстах. Крім того, словники синонімів можуть розкрити культурні аспекти вживання слів, що допомагає вивчити, як сприймається та обговорюється пандемія в різних мовних та культурних середовищах. Таким чином, словники синонімів сприяють розширенню розуміння концепту “*pandemic*” у лінгвістичному дослідженні.

Аналіз концепту PANDEMIC передбачає кілька етапів:

- лексикографічний аналіз словникових дефініцій ключового слова (із тлумачень якомога більшої кількості словників підготовлено вибірку всіх потенційних характеристик концепту);
- метод ключових слів (на матеріалі текстів, що репрезентують уживання ключового слова (імені концепту), досліджують лексичну сполучуваність мовної одиниці); аналіз слів, із якими сполучується концепт, окреслення важливих рис концепту;
- вивчення багатозначності слова в процесі його розвитку за допомогою етимологічних словників і словників синонімів;
- звернення основної уваги на черговість появи нових рис та значень концепту;
- лінгвістична інтерпретація;
- опис концепту як певного набору характеристик, які необхідно передбачити в межах певної категорії (Чернишенко, 2011).

Лексикографічний аналіз важливий для лінгвістичних досліджень концепту PANDEMIC з кількох причин. По-перше, він дозволяє систематично дослідити словниковий запас, який використовується для опису пандемії, включаючи синоніми, антоніми, варіанти мовлення та вживання термінології у різних мовних контекстах. По-друге, лексикографічний аналіз дозволяє виявити та класифікувати різні аспекти вживання та сприйняття терміну “*pandemic*” в суспільстві, включаючи різні значення, стилістичні варіації та етимологічні аспекти. Крім того, він дозволяє виявити та аналізувати зміни у вживанні термінології з плином часу та в різних культурних та соціальних контекстах. Лексикографічний аналіз сприяє глибокому розумінню лінгвістичних аспектів пандемії та її впливу на мовну практику та спілкування.

Метод ключових слів використовується в лінгвістичних дослідженнях концепту PANDEMIC для виявлення та аналізу найбільш характерних слів, які пов'язані з пандемією. Цей метод дозволяє встановити основні теми, поняття та терміни, що використовуються у мовленні про пандемію, а також визначити їхню частотність та розподіл у текстах.

Застосування методу ключових слів у лінгвістичних дослідженнях концепту PANDEMIC дозволяє виявити мовні тенденції, зміни в уживанні термінології в різних часових періодах та культурних контекстах, а також вивчити специфіку мовного виразу у зв'язку з пандемією. Такий аналіз допомагає зрозуміти, як пандемія відображається у мовленні та які мовні засоби використовуються для її опису та обговорення.

Багатозначність слова важлива для лінгвістичних досліджень концепту PANDEMIC з кількох причин. По-перше, вона допомагає розкрити широкий спектр аспектів та перспектив, з яких пандемія може розглядатися та відтворюватися в мовленні. По-друге, багатозначність слова вказує на різноманітність та гнучкість використання терміну “pandemic” у мовленні, що може відображати різні аспекти та інтерпретації пандемій у різних культурних, історичних та соціальних контекстах. Крім того, вивчення багатозначності допомагає зрозуміти перехідність та еволюцію значень терміну “pandemic” з часом, включаючи зміни у сприйнятті та вживанні терміну протягом історії. Таким чином, аналіз багатозначності слова “pandemic” сприяє глибшому розумінню мовленнєвих та культурних аспектів пандемії.

Увага до черговості появи нових рис та значень концепту PANDEMIC важлива для лінгвістичних досліджень з декількох причин. По-перше, вона дозволяє відстежувати еволюцію сприйняття пандемії в суспільстві та мовленні з часом. Розуміння того, які аспекти пандемії набувають важливості та які нові значення виникають у різних історичних етапах, допомагає зрозуміти динаміку мовного виразу та соціокультурні зміни.

По-друге, черговість появи нових рис та значень концепту PANDEMIC свідчить про вплив подій та вибухів пандемії на мовленнєву практику та культурний контекст. Це дозволяє аналізувати, як пандемія впливає на мовленнєві звичаї, термінологію та мовленнєву поведінку, а також які аспекти оточуючого світу та суспільства стають акцентованими в мовленні через пандемію.

Таким чином, вивчення черговості появи нових рис та значень концепту

PANDEMIC допомагає розкрити важливі аспекти динаміки та впливу пандемії на мовленнєву практику та культурний контекст.

Лінгвістична інтерпретація важлива для лінгвістичних досліджень концепту PANDEMIC з кількох причин.

По-перше, вона дозволяє розкрити різні аспекти та нюанси вживання терміну "pandemic" в мовленні та його сприйняття в суспільстві. Це включає аналіз лексичних, семантичних, стилістичних та прагматичних аспектів терміну, що допомагає зрозуміти його використання та вплив на мовленнєву практику.

По-друге, лінгвістична інтерпретація дозволяє вивчити роль та значення пандемії у мовленні та культурному контексті. Це включає аналіз метафор, аналогій та інших мовних засобів, які використовуються для опису пандемії та її впливу. Такий аналіз допомагає розкрити способи, якими мова відображає та взаємодіє зі складними соціокультурними явищами, такими як пандемія.

Крім того, лінгвістична інтерпретація може розкрити різні тлумачення та концепції, пов'язані з пандемією, які можуть варіюватися в залежності від мовного, культурного та історичного контексту. Такий аналіз допомагає зрозуміти різноманіття поглядів та відображення пандемії в мовленні та суспільстві.

Опис концепту як певного набору характеристик важливий для лінгвістичних досліджень концепту PANDEMIC з кількох причин. По-перше, цей опис дозволяє структурувати та систематизувати ключові аспекти пандемії, такі як її поширення, вплив на суспільство, медичні аспекти та інші. Це допомагає лінгвістам уточнити область свого дослідження та визначити основні напрямки аналізу.

По-друге, опис концепту надає рамки для подальших досліджень та аналізу мовленнєвої практики, пов'язаної з пандемією. Він вказує на ключові аспекти, які варто розглянути, включаючи лексичні, семантичні, стилістичні та прагматичні характеристики терміну "pandemic" та інші мовні засоби, які використовуються для опису пандемії.

Крім того, опис концепту допомагає узагальнити та уточнити знання про пандемію в мовному та культурному контексті. Він дозволяє лінгвістам порівняти різні аспекти пандемії в різних мовах, культурах та часових періодах, що сприяє глибшому розумінню та аналізу цього складного явища.

Опис концепту як певного набору характеристик є важливим етапом у лінгвістичних дослідженнях концепту PANDEMIC, оскільки він допомагає структурувати та уточнити область дослідження, а також надає рамки для подальшого аналізу та порівняльних студій.

Отже, лінгвістична інтерпретація сприяє глибшому розумінню мовленнєвих та культурних аспектів пандемії та її впливу на суспільство.

Таким чином, для дослідження концепту як складної багатомірної одиниці необхідно застосовувати цілий комплекс різних методів і знання різних наук, тому концептуальний аналіз можна назвати логічним аналізом. Ідеться про механізми та шляхи власне дослідницького підходу. Проблема методу концептуального аналізу ускладнена тим, що концепт представлений розгалуженою системою компонентів (словники (зокрема асоціативні зв'язки), фрази, міфічні й культурні слова, паремії, прецедентні тексти, біблійні спогади, наукові терміни, художні визначення тощо), а також може охоплювати невербальні компоненти.

Для з'ясування національно-культурної специфіки концепту використовують такий алгоритм концептуального аналізу:

- 1) окреслення ядра концепту на основі словникових визначень слів-синонімів у різні історичні періоди;
- 2) проведення асоціативного експерименту для окреслення периферії концепту;
- 3) опис ідеографічної структури концепту (аналіз лексикографічних дефініцій ключового слова);
- 4) аналіз положення концепту в загальній концептуальній схемі мови як перший рівень концептуалізації;

5) добір фонові інформації для кожного семантичного домену, групи, підгрупи (із різних типів словників: етимологічних, тлумачних, міфологічних, культурологічних, етнолінгвістичних тощо);

6) виокремлення з фонові інформації спільних і відмінних понять в усіх семантичних полях – загальнокультурних й етнокультурних складниках концепту;

7) окреслення асоціативно-образного комплексу складників концепту асоціативно-метафоричних комплексів концептуальних компонентів, виокремлених на другому рівні концептуалізації (Титчер, Мейер, Водак, Веттер, 2009).

Пояснимо важливість зазначеного алгоритму для проведення глибокого лінгвістичного дослідження концепту. Описаний алгоритм концептуального аналізу передбачає послідовне виконання кількох кроків. По-перше, він передбачає окреслення ядра концепту на основі словникових визначень слів-синонімів у різні історичні періоди, щоб зрозуміти еволюцію його значень з часом. По-друге, проводиться асоціативний експеримент для визначення периферії концепту, тобто його контекстуального обсягу та асоціацій, які виникають при згадці про нього. Наступний крок – опис ідеографічної структури концепту, аналіз лексикографічних дефініцій ключового слова, що допомагає зрозуміти його сутність та відтінки значень. Далі аналізується положення концепту в загальній концептуальній схемі мови, щоб з'ясувати його місце та роль у мовній системі. Добір фонові інформації з різних джерел допомагає розкрити різні аспекти концепту в різних культурних та історичних контекстах. Виокремлення спільних та відмінних понять в усіх семантичних полях дозволяє зрозуміти концепт в контексті загальнокультурних та етнокультурних аспектів. Нарешті, ще одним важливим кроком у цьому алгоритмі є окреслення асоціативно-образного комплексу складників концепту, а саме асоціативно-метафоричних комплексів концептуальних компонентів, які виокремлюються на другому рівні концептуалізації. Це дозволяє розкрити внутрішні зв'язки та асоціації, що виникають у мовленні та мисленні відносно концепту, а також

з'ясувати, які символічні, метафоричні або асоціативні елементи пов'язані з його сприйняттям та розумінням у мовному та культурному контексті. Такий аналіз допомагає виявити глибинні рівні концептуальної організації та сприяє розумінню його ролі та значення в мовній та культурній системах.

2.2 Класифікація матеріалу дослідження

У процесі вивчення концепту в лінгвістиці застосовують різні підходи до класифікації матеріалу дослідження:

- семантичний підхід, що зосереджений на значеннях і значеннєвих відтінках концепту в мові;
- когнітивний підхід, який аналізує концепт як частину когнітивної структури мислення;
- лінгвокультурологічний підхід, що зважає на культурні аспекти концепту та його роль у формуванні менталітету;
- лінгвістичний підхід, який аналізує мовні засоби вираження концепту, такі як лексичні одиниці й конструкції;
- лінгвістично-культурологічний підхід, що поєднує лінгвістичні та культурологічні аспекти вивчення концепту;
- лінгвістично-когнітивний підхід, який об'єднує когнітивні та лінгвістичні аспекти дослідження концепту.

Ці підходи використовують окремо чи комбінують їх для комплексного аналізу концепту в лінгвістиці, залежно від мети та предмета дослідження.

У процесі вивчення концепту в лінгвістиці застосовуються різні підходи до класифікації матеріалу дослідження. Серед них виділяють семантичний підхід, який увагу зосереджує на значеннях та значеннєвих відтінках концепту в мові. Когнітивний підхід аналізує концепт як частину когнітивної структури мислення, відображаючи способи його уособлення та сприйняття людиною. Лінгвокультурологічний підхід враховує культурні аспекти концепту та його роль у формуванні менталітету, розкриваючи взаємозв'язок між мовою та

культурою. Лінгвістичний підхід аналізує мовні засоби вираження концепту, такі як лексичні одиниці та конструкції. Лінгвістично-культурологічний підхід поєднує лінгвістичні та культурологічні аспекти вивчення концепту, розглядаючи його як частину мовної системи та культурного контексту. Лінгвістично-когнітивний підхід об'єднує когнітивні та лінгвістичні аспекти дослідження концепту, розглядаючи його структуру у мисленні та відображення у мові.

Концепти як одну з базових категорій у царині лінгвокультурології класифікують згідно з низкою різних критеріїв, наприклад, за змістовим наповненням, конкретністю або абстрактністю, ментальним сприйняттям, формою вираження та ін. Існують різні підходи щодо групування концептів за схожістю їхніх мовних і мовленнєвих характеристик. Концепти поділяють на абстрактні й конкретні, прості та складні, реальні й вигадані (Smith, 2004). Конкретні концепти легше відрізнити та класифікувати, оскільки їхній зміст може бути проілюстрований конкретним предметом або явищем. Абстрактні концепти важче класифікувати, вони мають ментальні й асоціативні ознаки сприйняття.

Варта уваги трикомпонентна класифікація концептів за такими класами, як базові, дескрипторні й релятивні. До базових зараховують космічні, соціальні й духовні, які можна розподілити на підкласи:

- космічні → метеорологічні, біологічні, ландшафтні, предметні;
- соціальні → країн, соціального статусу, влади, інтерперсональні, робочі, релігійні;
- духовні → характеру, емоцій, ментальності (Пименова, 2013).

Дескрипторні концепти пояснюють базові: дименсіональні; квалітативні; квантитативні.

Релятивні концепти реалізують типи відношень: концепти-оцінки; концепти-позиції; концепти-привативи.

Особливої уваги потребують типи концептів, що засновані на конкретних параметрах. За ознаками феномену національного

концептуального домену концепти поділяють на специфічні (походять із національного концептуального домену) і запозичені (перенесені з інших концептуальних доменів, ознаками яких є, зазвичай, запозичені слова – ідеї).

За ознаками структурного розвитку поняття поділяють на поняття, що розвиваються (активно використовувані, поширюють свою структуру новими ознаками), і застигли, структура яких не доповнена новими ознаками та переважно пов'язана з реаліями, які зникли або втратили свою актуальність, прикладом чого є зміна репрезентативних слів активними на пасивні.

За ознакою первинності поняття диференціюють на первинні поняття і вторинні. Перше поняття виникає раніше та є основою для розвитку вторинних понять, які представлені похідними.

За ознакою співвідношення розрізняють доміантні поняття та другорядні.

За ступенем внутрішньої організації концепти поділяють на макроконцепти та мікроконцепти.

Залежно від способу відображення дійсності, поняття диференціюють на репродуктивні поняття та продуктивні поняття (Іващенко, 2004).

Науковець О. Селіванова запропонувала поділ концептів на унікальні концепти, загальноприйняті концепти, національні концепти та загальнолюдські концепти за параметрами суб'єкта концептуалізації (Селіванова, 2011).

Українські мовознавці М. П. Кочерган і В. В. Жайворонок стверджують, що сутність концепту «двоїста»: ментальна й психічна (Кочерган, 2003). В основі концепту – «асоціативне нашарування культурних смислів (конотацій) на основне (словникове) значення слова» (Жайворонок, 2004).

Дослідження сфокусовано на концепт PANDEMIC. Необхідно класифікувати концепт, аргументувати методологію дослідження його структури. На підставі проведеного аналізу й окреслення опорних понять, концепт PANDEMIC зараховано до класу антропоморфних концептів з елементами логіко-філософського та морального порядку. Концепт PANDEMIC зараховано до класу антропоморфних концептів з елементами

логіко-філософського та морального порядку з кількох причин.

По-перше, пандемія відображає складний взаємозв'язок між людьми та природою, а також між людьми самими. Цей концепт виникає в результаті взаємодії між людською активністю (такою як глобалізація, подорожі тощо) та природними факторами (наприклад, поширення вірусів). Таким чином, він має антропоморфні риси, оскільки пов'язаний з діяльністю та впливом людей на світ навколо них.

По-друге, пандемія має значний вплив на соціальний, економічний та моральний порядок суспільства. Вона породжує питання етики, справедливості, відповідальності та солідарності. Пандемія ставить перед людством складні виклики, що вимагають відповідей на рівні моральних принципів та філософських концепцій.

Отже, через свій вплив на людей та суспільство, а також через породжені моральні та філософські дилеми, пандемія вважається антропоморфним концептом з елементами логіко-філософського та морального порядку.

Класифікація концепту PANDEMIC може бути виконана за різними критеріями, з огляду на його характеристики та аспекти в лінгвістиці.

1. За розміром та масштабом:

- глобальна пандемія (поширення захворювання охоплює велику частину світу);
- локальна пандемія (випадки захворювання обмежені конкретним регіоном чи країною).

2. за видом хвороби:

- вірусна пандемія (пандемія спричинена вірусом, наприклад, грипом чи COVID-19);
- бактеріальна пандемія (пандемія пов'язана з бактерією, що спричинює захворювання).

3. За впливом на суспільство:

- епідемія страху та паніки (пандемія призводить до серйозних психологічних наслідків і соціальної нестабільності);

– епідемія інформації (поширення інформації щодо пандемії має суттєвий вплив на громадську думку).

4. За періодом виникнення:

– актуальна пандемія (пандемія триває в момент інформування про неї);

– історична пандемія (подія вже завершилася, але має важливий історичний контекст).

5. За способом контролю та лікування:

– контрольована пандемія (існують ефективні заходи для обмеження поширення та лікування);

– неконтрольована пандемія (ситуація непередбачувана й важко контрольована).

Структуру досліджуваного концепту проаналізовано, з огляду на польовий принцип ядро-периферійних складників.

Для лінгвістичного дослідження розроблено й використано комплексну методикку, що охоплює низку загальних і спеціальних лінгвістичних методів.

Структура концепту PANDEMIC, як і будь-якого іншого, є історично неоднорідною. Його поняттєвий складник представлений передусім семантикою латинського *pandēmus* та грецького *pandēmos*, що означає «весь народ». Репрезентація поняттєвого складника концепту PANDEMIC відбувається через його співвідношення з історичним досвідом людства, актуальною ситуацією у світі, конкретними назвами хвороб, станом здоров'я, способами лікування, із місцем поширення, способом життя, соціальними й економічними відносинами.

Семантична генералізація концепту PANDEMIC представлена через опозицію хвороба – здоров'я. Така генералізація концепту є доцільною з кількох причин. По-перше, ця опозиція надає ясну і контрастну ілюстрацію стану, спричиненого пандемією, що полегшує розуміння її масштабів і наслідків. По-друге, вона сприяє спрощенню та узагальненню складних понять для широкої аудиторії, роблячи концепт пандемії більш доступним і зрозумілим. По-третє, опозиція підкреслює серйозність ситуації та загрозу

для громадського здоров'я. Нарешті, розуміння пандемії як випадку, де хвороба переважає над здоров'ям, може мобілізувати ресурси для боротьби з нею та підтримки громадського здоров'я.

Комплексний метод дослідження англійської лексико-семантичної групи *Pandemic* реалізований через поєднання загальнонаукових і лінгвістичних методів, базований на принципі системності об'єкта дослідження, що передбачає поетапний аналіз лінгвістичних матеріал за допомогою ступенів.

Основний вербалізатор концепту PANDEMIC – це лексема, наприклад: *coronavirus, virus, disease, corona, pandemic, epidemic, Covid, Covid-19, SARS-COV-2*. Таким чином, основним вербалізатором концепту є сам термін "pandemic" або його еквіваленти. Це слово є ключовим засобом вербалізації, яке використовується для опису, комунікації та розуміння певного явища масштабного поширення захворювання. Відтак, "pandemic" є центральним терміном, який уособлює концепт та стає основним засобом його вербалізації у мовному середовищі.

Це уможлиблює висновок у тому, що ядром лексично-семантичної групи є саме лексема *pandemic*. Спочатку варто проаналізувати визначення, представлені в довідниках, словниках і на інформаційних сайтах. Спочатку, варто відзначити, що ці джерела забезпечують широку доступність і відображають загальноприйняті концепції. Другим аспектом є їх офіційний характер і авторитетність. Крім того, використання стандартизованих визначень сприяє уніфікації термінології. Такий підхід дозволяє розуміти контекст і взаємозв'язки між термінами.

Згідно з офіційним визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, пандемія – це «епідемія, яка виникає в усьому світі або на великій території, перетинає міжнародні кордони та зазвичай вражає велику кількість людей» (“*an epidemic occurring worldwide, or over a very wide area, crossing international boundaries and usually affecting a large number of people*”).

У класичному визначенні немає згадки про колективний імунітет,

вірусологію чи про тяжкість захворювання. З огляду на визначення пандемії, можна сказати, що пандемії виникають щороку як у Північній, так і в Південній півкулях, оскільки сезонні епідемії перетинають міжнародні кордони та вражають великі групи населення.

За етимологічним словником англійської мови, термін “pandemic” походить від грецького слова “*panḗmos*”, що буквально означає “все народи”. У теперішньому вживанні “pandemic” вказує на поширення захворювання або іншого негативного явища на широкій території, охоплюючи значну кількість людей.

Відповідно до «Кембриджського словника», слово *pandemic* має таке визначення: “*a pandemic is an occurrence of a disease that affects many people over a very wide area*” («Пандемія – це виникнення захворювання, яке вражає велику кількість людей на великій території»).

За словником Merriam-Webster, пандемія визначається як “*an outbreak of a disease that occurs over a wide geographic area and affects an exceptionally high proportion of the population*” («Поширення захворювання на широкій території, такій як країна, континент або весь світ, яке впливає на велику кількість людей»).

За Оксфордським словником, пандемія визначається як “*an outbreak of a disease prevalent over a whole country or the world*” («Поширення захворювання через різні країни або континенти»).

«Український академічний тлумачний словник» фіксує: пандемія – найвища стадія епідемії, що охопила більшість населення однієї або кількох країн. Епідемія виникає, коли хвороба вражає багатьох людей одночасно, що може перерости в пандемію, наприклад, пандемію грипу, іноді вражаючи населення кількох країн (<http://sum.in.ua/s/pandemija>).

Концепт PANDEMIC охоплює також різні номінативні підрозділи: різні граматичні форми слова *pandemic* (*pandemic, pandemics, pandemical, pandemically*), фрази зі словом *pandemic* (*Global Pandemic, hazardous pandemic, new pandemic, dangerous pandemic*); контекстуальні синоніми слова *pandemic* (*Coronavirus, Covid-19, SARS-COV-2, a new disease*).

Визначення того, що концепт пандемії охоплює різні номінативні підрозділи, має вагоме значення з кількох причин. Такий підхід дозволяє розширити розуміння самого концепту, оскільки враховуються різні аспекти та контексти його використання. Крім того, розрізнення різних номінативних підрозділів допомагає уникнути узагальнень і забезпечує точність та уточнення використання терміну "пандемія" в різних сферах. Зокрема, цей підхід зручний для комунікації та вивчення пандемії в контексті різних дисциплін та галузей знань. Також він дозволяє краще розуміти та обговорювати конкретні аспекти пандемії, що полегшує спілкування та обмін інформацією щодо цього явища.

Слова, що стосуються концепту PANDEMIC, можна розділити на такі групи й підгрупи:

- шкода для здоров'я (назви вірусу / хвороби, симптоми);
- поширення на великі території (способи поширення хвороби);
- спонукання та примус до вакцинації (типи вакцин);
- використання засобів індивідуального захисту (способи запобігання хворобі);
- соціальна ізоляція або введення карантину (соціальні наслідки хвороби);
- боротьба з інфекцією (стан людини до захворювання, способилікування);
- вплив пандемії на бізнес і світову економіку (негативний вплив, позитивний вплив);
- психологічні наслідки пандемії (страх і тривога, спричинені вірусом);
- зміна звичного устрою життя (негативні зміни, позитивні зміни).

Загалом наразі інформаційну / пандемічну ситуацію можна змоделювати у вигляді такого механізму поширення інформації:

- відправники меседжу про коронавірус – представники урядів, що формулюють відомості й рекомендації, накази, постанови, закони, зважаючи на думку офіційних служб охорони здоров'я в тій чи в тій країні, а також

міжнародних організацій, особливо служб охорони здоров'я в країні та міжнародних організацій охорони здоров'я, зокрема ВООЗ;

- медична служба, науковці та фахівці різних категорій в інституційній комунікації;
- політики й журналісти в заангажованій і професійній комунікації;
- середньостатистичний і розумний (інтер)локатор, який є автором різноманітних відео, фотографій, коментарів, слоганів, меседжів та повідомлень у публічній і приватній комунікації.

Одержувачами відомостей є суспільство в цілому, глядачі, слухачі та громадяни, чутливі до інформації. Часто вони стають авторами повідомлень, що виконують іншу комунікаційну роль. Канал комунікації та принцип залишаються стабільними. Центральну ланку становить повідомлення, його зміст і розширене покликання, що демонструє наслідки в багатьох сферах життя, тобто контексти, тимчасово набуваючи інших когнітивних значень, а також створюючи перспективи для подібних вимірів у найближчому майбутньому (Petlyuchenko, 2020).

Найбільш активно концепт PANDEMIC віддзеркалений у медійному дискурсі, що реалізує рух соціальної думки й формує концептуальну картину світу людини в період інтернаціоналізації та глобалізації, розвитку сучасних комунікаційних технологій у світовому суспільстві. Медіатексти повідомляють про події, зважають на різні думки, слугують інструментами класового контролю, передають офіційні позиції, формують певні цінності, окреслюють перспективи за допомогою закодованих систем символів (журналістської мови). У зв'язку з цим особливого значення набуває питання впливу та маніпулювання на будь-якому рівні (графічному, лексичному, синтаксичному). Однією з умов успішної маніпуляції є її непомітність, за якої реципієнт вважає те, що відбувається, природним і неминучим (Шепель, 2017).

Медійний дискурс у період пандемії коронавірусу відіграв значну роль у формуванні уявлень та реакцій громадськості. Шляхом дезінформації та спотворення фактів, деякі джерела масової інформації створювали неправдиві

образи стану справ, що може призводити до паніки або недооцінки серйозності ситуації. Крім того, медійні ресурси політизували пандемію, використовуючи її як знаряддя політичного впливу та створення емоційного навантаження серед аудиторії. Також, за допомогою створення стереотипів та упереджень, медійний дискурс може сприяти соціальній дискримінації та викликати негативні настрої щодо певних груп населення. У цілому, медійний дискурс має значний вплив на сприйняття та реакцію громадськості на пандемію, формуючи її переконання та поведінку.

Активне медійне обговорення пандемії коронавірусу розпочалося у січні 2020 року, коли спалах COVID-19 став серйозною міжнародною загрозою здоров'ю та безпеці. Новини про поширення вірусу, заходи для запобігання його поширенню та вплив на суспільство стали основними темами обговорення у всіх медіа.

Першими на медійну сцену вийшли китайські ЗМІ, такі як *China Central Television* (CCTV) та *China Global Television Network* (CGTN), які почали повідомляти про випадки невідомої пневмонії у місті Ухань ще у грудні 2019 року. Пізніше міжнародні ЗМІ, такі як *BBC*, *CNN*, *The New York Times* та інші, також швидко взяли за покриття цієї ситуації, поширюючи інформацію про новий коронавірус і його можливі наслідки.

Деякі англомовні ЗМІ, такі як *Fox News*, *Breitbart News* та ряд інших, критикували за спотворення фактів, розповсюдження дезінформації та політизацію пандемії. Наприклад, *Fox News* часто критикувалася за розповсюдження неточної або недостовірної інформації про заходи запобігання та лікування COVID-19, а також за занепокійливий тон у програмах, який може сприяти паніці серед глядачів. *Breitbart News* також відомий своїми консервативними поглядами та широко використовується для поширення конспірологічних теорій та дезінформації. Однак важливо зазначити, що це лише деякі приклади, і вплив медійних джерел може відрізнятись в залежності від контексту та обставин.

Дослідження концепту пандемії у медійному дискурсі виявляє

важливість з кількох аспектів. По-перше, медійний простір дозволяє оцінити актуальний стан пандемії та її наслідки у реальному часі. Додатково, у медійному дискурсі можна знайти різноманітні погляди, думки та дискусії щодо причин та наслідків пандемії, що сприяє отриманню широкого розуміння проблеми. Відтак, важливо враховувати вплив медійного дискурсу на громадську думку та поведінку, а також виявлення тенденцій та підходів, що використовуються медіа у відображенні пандемії. Нарешті, дослідження медійного дискурсу може виявити специфічні аспекти та тенденції в комунікації про пандемію, що допоможе розкрити глибину розуміння та сприйняття цього явища в суспільстві.

Лінгвістичний експеримент із залученням носіїв англійської мови має велике значення для розуміння сутності концепту PANDEMIC. Це обумовлено декількома причинами. Перш за все, носії мови є найкращими експертами у реальному використанні мови та розумінні її субтільних нюансів. Вони надають інформацію про використання та розуміння терміну "pandemic" у різних мовних середовищах. Крім того, залучення носіїв мови дозволяє краще зрозуміти культурні відтінки та асоціації, пов'язані з пандемією. Додатково, вони допомагають виявити, як термін використовується в різних контекстах та ситуаціях мовлення. Такий експеримент дозволяє розширити наше розуміння та інтерпретацію пандемії, а також збагатити дослідницький підхід до цього явища.

Поєднання лексикографічного аналізу концепту PANDEMIC, аналізу джерел медійного дискурсу та лінгвістичного експерименту із залученням експертів носіїв англійської мови виявляє значимість з кількох причин. Це дозволяє глибше розуміти семантику та використання терміну "пандемія", контекстуалізувати його у реальних умовах та диверсифікувати перспективи, що призводить до підвищення достовірності результатів дослідження. Такий підхід сприяє комплексному розумінню та інтерпретації пандемії з більш об'єктивної та надійної перспективи.

2.3 Методи дослідження

Одна з основних проблем, що постає під час проведення лінгвістичних досліджень, – формування методологічної бази, тобто вибір методики вивчення мови та мовної діяльності. Для досягнення наукових результатів будь-яка галузь людських знань повинна мати об'єкт і тему дослідження, а також певні методи. Наразі методи лінгвістичних досліджень охоплюють метод безперервної вибірки, метод опису, аналітичний метод, метод когнітивного семантичного аналізу, метод компонентного аналізу, метод концептуального аналізу, метод кількісного аналізу тощо. Дисертаційні завдання необхідно виконувати через поєднання загальнонаукових і суто лінгвістичних методів.

Аналіз концептів украї важливий для лінгвістичних досліджень, оскільки дає змогу більш глибоко пізнати культурні цінності та сфери культурного світу, виокремити відмінні компоненти асоціативних рядів, схарактеризувати особливості використання концептів, а також виявити особливості змісту ментальних одиниць, концептів, зумовлених культурно-історичним розвитком нації.

Вивчення концептів спрямоване на виявлення їхнього змісту, зосереджує основну увагу на знання про світ, зв'язок мовних знань та позамовних. У практиці концептуального аналізу набули поширення різні методи та прийоми дослідження. А. Вежбицька вважає, що функціонування об'єкта в типовій для нього ситуації допомагає виявити зміст концепту (Wierzbicka, 1985). Для вивчення концептуального наповнення мовної одиниці часто звертаються до її словникового тлумачення на тій підставі, що словникові дефініції лексичних одиниць відображають мовну ментальність носіїв певної мови, отже, можуть сприяти відтворенню концепту. Семи, експліковані в словниковому визначенні, дають змогу зафіксувати відмінності в концептах, репрезентованих цими мовними одиницями. Дефініції нерідко містять суперечності й вирізняються неповнотою опису семантики слів.

Концепт – багатовимірне утворення, що містить не тільки понятійно-дефініційні, але й конотативні, образні, оцінні, асоціативні характеристики, які повинні бути вивчені в ході опису концепту. Одним із провідних напрямів у сучасній лінгвістиці є дослідження концептів. Вивчаючи концепт, філологи, лінгвісти, когнітологи аналізують нові закономірності походження мови, пізнання та культури, а також нові аспекти взаємодії когнітивної лінгвістики з психологією, культурологією, лінгвокультурологією, філософією. На думку вчених, вибір методів для дослідження концептів залежить від типу концепту (змістового, структурного), від підходу (філософського, лінгвокогнітивного, лінгвокультурологічного, психологічного) до аналізу концепту, а також від матеріалу вибраних мов.

Залежно від типу концепту, змінюється й методика його опису. Відомі різні типи структури представлення знань: схема, фрейм або сценарій, картинка чи ментальний образ, скрипт та ін. Їх об'єднує сукупність інформації, що зберігається в пам'яті та забезпечує адекватне когнітивне оброблення стандартних ситуацій.

Концептуальний аналіз пов'язаний насамперед із поняттям концептосфери, що постає об'єктом вивчення. Поняття концептосфери – одне з найважливіших у когнітивній лінгвістиці та потрактоване як сфера знань, що складається з концептів – її одиниць. Концепт можна виокремити переважно через лексичні засоби його виявлення, проте концептуальний аналіз потрібно відрізнити від семантичного аналізу слова. Попри зовнішню близькість змістових завдань і цілей, вони в певному значенні протилежні один до одного: лексична семантика вибудована від одиниць мовної форми до семантичного змісту, а концептуальний аналіз – від одиниць сенсу до мовних форм їхнього вираження.

Семантичний аналіз роз'яснює слова, натомість концептуальний залежить від знань про світ. У концептуальному аналізі велике значення мають знання мовного мислення. Існують численні підходи до аналізу концептів, способів їх опису, що засновані на використанні різного дослідницького

матеріалу.

Серед етапів семантико-когнітивного дослідження концептів варто виокремити такі (Rosch, 1998):

- 1) відтворення початкової форми слова (називний відмінок, однина);
- 2) аналіз та опис семантики мовних засобів, що входять до номінативного поля концепту;
- 3) когнітивна інтерпретація результатів опису семантики мовних засобів – виявлення когнітивних ознак, що формують досліджуваний концепт як ментальну одиницю;
- 4) верифікація отриманого когнітивного опису в носіїв мови.

Ці етапи семантико-когнітивного дослідження концептів є важливими для аналізу природи та структури концепту в мові та мисленні.

Початковий етап включає вивчення називного відмінка у однині, що дозволяє встановити базову форму концепту для подальшого аналізу.

На другому етапі проаналізовано слова та вирази, які номінують концепт, з метою розуміння їхньої семантики та відтінків.

Третій етап передбачає виявлення когнітивних ознак концепту як ментальної одиниці, включаючи категорії та асоціації, пов'язані з ним.

На останньому етапі проводиться верифікація отриманих результатів в реальному мовному середовищі для підтвердження їх адекватності та достовірності.

Ці етапи допомагають розкрити різноманітність та складність концепту в мові та мисленні, що є важливим для розуміння культурного та мовного контексту.

Матеріалом лінгвокогнітивного аналізу є мова. Результат дослідження за різними напрямками (школами) когнітивної лінгвістики може відрізнятися – від поглибленого вивчення мови за допомогою когнітивного категорійно-термінологічного апарату до конкретного моделювання змісту та структури окремих концептів як одиниці національного пізнання (концептосфери).

Дослідження семантики мовних одиниць, об'єктивних концептів надає доступ до змісту концептів як мисленнєвих одиниць. Метод семантико-когнітивного аналізу допускає, що в процесі лінгвокогнітивного дослідження значення змісту переходять до змісту концептів, під час особливого етапу опису когнітивної інтерпретації. Когнітивна інтерпретація – це етап семантико-когнітивного аналізу, без якого дослідження залишається в межах лінгвістичної семантики. Семантичний когнітивний метод у вивченні мовного пізнання доводить, що дослідницький шлях «від мови до концепту» – найбільш надійний. Аналіз мовних засобів сприяє ідентифікації символів концептів і моделюванню концептів найпростішим та найефективнішим способом. Нині все більше вчених звертається до методів фреймового аналізу в лінгвістичних розвідках.

Нині існує кілька методик фреймового аналізу, що передбачають певні прийоми (елімінування, модифікація слотів та ін.). Етимологічний аналіз дає змогу простежувати ранню історію концепту й динаміку освіти нових або виявлених раніше семантичних ознак, складників змісту, описувати внутрішню форму його імені, що є компонентом змісту мінімуму концепту. Складно сформулювати чітке визначення якого-небудь концепту, оскільки його зміст неоднозначний. Кожна людина, залежно від свого досвіду, соціальної сфери, у якій вона перебуває, сприймає один і той самий концепт по-різному. Не обов'язково, що відмінності будуть помітні в носіїв різних мов. Цілком можливо, що відмінності простежуванні навіть у близьких людей, оскільки виявляються суб'єктивно-особистісні аспекти.

Експериментальні методи дослідження концептів, зокрема асоціативний експеримент, уможливають отримання інформації емоційного та оцінного характеру, а також виявляють найбільш значущі елементи концепту (Недашківська, 2019; Чернишенко, 2011).

У сучасному мовознавстві представлено багато різновидів проведення асоціативного експерименту (вільний, спрямований, рецептивний тощо); створено різні типології асоціацій, що допомагають отримати

конкретні результати на матеріалі різних мов; укладено словники асоціативних норм.

Основою формування концепту, його асоціативних зв'язків є особливості культурно-історичного становлення нації, що не може бути однаковим у всіх народів, з огляду на територіальні та кліматичні відмінності. Асоціативний експеримент допомагає максимально наблизитися до ментальної лексики, вербальної пам'яті, культурних стереотипів народу. Асоціативний експеримент широко використовується у психології, психолінгвістиці, соціології; допомагає виявити зміст концепту в когнітивному розумінні носіїв мови й упорядкувати за яскравістю концепт-ознак (Недашківська, 2012).

Ядро концепту мовного пізнання містить ті асоціації в асоціативно-вербальній мережі, які мають найбільшу кількість зв'язків, виокремлених на основі принципу частотності. Асоціативний концепт покладено в основу багатьох мережевих розумових моделей, які являють собою ланцюги і одиниць, що стосуються асоціативних відношень різного типу. Це також важливо для визначення тривалої пам'яті, що називають перевагою асоціативного характеру. Дослідники наголошують на значущості концепту для когнітивного розвитку дитини. Асоціативні норми можна описувати за результатами не вибіркового, а масового експерименту, що дає змогу використовувати їх як джерело унікальної лінгвістичної та паралінгвістичної інформації.

Завдяки статистичній «правдивості», вони підлягають математичному обробленню, слугують унікальним матеріалом для формулювання та перевірки статистичних гіпотез (Данилов, Кушніренко, 2012). Нині все більшу кількість досліджень, присвячених вивченню та опису різних концептів, проводять на матеріалі кількох мов, що засвідчує порівняльно-зіставний характер. З огляду на це, активно застосовують методи контрастивної лінгвістики.

Саме в дзеркалі іншої мови можна помітити такі ознаки «рідного» концепту, які раніше привернули увагу, чітко виявити національну специфіку концепту, а також зафіксувати різницю між концептом і значенням слова

(Мартинюк, 2007). Відмінності, що констатовані в ході зіставлення мовних одиниць, інтерпретують як когнітивні відмінності, виражені концептами в різних національних концептосферах і сформульовані мовою когнітивних ознак.

На підставі опису методів аналізу концептів підсумовано, що в дисертації необхідно застосувати комплексну методіку, яка охоплює як традиційні для лінгвістики методи і прийоми дослідження (описовий, порівняльно-історичний, статистичний аналіз), так і порівняно нові, зокрема концептуальний аналіз. Концептуальний аналіз – методика опису вербальних репрезентацій концепту через побудову словесної моделі концепту.

Методологічні принципи, підходи й конкретні методи дослідження лінгво-соціальних особливостей реалізації концепту на матеріалі англійської мови зумовлені характером матеріалу, метою і завданнями, що також детермінують процедуру, етапи дослідження та їхню послідовність.

В основу дисертації покладено субстанціональний принцип, згідно з якимусі назви концептів будуть представлені як субстантиви, іменники або субстантивні словосполучення. Це вмотивоване тим, що саме субстантиви володіють найбільш яскраво вираженим потенціалом. Варто зазначити, що в процесі визначення концепту прикметники також підлягають субстантивній трансформації. Дієслівні словосполучення аналізують для визначення полів концепту, однак вони, зазвичай, перебувають у сполученні з іменниками, тому також є субстантивними. Принципи деяких службових частин мови взагалі не мають концептуального потенціалу (наприклад, прийменники, сполучники).

Відбір фактичних мовних матеріалів виконаний методом суцільної вибірки. У 1934 році Е. Нейман уперше запропонував метод безперервного відбору як методологічний інструментарій наукових досліджень.

Метод суцільної вибірки еволюціонував у сфері лінгвістики із соціології, оскільки в емпіричних дослідженнях часто неможливо охопити всю сукупність об'єктів, щодо яких необхідно зробити висновки. У цьому випадку дослідник відбирає піддослідних – визначає вибірку. Вибірка повинна мати характеристики, які вможливають представлення результатів і висновків у

генеральній сукупності.

Статистичні дані, отримані цим методом суцільної вибірки, мають високий ступінь достовірності (Tabachnick, Fidell, 2012). Із використанням описаного підходу для дослідження відібрано 1300 прикладів складників лексико- семантичного поля концепту PANDEMIC в англомовних медійних текстах.

Після формування широкого корпусу на матеріалі англомовних текстів медійного дискурсу, що потрібен для проведення статистичних операцій, у роботі застосовано *квантитативні методи дослідження* лексичних одиниць. Це універсальні методи вивчення функційних властивостей лексикологічних явищ. Квантитативні методи наукового пошуку пов'язані з дослідженням частотних характеристик уживання тих чи тих лексичних одиниць в англомовному тексті. Квантитативний метод використано під час підрахунку кількості лексичних одиниць, які входять у ядерні та периферійні частини концептосфери PANDEMIC. За такого підходу стало можливим отримання даних стосовно найбільш і найменш численних лексичних одиниць.

Розрізняють *кількісні й статистичні* квантитативні методи. Перші передбачають простий підрахунок частоти вживання тих чи тих мовних одиниць, другі – використання різних формул для виявлення правил розподілу мовних одиниць у мовленні, окреслення тенденцій їхнього функціонування тощо. Використання кількісних та статистичних методів у лінгвістичному дослідженні має декілька важливих переваг. По-перше, ці методи забезпечують об'єктивність даних, оскільки вони базуються на конкретних числових показниках і вимірюваннях. По-друге, вони дозволяють аналізувати великі обсяги інформації, що робить можливим отримання більш репрезентативних результатів. По-третє, кількісні методи допомагають перевіряти гіпотези та формулювати статистичні висновки на підставі зібраних даних. По-четверте, вони збільшують ефективність дослідження, оскільки дозволяють швидко обробляти та аналізувати інформацію. Нарешті, використання статистичних методів дозволяє порівнювати різні лінгвістичні

явища та виявляти залежності між ними. Квантитативні методи дослідження, застосовані в роботі, сприяють об'єктивності висновків.

Із метою верифікації кількості прикладів лексичних одиниць для вираження концепту PANDEMIC застосовано *лінгвостатистичний метод* (Кузьменко, 2010). Верифікацію статистичних даних виконано за формулою:

$$- \frac{x}{y} \times 100 \% = N$$

де:

X = кількість лексичних одиниць певної класифікаційної категорії; Y = загальна кількість даних;

N = відсоткове співвідношення кожної із зазначених категорій. Достовірність кількісних показників впливає на загальне відсоткове співвідношення складників у межах 100 %.

Обґрунтування теоретичних засад дослідження лінгво-соціальних особливостей реалізації концепту PANDEMIC у сучасному англомовному медійному тексті передбачає використання методів *критичного аналізу* та *систематизації* наукової літератури для опису генези становлення концепту. За допомогою *методу аналізу й синтезу* опрацьовано теоретичні та методичні розробки вітчизняних і зарубіжних учених щодо ступеня витлумачення концепту в англомовному тексті.

У процесі дисертаційного пошуку виконано ґрунтовний якісний аналіз із залученням *методу дефініційного аналізу* (Бахрушин, 2011) на основі лексикографічних джерел – тлумачних словників англійської мови. Мета етапу полягала у виокремленні ознак досліджуваного концепту, що становлять його поняттєвий зміст. У межах методу з'ясовано кореляцію словникових дефініцій лексем, що є компонентами елемента концептосфери та їхніх концептуальних значень. Це увідповіднене з інтеракціональним підходом до окреслення концептосфери.

За допомогою методу концептуально-тематичного аналізу та прийомів дистрибуції весь корпус відібраних лексичних одиниць розподілено за

категорійними ознаками класифікації концептосфери PANDEMIC.

Алгоритм дослідження лінгво-соціальних особливостей реалізації концепту PANDEMIC у сучасній англійській мові на матеріалі публіцистичних видань Великої Британії та Сполучених Штатів Америки має такий вигляд:

- відбір англомовних текстів із друкованих та електронних джерел;
- виявлення лексичних одиниць дискурсу, що належать до концептосфери PANDEMIC;
- класифікація лексичних одиниць;
- проведення контекстуального аналізу лексичних одиниць для з'ясування характеру функціонування в публіцистичному тексті, а також визначення ступеня okazionalnosti або uzualnosti;
- підрахунок кількості найбільш і найменш частотних лексичних одиниць для зарахування їх до ядерного або до периферійного поля концепту PANDEMIC;
- лінгвістична інтерпретація отриманих результатів дослідження. Дослідження передбачало основні етапи:
  - 1) етимологічний аналіз лексеми *pandemic*;
  - 2) лексикографічний і дефініційний аналіз лексеми *pandemic*;
  - 3) експериментальний аналіз когнітивних ознак концепту PANDEMIC;
  - 3) побудова номінативного поля концепту;
  - 4) аналіз та опис семантики мовних засобів, що входять до номінативного поля концепту;
  - 5) когнітивна інтерпретація результатів опису семантики мовних засобів;
  - 6) опис змісту концепту у вигляді переліку когнітивних ознак;
  - 7) моделювання концепту в словесній формі.

Побудова номінативного поля передбачала опис ядра, ближньої та дальньої периферії концепту PANDEMIC. Під час роботи з ядром концепту використано метод дефініційного аналізу й метод аналізу синонімічних рядів. За допомогою даних електронних лексикографічних джерел вибрано ключову лексему-репрезентант концепту, виявлено й розглянуто синонімічний ряд

PANDEMIC. Під час дослідження використано такі електронні словники: *Cambridge Dictionary*, *Merriam-Webster*, *Macmillan Dictionary*, *Longman Dictionary*. Далі ключова лексема-репрезентант та її синонімічні одиниці були досліджені в дискурсі медіатекстів за посередництва інтерпретативного аналізу контексту й дискурсивного аналізу. Опис периферії концепту виконано на базі дискурсу медіатекстів. На цьому етапі семантико-когнітивного аналізу проведено дискурсивний аналіз стилістичних прийомів і фразеологічних одиниць, що об'єктивують концепт у медіатекстах, але відсутні в словниках.

Мовні засоби формують різноманітні світоглядні уявлення людини, що відображаються в мові за допомогою лексики. Структура концептуальної картини світу представлена системою асоціативних зв'язків. Мовна картина світу формується лексичними значеннями дієслівних концептів. Мовні явища можна вивчати за допомогою дослідів, що слугують найефективнішим способом отримання матеріалу за цим напрямом.

Мета експериментального дослідження – вивчення того, як один або кілька елементів (тобто незалежні змінні) впливають на певну поведінку чи на результат (тобто залежна змінна). Існує чотири типи експериментів з асоціаціями: парні асоціації; серійні асоціації; словесне розрізнення; вільні асоціації. Проведення експерименту охоплює кілька етапів: формулювання гіпотези, окреслення плану експерименту, участь у дослідженні, аналіз та інтерпретація даних. Мовні засоби створюють різноманітні світоглядні уявлення людини, що відображені в мові за допомогою лексики. Світ у свідомості мовця віддзеркалений у мові та поняттях.

Отримані дані можна вивчати за допомогою різних методик із застосуванням цифрових носіїв. Застосування експерименту має низку переваг: концепт активного словника передбачає оцінювання ступеня володіння релевантними словами, що можна отримати через опитування середньостатистичної людини; експеримент використовують тоді, коли інші методи не дуже ефективні; легше провести експеримент, ніж аналізувати словники. Світогляд є фундаментальним поняттям, яке виражає специфіку

людського буття. На його формування впливають усі види психічної діяльності людини, що відображається в мові. Результати експериментів дають змогу відтворити картину світу й виявити особливості мови. Перспективи подальших досліджень полягають у докладному вивченні результатів експерименту в лінгвістичній практиці (Кушмар, 2013). Метод асоціативного експерименту вможливорює експлікацію концептуальної структури свідомості носіїв мови й культури, допомагає перевірити релевантність результатів, отриманих на попередніх етапах лінгвістичного дослідження.

Процедура проведення експерименту передбачала письмове опитування експертів-носіїв англійської мови та узагальнення отриманих даних. В експерименті взяли участь 30 носіїв англійської мови, які є представниками різних соціальних груп. Для експерименту розроблено опитувальники у вигляді гугл-форм.

Експеримент складався з двох етапів:

– на першому етапі інформантам запропоновано назвати всі слова й словосполучення, що актуалізують концепт PANDEMIC, у вільній формі асоціативного есе;

– під час другого етапу експерименту потрібно було визначити слова, словосполучення та фрази з поданого списку, які, на думку експертів, належать до концепту PANDEMIC.

Методика дослідження охоплювала сім основних етапів.

На *першому етапі* реконструйовано *глибинну структуру концепту PANDEMIC на семантичному рівні маркерів-вербалізаторів.*

Дослідження передбачало такі основні етапи:

- 1) етимологічний аналіз лексеми *pandemic*;
- 2) лексикографічний дефініційний аналізи лексеми *pandemic*;
- 3) експериментальний аналіз для виявлення когнітивних ознак концепту PANDEMIC;
- 3) побудова номінативного поля концепту;
- 4) аналіз та опис семантики мовних засобів, що входять до

номінативного поля концепту;

- 5) когнітивна інтерпретація результатів опису семантики мовних засобів;
- 6) опис змісту концепту у вигляді переліку когнітивних ознак;
- 7) моделювання концепту у вербальній формі.

Для підрахунку одиниць, залучених до об'єктивації концепту PANDEMIC, застосовано програму "AntConc". Загальний обсяг відібраних текстів становить 250 сторінок, що цілком достатньо для проведення *case studies* концепту PANDEMIC.

Будь-який концепт має свою унікальну історію розвитку, біографію, тому осмислення ментальних утворень неможливе без вивчення змін на лексичному рівні за різного часу існування концептів. Для адекватності інтерпретації лінгвістичної сутності концепту PANDEMIC застосовано етимологічний аналіз, який уможливив розуміння розвитку концепту, простеження зміни лексичного значення, асоціативне сприйняття зазначеного концепту у свідомості носіїв англійської мови. Аналіз медійних текстів, який охоплював близько 30 років (1995 – 2023 роки), сприяв вивченню розширення семантики як лексеми *pandemic*, так і концепту взагалі.

Попри можливість інтерпретації ментальних конструктів, варто звернути увагу на таке явище, як відносність передання думок, що виникають у свідомості мовця. Із погляду психолінгвістики, будь-яка думка відтворюється під час перетворення у вербальний знак. Думка припиняє свій рух і не розвивається, набуває оболонки слова чи словосполучення, лексичної форми й застигає. Саме з цієї причини виникають труднощі під час аналізу концепту PANDEMIC як ментального утворення, трансформованого у вербальні сигнали.

Таким чином, у дисертаційній роботі проаналізовано лінгво-соціальні особливості реалізації концепту PANDEMIC у сучасній англійській мові. Концептуальний аналіз – порівняно новий метод лінгвістичних досліджень, який спрямований на вивчення лінгвістичних концептів. Аналіз за допомогою концептів як одиниць опису, що вживають поряд із більш звичними термінами

на кшталт семантичних множників, є одним з елементів компонентного аналізу. Концептуальний аналіз являє собою логічне продовження семантичного аналізу, що спрямовано наексплікацію семантичної структури слова, уточнення денотативних, сигніфікативних і когнітивних значень, які її реалізують.

Фактичний матеріал у дисертації становлять англomовні лексичні одиниці на позначення концепту PANDEMIC, що вибрано протягом трьох етапів: проведення лексикографічного аналізу; суцільна вибірка з медійного дискурсу, а саме з медіатекстів (публіцистичних і науково-популярних текстів на інформаційну, пізнавальну, медичну, економічну й політичну тематику); експериментальний метод.

Джерелами для формування вибірки послуговували:

- англomовні етимологічні словники,
- англomовні тлумачні словники,
- англomовні словники синонімів,
- електронні та друковані версії англomовних газет і журналів, серед яких *The Guardian, The Observer, The Times, The Sun, The Telegraph, The Daily Mail, The Independent, The Wall Street Journal*”, “*The New York Times, The Washington Post, Daily News* та деякі інші.

Загальний обсяг мовного матеріалу дослідження становить 2320 сторінок. Темпоральний відрізок поданої вибірки фактичного матеріалу охоплює 1995 – 2023 роки. Загальна кількість відібраних лексичних конструкцій англійської мови сягає 1300 одиниць.

Аналіз концепту PANDEMIC передбачає методику ключових слів, аналіз лексикографічних дефініцій ключового слова, вибірку всіх потенційних характеристик концепту, вивчення багатозначності слова в процесі його розвитку, опис концепту як набору певних ознак, необхідних для зарахування їх до певного класу.

Термін “pandemic” не є багатозначним у звичайному розумінні. У лікарській та епідеміологічній термінології “pandemic” використовується для

опису епідемії, яка поширюється на багато країн або на всі континенти і викликає значний вплив на здоров'я людей. Отже, в контексті медичних та глобальних криз, “pandemic” має конкретне і однозначне значення.

У більш загальному контексті або використанні поза медичною сферою, термін “pandemic” може мати більш широке значення або використовуватися в аналогічних ситуаціях. Наприклад, його можуть використовувати для опису поширення будь-якого виду явища або ідеї, яке або яка впливає на широкий або глобальний масштаб, наприклад, “pandemic of misinformation” (пандемія дезінформації) або “pandemic of loneliness” (пандемія самотності). У таких випадках термін може мати переносне значення, що вказує на широке поширення або вплив явища на суспільство.

Для з'ясування національно-культурної специфіки концепту окреслено ядро концепту на основі словникових дефініцій однойменної лексики різних історичних періодів. За допомогою асоціативного експерименту виявлено периферію концепту. Опрацьовано ідеографічну структуру концепту. Проаналізовано місце концепту в загальній концептуальній схемі певної мови. Дібрано фонову інформацію для кожного семантичного поля, групи, підгрупи. Із фонові інформації виокремлено спільні й диференційні, загальнокультурні та етнокультурні складники концепту в усіх семантичних полях. Сформовано асоціативно-образний комплекс складників концепту.

Концептуальний аналіз пов'язаний насамперед із поняттям концептосфери, що постає об'єктом дослідження. Структуру концепту PANDEMIC проаналізовано, з огляду на польовий принцип ядро-периферійних складників. Репрезентація поняттєвого складника концепту PANDEMIC реалізована через його співвідношення з історичним досвідом людства, актуальною ситуацією у світі, конкретними назвами хвороб, станом здоров'я, способами лікування, із місцем поширення, способом життя, соціальними й економічними відносинами. Семантична генералізація концепту PANDEMIC представлена через опозицію хвороба – здоров'я.

Основними вербалізаторами концепту PANDEMIC є насамперед такі лексеми: *pandemic, pandemia, disease, virus, coronavirus, Covid, Covid-19, SARS-COV-2*.

Номінативне поле концепту будується шляхом ідентифікації та класифікації всіх можливих асоціацій, які пов'язані з цим концептом у мові та у свідомості людей. Це описує всі слова, поняття, символи та інші елементи, які пов'язані з концептом і можуть використовуватися для його вираження та розуміння. Номінативне поле відображає різноманітні аспекти та відтінки концепту, що існують у мові та культурі, і допомагає у розумінні його значення та використання в комунікації. Побудова номінативного поля передбачала опис ядра, ближньої і дальньої периферій концепту PANDEMIC для кращого розуміння його сутності та відношень з іншими поняттями. Ядро концепту включає найтипівіші та найсуттєвіші характеристики, такі як поширення захворювання на великій території та його велика кількість. Ближня периферія описує атрибути, які зазвичай пов'язані з концептом PANDEMIC, але менш суттєві або типові. Дальня периферія включає атрибути, зв'язок яких з концептом PANDEMIC менш очевидний або менш частий, такі як використання пандемії як метафори для інших явищ чи її вплив на політичну стабільність. Така структура допомагає краще зрозуміти та аналізувати різноманітні аспекти концепту PANDEMIC.

Ядро лексико-семантичної групи становить слово *pandemic*. Під час роботи з ядром концепту використано метод дефініційного аналізу й метод аналізу синонімічних рядів: за допомогою даних електронних лексикографічних джерел виявлено ключову лексему-репрезентант концепту, окреслено та описано синонімічний ряд PANDEMIC. Метод дефініційного аналізу полягає у вивченні та аналізі офіційних визначень поняття, які подаються у словниках, енциклопедіях або спеціалізованих джерелах. Цей метод дозволяє отримати уявлення про сутність та обсяг поняття за допомогою ретельного розгляду різних визначень, що надаються різними джерелами.

Метод аналізу синонімічних рядів використовується для виявлення та

аналізу синонімів та семантичних відтінків, які використовуються для опису поняття. Цей метод передбачає аналіз набору слів, які використовуються як синоніми до основного терміну, та встановлення їхніх взаємовідношень та семантичних відтінків. Метод аналізу синонімічних рядів використовується для вивчення семантики слів та їх відношень в мові. Цей метод полягає в ідентифікації та аналізі груп слів, які мають схоже чи майже ідентичне значення (синоніми) і утворюють лексичні ряди. Аналізуючи такі ряди, дослідник може виявити нюанси в значенні слів, їх контекстуальне використання, а також відносини між словами у межах певного семантичного поля. Цей метод дозволяє краще розуміти багатозначність слів, їх стилістичні відтінки та взаємозамінність у різних контекстах.

В обох випадках, дані електронних лексикографічних джерел надають доступ до широкого спектру інформації, що дозволяє здійснювати систематичний та комплексний аналіз різних аспектів поняття.

Для адекватності інтерпретації лінгвістичної сутності концепту PANDEMIC застосовано етимологічний аналіз, який уможливив розуміння та розвиток поняття, а також дав змогу простежити зміни лексичного значення й асоціативного сприйняття зазначеного концепту у свідомості носіїв англійської мови.

РОЗДІЛ 3

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ PANDEMIC

3.1 Лінгвокультурна репрезентація концепту PANDEMIC в англійській мові

Лінгвокультурна репрезентація концепту полягає у способі відображення цього поняття в мовленні та культурі певного народу чи спільноти. Це включає в себе вивчення та аналіз того, як концепт відтворюється в мовленні, літературі, мистецтві, звичаях, обрядах та інших аспектах культури. Лінгвокультурна репрезентація концепту також включає в себе вивчення семантичних, прагматичних та соціокультурних аспектів його використання та сприйняття. Це охоплює такі аспекти, як метафоричне використання терміну, його асоціації, стереотипи, табу, уявлення про нього в різних контекстах тощо.

За допомогою лінгвокультурної репрезентації можна краще зрозуміти сутність концепту, взаємозв'язок між мовленням та культурою, а також виявити, як певне поняття відображається у мовній практиці та культурних нормах. Такий аналіз допомагає розкрити глибинні шари смислу та значення концепту в даній культурі та сприяє взаєморозумінню між представниками різних культур.

У даному розділі ми розглянемо репрезентацію концепту PANDEMIC в англійській мові, аналізуючи як він виражається через різноманітні мовні засоби, включаючи лексику, метафорику та семантичні поля. Репрезентація концепту PANDEMIC в медійному дискурсі особливо важлива, оскільки вона відображає та формує громадську думку, впливаючи на сприйняття та реакцію суспільства на глобальні здоров'я кризи.

Лінгвокультурна репрезентація концепту PANDEMIC в англійській мові реалізована за допомогою слів, висловів та асоціацій, які відображають важливі аспекти в культурному й мовному контексті. Зафіксовано терміни

“pandemic”, “outbreak”, “epidemic”, які мають конкретні медичні та епідеміологічні визначення. Метафори й асоціації, як-от: “*spreading like wildfire*” або “*global health crisis*” – акцентують масштабність і серйозність ситуації. Мовні звороти, такі як “*flattening the curve*”, “*social distancing*”, “*quarantine*”, відображають реакцію суспільства на пандемію. Варто аналізувати культурні відтінки, зокрема зміни в масових подіях, розвагах і робочому середовищі, вивчати лінгвістичну реакцію на події, розвиток нових слів або зміни в значенні наявних слів, пов’язаних із медичною сферою та пандемійними обставинами. У цій репрезентації виявляється взаємодія мови з культурним контекстом, що формує сприйняття та реакції на пандемію в англomовному суспільстві. Важливо зазначити, що кожен термін має свою специфіку та семантичні відтінки, які впливають на загальне сприйняття концепту. Аналіз семантичних полів, асоційованих з PANDEMIC, дозволяє виявити ключові аспекти сприйняття цього явища, включаючи страх, невизначеність, загрозу та глобальність.

Метафори також відіграють важливу роль у формуванні сприйняття концептів, надаючи абстрактним ідеям конкретні образи та асоціації. У контексті пандемії метафори часто використовуються для опису швидкості поширення вірусу (“*the virus spreads like wildfire*”), впливу на суспільство (“*the pandemic has paralyzed the global economy*”), або зусиль по боротьбі з хворобою (“*frontline warriors in the battle against the pandemic*”). Ці метафори не тільки сприяють кращому розумінню аспектів пандемії, але й впливають на емоційне ставлення до неї, акцентуючи на її драматизмі та викликах, які вона ставить перед людством.

Фреймовий аналіз дозволяє розкрити, як певні аспекти концепту PANDEMIC вибірково висвітлюються у медійному дискурсі, формуючи певні рамки сприйняття. Через фрейми “*threatening*”, “*crisis*” або “*challenge*” медійні повідомлення не тільки інформують громадськість, але й спонукають до певної реакції, наприклад, до дотримання карантинних заходів або вакцинації. Фреймовий аналіз виявляє, як мовні засоби

використовуються для підкреслення невідкладності проблеми, її масштабів та потреби у глобальній співпраці.

На рівні дискурсу концепт PANDEMIC реалізується через різні жанри та формати, від наукових статей та офіційних звітів до новинних репортажів та соціальних медіа. Аналізуючи дискурсивні практики, можна з'ясувати, як різні джерела інформації впливають на репрезентацію пандемії, які наративи домінують у публічному дискурсі, та як вони сприяють формуванню колективного розуміння та відповіді на цю глобальну загрозу.

Під час лінгвокультурологічного аналізу потрібно схарактеризувати еволюцію концепту PANDEMIC із застосуванням методики етимологічного аналізу, порівняльно-історичного методу та з використанням даних етимологічних словників англійської мови.

Цей етап спрямований на вивчення специфіки репрезентації концепту PANDEMIC у діахронному аспекті в англійській мові, аналіз лексико-семантичних змін і динамічних зсувів у семантиці лексем, які становлять синонімічний ряд із домінантами PANDEMIC та Covid-19. Такий підхід уможлиблює виявлення різних способів і засобів вербалізації досліджуваного концепту в історичному розрізі.

Етимологія – не тільки дієвий інструмент реконструювання мови, а й індивідуальна робота дослідника, що допомагає досягати цікавих результатів, простежувати історію мови. Зазначимо, що під реконструкцією слова розуміють певне відтворення слова та первісних елементів його значення. Завдяки реконструкції, можна відновити найдавнішу структуру лексеми для більш глибокого вивчення її сучасних значень. Етимологічний аналіз сприяє окресленню семантичних взаємозв'язків між різними словами та з'ясуванню походження слова. Саме в такий спосіб можна осмислити використання тих чи тих вербальних знаків сучасними носіями мови. Для розуміння того, яке значення мали певні розумові конструкти в минулому певного етносу, необхідно звернутися до історичних відомостей і соціокультурних змін.

Відомо, що закріплення концепту відбувається через його вербалізацію. Концепти є культурно зумовленими й етноспецифічними. Вивчення лексики етносу вможливує окреслення домінантних ідей і специфіки їхньої репрезентації в діяхронному зрізі мови. Зміна норми репрезентації слова пов'язана насамперед із модифікаціями його значень. Із плином часу змінюється свідомість носіїв мови, сприйняття дійсності та ставлення до неї.

Залучення етимологічних даних необхідне тому, що саме вони вможливають опис особливостей еволюційного розвитку, зв'язку зі спорідненими мовами, у багатьох випадках орієнтують у пошуку джерел концептів. Етимологія часто містить культурну інформацію, що полегшує процес дослідження в діяхронному зрізі.

Зміст концептів зазнає постійних змін у часі, що, імовірно, зумовлене культурними модифікаціями в спільноті. Концепти як найважливіші ментальні утворення у світі постійно еволюціонують. Еволюція концептів, зазвичай, постає як розширення й докладне ускладнення в колективній свідомості щодо ідей, які раніше були надбанням окремих особистостей. Динаміка розвитку ментальних конструктів виявляється в появі їхніх нових відтінків і в зміні репрезентацій. Відбувається переосмислення та певне переоцінювання моделей дійсності.

Етимологічні особливості концептів включають в себе вивчення походження та розвитку слів або термінів, які відображають ці концепти. Це означає аналіз коренів, префіксів, суфіксів та інших морфем, які складають слова, пов'язані з даним концептом. Етимологічне дослідження може розкрити культурні, історичні та мовні зв'язки, які лежать в основі концепту. Вивчення етимології допомагає розуміти, як змінювалися значення та використання концептів протягом часу та в різних культурах, що сприяє глибшому розумінню їхнього семантичного та культурного контексту. Для ретельного вивчення етимологічних особливостей концептів необхідно зважати на вербальні способи актуалізації концептів, оскільки вони виявляють собою зафіксовані знаки культури, дають змогу окреслити динаміку змін.

Лінгвокультурологічний аналіз концепту передбачає з'ясування етимології синонімічної низки базових номінантів, що представляють концепт PANDEMIC, рух від позиції ядра (SARS-COV-2, Coronavirus, Covid, a virus, a new disease, Infectious disease) до периферії.

Аналіз лексеми *pandemic* із застосуванням етимологічних словників (<https://www.etymonline.com/>, <https://dictionaries.brillonline.com/greek>, <https://brill.com/display/db/iedo>, https://forbeslibrary.org/staff_picks/online-etymology-dictionary/, <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/>) уможливив отримання низки результатів, що викладені нижче.

Уперше термін *pandemic* ужито 1666 року для опису поширення хвороби країною в багатьох соціальних і медичних контекстах, а саме: його застосування для опису поширення чуми в Європі у цьому році. Спочатку використовували прикметник, пізніше, 1853 року, зафіксовано вживання іменника.

Слово *pandemic* походить від пізньолатинського *pandēm(us)* та грецького *πάνδημος*, де корінь *pan* означає «весь, всі», а *demos* – «народ, люди». Лексема має значення «усі люди», «те, що стосується всіх народів». Слово «епідемія» (протягом XVI – XVII століть часто вживали як синонім до слова «пандемія») походить від грецького кореня *epi-*, який має значення «на», *demos* – «народ, люди». Семантика слова епідемія «спрямований на людей», однак тут не взято до уваги чисельності або території спрямування. Префікс "pan-" у грецькій мові означає «все» або «всі», а суфікс "-emic" походить від грецького "emios", що означає «пов'язаний з». Таким чином, "pandemic" буквально перекладається як «пов'язаний з усіма» або «всеосяжний». У контексті захворювань це вказує на епідемію, яка поширюється на великі географічні області та впливає на широке коло населення.

У 2020 році два провідні словники англійської мови "Merriam-Webster" та "Dictionary.com" визнали лексему *pandemic* словом року. У Merriam- Webster заявили, що їхнє рішення ґрунтоване на поведінці надзвичайно великої кількості людей, які шукали слово *pandemic* / пандемія в їхньому онлайн-словнику 2020 року. На думку компанії, це слово продемонструвало суттєве зростання інтернет-

трафіку, порівняно з попереднім роком. Пошукові запити за словом *pandemic* на сайті Merriam-Webster зросли більш ніж на 115 тис. відсотків 11 березня 2020 року, порівняно з попереднім роком.

Quarantine посів друге місце за кількістю запитів. Слово *Quarantine* / карантин має італійське коріння, лексему використовували під час епідемії чуми, яку назвали Чорною Смертю, у 1300 роках для позначення періоду, протягом якого новий корабель, що заходив у порт, мав чекати за межами міста, щоб запобігти захворюванню. “*Quar*” у слові *Quarantine* походить від слова «сорок», що означає 40 днів.

У березні компанія “Merriam-Webster” оперативно додала й оновила статті на своєму сайті для слів, пов’язаних із пандемією. Лексема *coronavirus* була в словнику протягом десятиліть. Термін “*COVID-19*” з’явився лише в лютому 2020 року. Через тридцять чотири дні Merriam-Webster розмістила його в інтернеті разом із кількома десятками інших статей, які були переглянуті, щоб відобразити надзвичайну ситуацію в галузі охорони здоров’я.

«Це найкоротший період, за який ми коли-небудь бачили, щоб слово пройшло шлях від карбування до появи в словнику, – сказав редактор пан Соколовський. – Це слово було настільки актуальним». Слово *pandemic* сталословом року саме тому, що воно швидко набуло ознак мейнстріму.

Лінгво-культурна репрезентація концепту PANDEMIC в англійській мові не обмежується лише лексичними одиницями та фразами. Цей концепт впливає на глибинні рівні мови та сприйняття. У мові можна помітити емоційні відтінки, зумовлені пандемією, через уживання емоційно забарвлених слів і фраз. Простежувані зміни в граматичних конструкціях, щовідображають певні аспекти соціокультурного реагування.

Пандемія суттєво вплинула на культурні складові, оскільки вона призвела до змін у способі життя, взаємодії та мисленні людей. Зокрема, спостерігаються зміни у соціокультурних нормах та взаємодіях, що відображається у зміні режиму роботи, освіти та соціальних заходах.

Культурна продукція також зазнала змін, багато культурних подій перейшли в онлайн-формат, а деякі були скасовані. Крім того, пандемія стала темою для багатьох творчих робіт у мистецтві та літературі, а розвиток технологій сприяв зміні формату проведення культурних подій та заходів. Такі зміни відображають адаптацію суспільства до нових реалій та вплив пандемії на культурне життя.

Пандемія також вплинула на сприйняття культурних цінностей та ідентичності, викликаючи обговорення та переосмислення деяких культурних практик та переконань. Крім того, зміни у соціальних та економічних умовах, спричинені пандемією, можуть мати довготривалі наслідки на культурні індустрії, включаючи зменшення фінансування для мистецтва, літератури та інших культурних проєктів. Таким чином, пандемія викликає глибокі зміни у культурній сфері та спричиняє необхідність адаптації та переосмислення культурних практик та цінностей.

Літературні й художні твори, які виникають під впливом пандемії, стають ще однією формою лінгвокультурної репрезентації. Вони можуть віддзеркалювати емоції, думки та враження суспільства під час пандемії. Наприклад, роман «Страх» Джо Хілла, художні фільми «Паразити» (2019) режисера Бон Чжон Хо, «Карантин» (2008) і «Звір» (2011). Деякі короткометражні й документальні стрічки створені для висвітлення впливу пандемії на життя та суспільство.

Суттєві зміни характерні для інформаційного стилю комунікації. З'являються нові терміни й жаргон, що пов'язані з медичною наукою та глобальними зусиллями в боротьбі з пандемією. Наприклад, *Remote work* / робота з віддаленої локації; *Zoom fatigue* / зум-втома; *Quarantine stress* / карантинний стрес; *Social distancing* / соціальне дистанціювання.

Усі ці аспекти взаємодії мови та культури формують загальне розуміння концепту PANDEMIC в англомовному лінгвокультурному просторі. Взаємодія мови та культури визначає спосіб сприйняття концепту PANDEMIC в англомовному лінгвокультурному просторі. Ця взаємодія

проявляється через використання специфічної термінології та лексики, метафор та образів для опису пандемії, а також через вплив культурних концепцій, стереотипів та соціальних норм на сприйняття цього явища. Взаємодія мови та культури визначає спосіб, яким сприймається і розуміється концепт PANDEMIC в англomовному лінгвокультурному просторі. Додатково, культурні концепції, стереотипи та соціальні норми також впливають на сприйняття та реакцію на пандемію. Історичний та культурний контекст кожної країни чи спільноти може визначати, як пандемія сприймається та відображається в мовленні та культурному дискурсі. У цілому, взаємодія мови та культури впливає на утворення загального розуміння та інтерпретацію концепту "пандемія" у різних культурних та лінгвістичних середовищах.

Усі ці аспекти спільно формують загальне розуміння пандемії в англomовному лінгвокультурному просторі та визначають способи сприйняття, вираження та реакції на цей феномен.

3.2 Лексико-семантичне поле концепту PANDEMIC

3.2.1 Експериментальне визначення лексико-семантичного поля концепту PANDEMIC

Експериментальний підхід в лінгвістичному дослідженні включає створення контрольованих умов для вивчення мовних явищ та процесів. Цей метод може бути використаний для тестування гіпотез, визначення причинно-наслідкових зв'язків або дослідження впливу певних факторів на мовну поведінку.

Наприклад, експеримент може бути використаний для вивчення ефективності різних методів викладання мови. У такому дослідженні дослідники можуть створити дві групи учасників: одна група отримує навчання за одним методом, а інша - за іншим. Після цього можна порівняти результати обох груп, щоб визначити, який метод ефективніший.

Експериментальний підхід також може бути використаний для дослідження реакцій на мовні стимули, такі як звуки, слова або речення. У цьому випадку учасники можуть бути піддані різним умовам або стимулюванню, і їхні реакції можуть бути виміряні та аналізовані.

Загалом, експериментальний підхід у лінгвістичному дослідженні дозволяє отримати об'єктивні дані та вивчати мовні явища під контрольованими умовами.

Експериментальне визначення лексико-семантичного поля концепту передбачає застосування низки підходів і методик:

1) асоціативний експеримент – проведення тестів, де учасники повинні швидко реагувати на перші асоціації, які виникають у них під впливом конкретних слів чи зображень, пов'язаних із концептом PANDEMIC;

2) експеримент із семантичним диференціалом – використання шкали, де учасники оцінюють концепт PANDEMIC за протилежними характеристиками, що допомагає отримати числові значення для семантичних полярностей;

3) контекстуальний аналіз тексту – вивчення використання та контексту слова PANDEMIC у текстах різних жанрів і джерел (медичні тексти, новини, соціальні мережі) для розуміння різноманіття його семантичних відтінків;

4) корпусний аналіз – аналіз великих лінгвістичних корпусів для вивчення частоти вживання та сполучення слів, пов'язаних із концептом PANDEMIC, що допомагає виявити семантичні колокації та асоціації; експериментальне дослідження мовленнєвих реакцій – збирання даних про мовленнєві реакції учасників під час обговорення або оцінювання тем, пов'язаних із пандемією, для виявлення варіацій у сприйнятті концепту.

Описані методи можна використовувати комплексно для формування більш повного розуміння лексико-семантичного поля концепту PANDEMIC з експериментального погляду.

Процедура експерименту передбачала письмове опитування експертів- носіїв англійської мови та узагальнення отриманих даних. В експерименті взяли участь 30 носіїв американського та британського варіантів англійської мови (по 15 носіїв кожного варіанта), які є представниками різних соціальних груп (викладачі, студенти, юристи, економісти, держслужбовці), для яких рідна мова – англійська. Час проведення експерименту: березень – травень 2023 року. Для участі в експерименті були розроблені опитувальники у вигляді гугл-форм, що містили завдання для експертів (Додаток 1). Учасники експерименту мали перейти за покликанням до гугл-форми й відповісти на розміщені запитання. Експерти могли залишити свої дані або надати перевагу анонімності, зазначити свої ініціали / нікнейм замість реального імені. Деякі респонденти надіслали відповіді на запитання електронною поштою.

Перед експертами поставало таке завдання: визначити слова, словосполучення та фрази з поданого списку, які стосуються, на їхню думку, концепту PANDEMIC. Список із 150 одиниць сформовано на основі лексикографічного аналізу, а також доповнено з практичного матеріалу дослідження (із текстів статей за темою з аналізованих газет і журналів). Крім того, у кожного з експертів була змога додати слова або фрази, пов'язані, на його / її думку, із концептом, але відсутні в списку.

Після завершення експерименту, всі данні були систематизовані, узагальнені та пройшли лінгвістичну інтерпретацію.

Унаслідок аналізу отриманих експериментальних результатів, виявлено 140 когнітивних ознак концепту PANDEMIC, що розподілені за 7 групами відповідно до частотності вживання:

1) лексичні одиниці на позначення способів запобігання хворобі (40 % – 56 одиниць):

quarantine / карантин

lockdown / ізоляція

self-isolation / самоізоляція

vaccination / вакцинація

social distancing / соціальне дистанціювання

essential shopping / речі першої необхідності

sanitiser gel / дезінфекційний гель

stockpiling / створення запасів

shielding / захисний екран

isolation / ізоляція

inoculation / щеплення

public health / громадське здоров'я

unnecessary journeys / непотрібні подорожі

social restrictions / соціальні обмеження

reasonable / unreasonable excuses / обґрунтовані /необґрунтовані

виправдання

Covid restrictions / обмеження, пов'язані з коронавірусом

public health emergency of international concern / надзвичайна ситуація у сфері охорони здоров'я, що має міжнародне значення

public gatherings / громадські збори

aggressive antibody testing / агресивний тест на антитіла

screening tests / скринінгові тести

positive cases / позитивні випадки

shelter-in place provisions / створення притулків на місці

test kits / набори для тестування

testing process / процедура проведення тестів

procurement of vital medical equipment / закупівля життєво необхідного

медичного обладнання

a mask / маска

a face mask / захисна маска

a medical mask / медична маска

personal protective equipment / засоби індивідуального захисту

alcohol-based hand rub / лосьйон для рук на основі спирту

frequent hand-cleaning / часте миття рук
 disinfection vehicles / засоби дезінфекції
 health checks / медичні огляди
 low stocks at supermarkets / низький рівень запасів у супермаркетах
 contaminated surfaces / забруднені поверхні
 preventive measures / запобіжні заходи
 hand washing / миття рук
 maintaining distance / дотримання дистанції
 curfews / комендантська година
 stay-at-home orders / розпорядження залишатися вдома
 workplace hazard control / контроль ризиків на робочому місці
 facility closures / закриття об'єктів
 to trace contacts / відстежувати контакти
 to protect oneself / захищатися
 to communicate about the risk / спілкуватися про ризики
 to stay away from other people / триматися осторонь від інших людей
 to seek medical advice / звертатися по медичну пораду
 to be tested for the virus / проходити тестування на вірус
 to stay at home / залишатися вдома
 to wear medical masks / носити медичні маски
 to remove the mask / знімати маску
 to discard the mask / викинути маску
 to dispose the mask / утилізувати маску
 to avoid infection / уникати інфекції
 to penetrate masks / проникати крізь маски

2) лексичні одиниці на позначення симптомів хвороби (13,5 % – 19 одиниць):

Coronavirus symptoms / симптоми коронавірусу
 fever and tiredness / лихоманка та втома
 (new) continuous cough / (новий) тривалий кашель

breathing difficulties / труднощі з диханням

respiratory symptoms / респіраторні симптоми

the onset of symptoms / поява симптомів

fever/лихоманка cough / кашель fatigue / втома

loss of smell / втрата нюху

shortness of breath / задишка

pneumonia / пневмонія

constant fear / постійний страх

acute respiratory distress symptoms / симптоми гострого респіраторного розладу

to develop symptoms / розвиток симптомів

nervousness / нервозність

to confirm positive / підтвердити позитивний результат тесту

to become critically ill / серйозно захворіти

to be depressed / бути в пригніченому стані

3) лексичні одиниці на позначення соціальних наслідків хвороби

(13,5% – 19 одиниць):

severe global socioeconomic disruption / серйозні глобальні соціально-економічні потрясіння

the largest global recession / найбільша глобальна рецесія

misinformation / неправдива інформація

disinformation / дезінформація

postponement of events / перенесення заходів

cancellation of events / скасування заходів

widespread supply shortages / широкомасштабний дефіцит поставок активізувати надзвичайно важливу програму тестування

panic buying / панічна закупі

to choke a fragile economy / придушити крихку економіку

to expand coronavirus policy / розширити політику боротьби з коронавірусом

to reopen business / відновити бізнес

to roll back restrictions / скасувати обмеження

to push hospitals to overcapacity / завантажити лікарні на повну потужність

to step up the massively important testing program / закупити величезні запаси для тестування

to bulk-buy a huge supply / запровадити обмеження на подорожі

to implement travel restrictions / запровадити обмеження на пересування

to increase testing capacity / збільшити можливості тестування

mortality rate / рівень смертності

fatality rate / рівень смертності

2) лексичні одиниці на позначення способів поширення хвороби (11,6 % – 16 одиниць):

pandemic / пандемія

global pandemic / глобальна пандемія

epidemic / епідемія

SARS-CoV-2 transmission / передання SARS-CoV-2

the coronavirus outbreak / спалах коронавірусу

global spread / глобальне поширення

the spread of the virus / поширення вірусу

Coronavirus cases / випадки захворювання на коронавірус

hardest-hit countries / найбільш постраждалі країни

Chinese lab boss / начальник китайської лабораторії

a bounce-back of the disease / рецидив хвороби

prevalence of the virus / поширеність вірусу

a speculative theory / спекулятивна теорія

the trajectory of the outbreak / траєкторія спалаху

a route of transmission / шлях передання

to be linked to the previous cases / бути пов'язаним із попередніми випадками

3) лексичні одиниці на позначення способів лікування (10,7 % – 15 одиниць):

the Coronavirus fight / боротьба з коронавірусом

Coronavirus emergency / надзвичайна ситуація з коронавірусом

Coronavirus service / коронавірусна служба

subcutaneous injections / підшкірні ін'єкції

intravenous infusion / внутрішньовенні інфузії

PEP (post-exposure prophylaxis) / PEP (постконтактна профілактика)

artificial lung ventilation / штучна вентиляція легень

to tackle the virus / боротися з вірусом

symptomatic treatment / симптоматичне лікування

supporting therapy / підтримувальна терапія

antiviral treatment / противірусне лікування

to treat people / лікувати людей

to activate emergency-response mechanisms / активувати механізми реагування на надзвичайні ситуації

to scale-up emergency-response mechanisms / розширити механізми реагування на надзвичайні ситуації

to struggle with the virus / боротися з вірусом

4) лексичні одиниці на позначення стану людини до захворювання (5,7 % – 8 одиниць):

underlying health conditions / попередній стан здоров'я

vulnerable people / вразливі люди

chronic diseases / хронічні хвороби

HIV / ВІЛ

low immunity / низький імунітет

cancer / рак

diabetes / діабет

elderly age / похилий вік

5) лексичні одиниці на позначення варіацій назви вірусу / хвороби (5 % – 7 одиниць):

SARS-COV-2 / SARS-COV-2

Covid-19 / Ковід-19 Coronavirus / коронавірус

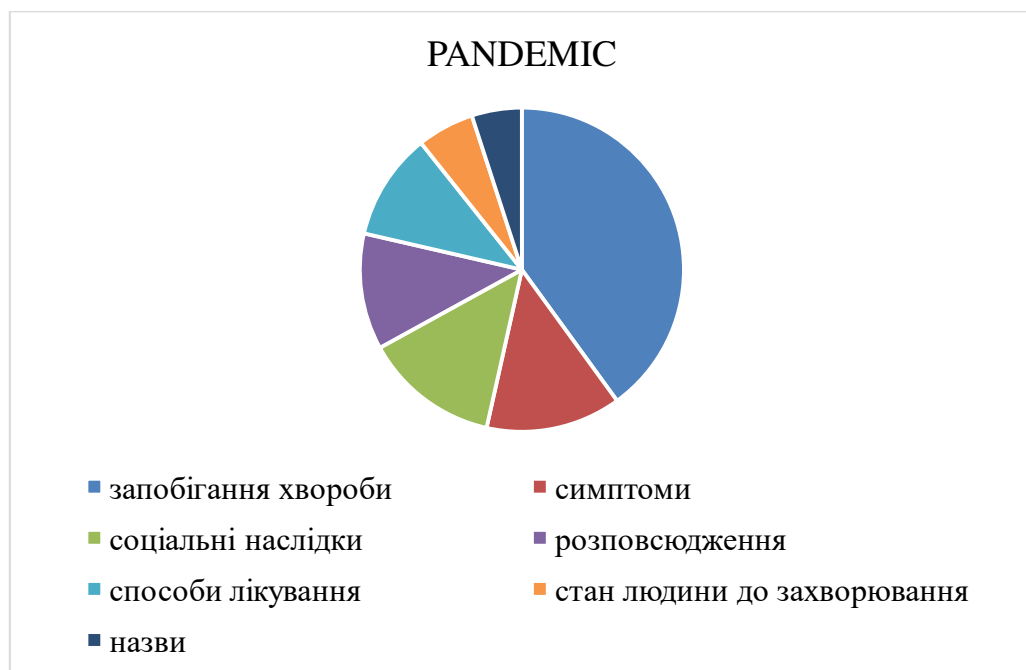
Corona / корона

a virus / вірус

a new disease / нова хвороба

infectious disease / інфекційна хвороба

Процентний розподіл ознак унаочнено на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Когнітивні ознаки концепту PANDEMIC

Діаграма ілюструє, що найменш чисельну групу становлять лексичні одиниці на позначення варіацій назви вірусу / хвороби (7 одиниць = 5 %). Це можна логічно пояснити тим фактом, що йдеться про одну інфекцію (*SARS-COV-2* або *Covid-19*), яка призвела до спалаху пандемії у 2020 році. Варіанти є поясненнями (*a new disease*), спрощеннями (*Coronavirus, Covid, corona*) або навіть евфемізмами (*infectious disease, a virus*).

Наступна за чисельністю група – лексичні одиниці на позначення стану людини до захворювання (8 одиниць = 5,7 %), що можуть призвести до появи симптомів і вплинути на більш тяжкий перебіг хвороби (*diabetes, HIV, cancer* та

інші). Численні медичні дослідження, спрямовані на вивчення закономірностей між станом здоров'я людини до захворювання на коронавірус і перебігом хвороби, сприяли поширенню взаємозв'язку між уживанням назви наявної хвороби та тієї / тих, що спричинила певні результати.

Більш чисельну групу (15 одиниць = 10,7 %) утворюють лексичні одиниці на позначення способів лікування. Ця група досить динамічна та стабільно поповнюється новими одиницями (*subcutaneous injections, Intravenous infusion, PEP (post-exposure prophylaxis, artificial lung ventilation, to tackle the virus, symptomatic treatment* й ін.), що можна пояснити активізацією в усіх країнах світу лікарів і фармацевтів, які активно долучилися до складання протоколів лікування, а також до модернізації наявних і розроблення нових медикаментів, спрямованих на лікування коронавірусу.

Група лексичних одиниць на позначення способів поширення хвороби – 16 одиниць = 11,6 %: *SARS-CoV-2 transmission, the coronavirus outbreak, global spread, the spread of the virus, Coronavirus cases, hardest-hit countries* та ін. Дослідження способів передання вірусу є одним з основних завдань учених, тому що запобігання – порівняно легший процес, ніж лікування.

Наступні дві групи рівнозначні в кількісному співвідношенні (19 одиниць = 13,5 % у кожній): лексичні одиниці на позначення симптомів хвороби (*cough, fever, fatigue, loss of smell* та ін.) і лексичні одиниці на позначення соціальних наслідків хвороби (*severe global socioeconomic disruption, the largest global recession, panic buying, cancellation of events, widespread supply shortages* та ін.). Достатньо висока чисельність і кількісна рівність показників унаочнюють той факт, що соціальні наслідки не менш важливі для суспільства, ніж медичні показники.

Найбільш чисельну групу, що сягає 56 одиниць (= 40 %), становлять лексичні одиниці на позначення способів запобігання хворобі (*Quarantine, Vaccination, Social distancing, Isolation, Lockdown, Inoculation, Public gatherings* та ін.). Ця група набула поширення в період із травня до грудня 2020 року. Способи запобігання інфікуванню стали основною метою боротьби з пандемією в усіх

країнах світу.

У межах досліджуваного семантичного поля варто простежити синонімічні відношення. Абсолютними синонімами є такі лексеми: SARS- COV-2 = Covid-19 = Coronavirus = Corona, Vaccination = Inoculation.

Необхідно звернути увагу на зв'язок «гіперонім – гіпонім», що особливо чітко відображений у специфіці функцій медичних мовних одиниць і підтверджений у лексичних базах даних. Зокрема, гіперонім *Coronavirus symptoms* об'єднує гіпоніми *fever / tiredness / continuous cough / breathing difficulties / fever / fatigue / loss of smell / shortness of breath*. Гіперонім *Quarantine* об'єднує гіпоніми *lockdown / self-isolation / social distancing / isolation / unnecessary journeys / social restrictions / a medical mask / disinfection vehicles / curfews*.

Проведений аналіз засвідчує, що ядро концептосфери PANDEMIC утворює його базовий шар, який представляє найбільш стійкі компоненти, що компетентно виконують функції компонентів лексико-семантичного поля досліджуваного концептуального кола. Порівняно з лінгвістичними маркерами периферійних компонентів, маркери ядерних більш частотні для семантичного поля досліджуваної концептосфери. Отже, ядро концепту PANDEMIC, виявлене під час роботи з лексикографічними джерелами, медійними текстами, а також за результатами проведеного експерименту, становлять три когнітивні ознаки: позначення способів запобігання хвороби (40 %); позначення симптомів хвороби (13,5 %); позначення соціальних наслідків хвороби (13,5 %).

Ядро концепту PANDEMIC широко використовуване в медійному дискурсі: ключова одиниця-репрезентант нерідко самотійно функціює в дискурсі медіатекстів, в окремих випадках замінюється синонімами, виявленими через використання словників. Аналіз лексикографічних джерел та медійних текстів уможливив фіксацію 124 лексичних одиниць, що репрезентують когнітивні ознаки ядра концепту PANDEMIC: способи запобігання хвороби (56 одиниць); симптоми хвороби (19 одиниць); соціальні

наслідки хвороби (19 одиниць); способи лікування (15 одиниць); стан людини до захворювання (8 одиниць); назви вірусу / хвороби (7 одиниць).

Ядро досліджуваного концепту представлене низкою когнітивних ознак, які активно виявляють себе в контексті медійного дискурсу. Такими ознаками є способи лікування та способи поширення хвороби, що відображене в мові за допомогою таких лексичних одиниць: *Subcutaneous injections, Intravenous infusion, PEP (post-exposure prophylaxis), artificial lung ventilation, to tackle the virus, symptomatic treatment; SARS-CoV-2 transmission, the coronavirus outbreak, global spread, the spread of the virus, Coronavirus cases, hardest-hit countries* та інші.

Саме в медійному дискурсі широко використовувані позначення варіацій назви вірусу / хвороби та позначення стану людини до захворювання, що вербалізуються в мові за допомогою таких лексем: *SARS-COV-2, Covid-19, a new disease, Coronavirus, Covid, infectious disease, a virus, diabetes, HIV, cancer* та інші.

Периферія поля містить одиниці, які найбільш віддалені у своєму значенні від ядра. Периферія – це суб'єктивний досвід, різноманітність прагматичних компонентів ядерної лексеми, конотації та асоціативної образної репрезентації. Периферійну частку поділено на ближню периферію та дальню периферію. Ближня периферія представляє номінативні одиниці, цитовані в усіх ядерних статтях. Дальня периферія утворена так званими окремими ланками (Смаглій, 2020а).

Ближню периферію для унаочнення розподілено на три підгрупи, що містять такі лексичні одиниці:

1 підгрупа – лексичні одиниці, що називають почуття, пов'язані з хвилюванням про можливе зараження людини або її близьких (*restlessness, overexcitement, inevitability, fear, nervousness*);

2 підгрупа – способи підтримки професійної діяльності людей за всіма видами, що зазнають труднощів унаслідок пандемії (*ZOOMing, Skype work, online conferences, distance learning, contactless delivery*);

3 підгрупа – лексичні одиниці, що позначають ставлення людини до пандемії та засобів запобігання хворобі й боротьби з нею (*anti-vaccination league, antivax, anti-Covid society members, conspiracy theory supporters*).

Кількісний аналіз лексичних репрезентацій різних позицій у досліджуваній концептуальній частці доводить, що найбільш розвиненою в периферійній зоні концептуальної репрезентації концепту PANDEMIC є підгрупа, яка репрезентує ставлення людини до пандемії та засобів запобігання хворобі й боротьби з нею. Це вмотивоване широким різноманіттям реакцій людей на обставини, які виникли. Реакції залежать від багатьох чинників (країна, вік, стать, соціальний статус, стан власного здоров'я, стан здоров'я близьких людей і т. ін.).

Отримані дані спонукають до висновку, що концепт посідає важливе місце у свідомості носіїв англійської мови. По-перше, необхідно зіставити кількість одиниць, що репрезентують досліджувані концепти: на етапі експерименту експерти називали від 5 до 120 слів і словосполучень.

На їхню думку, найуживанішими номінантами цих концептів є іменники та дієслова: *coronavirus, Covid-19, lockdown, quarantine, vaccination, to restrict, to avoid, to ban, to prohibit*. Крім зазначених репрезентантів, інформанти назвали також прикметники та прислівники: *global, new, social, continuous, protective, quickly, rapidly, dramatically, slowly*.

Завдяки експерименту, додатково виокремлено деякі лексичні одиниці, які не були виявлені під час лексикографічного аналізу та які також варто зарахувати до лексико-семантичної групи: позитивні наслідки карантину й позитивні наслідки пандемії. Наприклад, *home time, no commuting, to struggle, to tackle, shielding*, що можна описати в дальній периферії.

Лексико-семантичний склад концепту PANDEMIC, відповідно до його польової організації, представлений у таблиці 3.1.

Лексико-семантичне поле концепту PANDEMIC

Ядро	Периферія	
	Ближня периферія	Дальня периферія
Способи запобігання хворобі	Почуття, що пов'язані з хвилюванням про можливе зараження людини або її близьких	Позитивні наслідки карантину
Соціальні наслідки хвороби	Способи підтримки професійної діяльності людей за всіма видами, що відчувають труднощі внаслідок пандемії	Позитивні наслідки пандемії
Симптоми хвороби	Ставлення людини до пандемії та засобів запобігання хворобі й боротьби з нею	–
Способи лікування	–	–
Способи поширення хвороби	–	–
Стан людини до захворювання	–	–
Варіації назви вірусу / хвороби	–	–

Лексико-семантична група англомовного концепту PANDEMIC сконструйована так:

1. Ядро концепту (*Core*):

- *pandemic* (пандемія)
- *global outbreak* (глобальний вибух)
- *widespread disease* (поширене захворювання)

2. Ближня периферія (*Near Periphery*):

- *contagion* (заразність)
- *outbreak* (спалах захворювання)
- *epidemic* (епідемія)
- *public health* (громадське здоров'я)
- *quarantine* (карантин)
- *vaccination* (вакцинація)

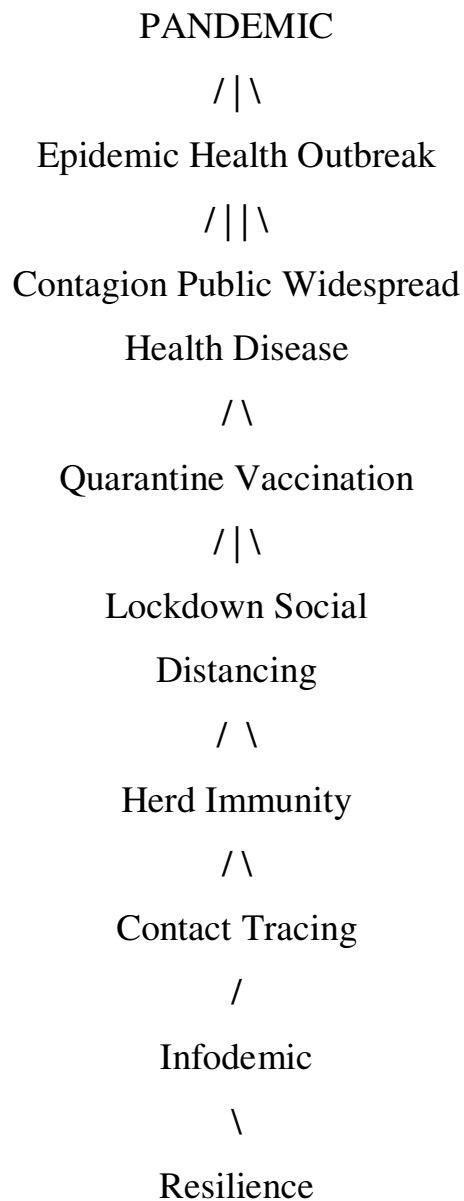
3. Далека периферія (*Far Periphery*):

- *herd immunity* (стадний імунітет)
- *contact tracing* (відстеження контактів)
- *social distancing* (соціальне дистанціювання)
- *lockdown* (карантинні обмеження)
- *infodemic* (інформаційна епідемія)
- *resilience* (стійкість, витривалість)

Ядро концепту представлено найменшою кількістю лексичних одиниць, ближня периферія має більш розгорнуту структуру, далека периферія вербалізована найбільшою кількістю лексем. Це може бути пояснено тим, що ядро концепту включає найбільш типові, стандартні та універсальні характеристики, які характеризують даний концепт в його найбільш загальному вигляді. Отже, хоча ядро концепту може бути менш чисельним, воно є більш стійким та стандартизованим.

З іншого боку, периферія концепту включає менш типові або менш стандартні аспекти, які можуть варіюватися в залежності від контексту або індивідуальних відмінностей. Тому периферія концепту може бути більш чисельною, оскільки вона охоплює різноманітні варіації та винятки, які виходять за межі стандартного або типового визначення концепту.

Отже, результати проведеного експерименту підтверджують складну й багатогранну структуру концепту, яку схематично представлено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Структура концепту PANDEMIC

Попри можливості інтерпретації ментальних конструктів, варто також звернути увагу на таке явище, як відносність передання думок, що виникають у свідомості мовця. Із погляду психолінгвістики, будь-яка думка спотворена під час перетворення у вербальний знак. Думка припиняє свій рух і не розвивається, набуває оболонки слова чи словосполучення, лексичної форми й застигає.

Попри можливості інтерпретації ментальних конструктів, варто також звернути увагу на таке явище, як відносність передання думок, що виникають у свідомості мовця. Із погляду психолінгвістики, будь-яка думка спотворена під

час перетворення у вербальний знак. Думка припиняє свій рух і не розвивається, набуває оболонки слова чи словосполучення, лексичної форми й застигає.

3.2.2 Семантичний і компонентний аналіз концепту PANDEMIC

Наступний етап дослідження – семантичний і компонентний аналіз слів, що репрезентують концепт на різних лінгвістичних рівнях. Семантичний аналіз вивчає значення слів та їх взаємозв'язки, досліджуючи семантичні відтінки, конотації та асоціації. Компонентний аналіз, у свою чергу, розглядає слово як систему компонентів чи складових частин, які утворюють його семантику. На різних лінгвістичних рівнях ці аналізи вивчаються у контексті фонетичного, морфологічного, синтаксичного та семантичного рівнів. Фонетичний рівень включає аналіз фонем та їх комбінацій. Морфологічний рівень охоплює вивчення морфем та їх значень. Синтаксичний рівень досліджує синтаксичні структури та відношення між словами. Семантичний рівень аналізує значення слів та їх взаємозв'язки.

Необхідно з'ясувати, які репрезентанти концепту належать до ядра й до периферії концепту, розподілити одиниці лексичного, морфологічного та синтаксичного рівня на найдрібніші компоненти. Для визначення ядра та периферії концепту і розподілу одиниць лексичного, морфологічного та синтаксичного рівнів на найдрібніші компоненти можна використовувати методи аналізу, такі як контекстуальний, асоціативний, синтаксичний, морфологічний та дискурсивний.

Дослідження використання концепту у різних контекстах дозволяє визначити його ключові елементи, що утворюють ядро, та додаткові аспекти, які відносяться до периферії. Вивчення асоціацій, які викликає концепт, може допомогти виділити його найбільш типові та стійкі аспекти, що утворюють ядро, від інших, які відносяться до периферії. Дослідження синтаксичних структур, у яких використовується концепт, може розкрити його роль у складних конструкціях речення та визначити, які елементи є обов'язковими та необов'язковими для передачі концепту. Розкладання слів

на морфеми та вивчення їх ролі у формуванні семантики слова дозволяє виявити основні складові, які утворюють ядро концепту, від додаткових, що відносяться до периферії. Дискурсивний аналіз досліджує взаємодію концепту з іншими концептами та його роль у дискурсі для визначення статусу ядра або периферії.

Доцільно дослідити всі способи концептуалізації як переосмислення лексеми на різних рівнях (слова, словосполучення). Дослідження всіх способів концептуалізації, як переосмислення лексеми на різних рівнях, можна провести за допомогою декількох методів. Корпусний аналіз полягає у використанні корпусів текстів для вивчення контекстів, у яких вживається лексема. Аналіз лінгвістичних структур включає вивчення структурних особливостей словосполучень та речень. Семантичний аналіз полягає у дослідженні значень лексеми та її семантичних відтінків у різних контекстах. Аналіз лексичного поля допомагає виявити відношення між лексемою та іншими словами в її лексичному полі. Дискурсивний аналіз полягає у вивченні використання лексеми у конкретних дискурсивних практиках та контекстах комунікації. Ці методи можуть бути застосовані окремо або в комбінації для отримання більш повного уявлення про способи концептуалізації лексеми на різних рівнях мови.

Під час дослідження потрібно розробити модель лексико-семантичного поля концепту, проаналізувати лексеми, що репрезентують концепт, з'ясувати специфіку вербалізації цього ментального утворення. Розробка моделі лексико-семантичного поля концепту та аналіз лексем, що його репрезентують, а також з'ясування специфіки вербалізації цього ментального утворення може бути проведена за наступними кроками. Ідентифікація лексем, що репрезентують концепт, включає збір слів, які утворюють лексичне поле даного концепту, таких як синоніми, антоніми, гіпоніми, гіпероніми та інші асоційовані слова. Після цього проводиться аналіз семантичних відтінків кожної лексеми, побудова семантичної мережі, яка відображає взаємозв'язки між словами та їх значеннями в межах

концепту. Далі досліджується способи вербалізації концепту через аналіз вживання лексем у текстах, дискурсах, культурних виразах тощо, для з'ясування основних тематичних, стилістичних та функціональних особливостей вербалізації. На основі цих даних формулюються висновки щодо специфіки вербалізації концепту.

Варто описати найяскравіші номінанти, що ілюструють вплив екстралінгвістичних чинників і демонструють різноманіття репрезентації концепту. Залучення даних англійських словників дає змогу виокремити ядро та периферію для лексичного опису позначеного концепту на всіх рівнях: від слів і стійких описів до фразеологізмів.

Концепт PANDEMIC належить до універсальних через декілька ключових аспектів, що роблять його наднаціональним та загальнолюдським. По-перше, пандемія є глобальним явищем, що поширюється на великі території та перетинає кордони держав. Це відображається в її впливі на глобальне суспільство, здоров'я, економіку та соціальні відносини. Крім того, пандемії становлять загрозу для всього людства та викликають загальний інтерес та спільну мобілізацію для подолання викликів. Термін "*pandemic*" використовується у багатьох мовах світу без суттєвих змін, що свідчить про його універсальний характер та широке розповсюдження.

Під час аналізу репрезентацій концепту необхідно зважати на те, що він виражає абстрактне поняття. Концепт PANDEMIC виражає абстрактне поняття через кілька ключових аспектів. По-перше, він має широкий інтерпретаційний спектр і охоплює різні аспекти, такі як масштаб поширення хвороби та її вплив на суспільство. Крім того, пандемія може бути викликана різними хворобами, мати різні шляхи поширення та впливати на різні аспекти життя людей. Відсутність конкретних географічних меж також робить цей концепт абстрактним, оскільки він не прив'язаний до конкретних територіальних обмежень. Крім того, концепт PANDEMIC може мати символічне значення, виражаючи не лише медичну кризу, але й соціальні, економічні та політичні аспекти загальної кризи.

Репрезентанти, які перебувають на різних лексичних рівнях, дають змогу окреслити особливості об'єктивації концепту в англійській мові.

Визначення лексико-семантичного поля концепту, яке лінгвісти витлумачують лексико-семантичне поле як сукупність мовних одиниць, пов'язаних спільністю змісту, що відображають схожість явищ, є важливим з кількох причин:

1. Розуміння концепту в контексті мовленнєвої діяльності: Лексико-семантичне поле концепту вказує на всі слова та фрази, що асоціюються з ним у мовленні. Це допомагає краще розуміти, як концепт використовується та сприймається в мовленнєвій практиці.

2. Виявлення семантичних відтінків та асоціацій: Аналіз лексико-семантичного поля допомагає виявити різні семантичні відтінки, асоціації та конотації, пов'язані з концептом. Це дозволяє отримати більш повне уявлення про значення та використання концепту в мовленні.

3. Встановлення міжмовної та міжкультурної еквівалентності: Лексико-семантичне поле концепту допомагає встановити відповідності між словами та фразами, які використовуються для вираження цього концепту у різних мовах та культурах.

4. Дослідження культурних, соціальних та психологічних аспектів: Аналіз лексико-семантичного поля концепту може розкрити його значення та використання в контексті конкретної культури, соціального середовища чи психологічних уявлень.

Отже, визначення лексико-семантичного поля концепту допомагає розширити розуміння його значення, контекстуального використання та культурного контексту.

Дослідження передбачає вивчення слів і словосполучень, що входять до тематичного ряду *pandemic* / пандемія та належать до цієї сфери значень. Тематичний ряд концепту – це група лексем або термінів, які пов'язані за темою або семантичною сферою і представляють собою різні аспекти чи аспектні підкатегорії даного концепту. В іншій редакції, тематичний ряд –

це набір слів або фраз, які стосуються певної теми або поняття та відображають його різні аспекти або відтінки.

Тематичний ряд концепту PANDEMIC – це набір слів, термінів або виразів, які стосуються різних аспектів або тем, пов'язаних з пандемією. Він відображає різні аспекти пандемії та її наслідків і включає терміни, які описують медичні, соціальні, економічні, психологічні та інші аспекти, пов'язані з поширенням захворювання на велику кількість осіб. Такий ряд слів допомагає розкрити різноманітність тем, які входять у концепт PANDEMIC, та з'ясувати різні аспекти цього явища через лексичні засоби мови. Усі лексичні одиниці, виявлені під час аналізу, мають ввійти до лексико- семантичного поля концепту PANDEMIC.

З огляду на граматичну структуру, усі слова та словосполучення в матеріалі дослідження розподілено на дві великі групи: окремі слова та фрази, які підрозділені на менші категорії. Окремі слова підгруповані на іменники, дієслова та прикметники, словосполучення на основі іменників, прикметників та дієслів. Результати представлено в таблиці 3.2.

Таблиця
3.2

Граматичний розподіл емпіричного матеріалу

Слова (152)			Словосполучення (272)		
Іменники	Дієслова	Прикметники	На основі іменника	На основі прикметника	На основі дієслова
76	56	20	72	114	86

Таблиця ілюструє, що концепт PANDEMIC представлений різноманітними словосполученнями (272 словосполучення до 152 окремих слів), найбільш поширеними з яких є прикметникові (на основі прикметника). Що стосується окремих слів, які використовують для опису досліджуваного концепту, кількість іменників переважає, натомість чисельність прикметників найнижча (76 та 20 відповідно).

Це може бути пояснено тим, що концепт PANDEMIC є складним та масштабним явищем, яке включає в себе багато аспектів та підкатегорій. У зв'язку з цим, у мові більш природньо використовувати словосполучення або фрази, які найкраще відображають цю складність та різноманітність. Наприклад, “global pandemic / глобальна пандемія”, “pandemic outbreak /пандемічний вибух”, “rapid spread of pandemic/швидке поширення пандемії” і т. ін., ці фрази допомагають краще передати всю широку гаму аспектів, пов'язаних з пандемією, у порівнянні з використанням окремих слів, таких як "пандемія" сама по собі. Такий спосіб використання мови дозволяє більш точно й адекватно описувати складні явища та їхні наслідки.

Варто зазначити, що більшість іменників позначає способи запобігання хворобі (наприклад, *lockdown, isolation, quarantine, distancing, shielding, immunisation, vaccination, inoculation*), назву хвороби в синонімічному способі (наприклад, *coronavirus, corona, Covid-19* тощо) і симптоми (наприклад, *fever, cough, sneezing, fatigue, rash* тощо).

Дієслова переважно вказують на дії, спрямовані на проведення протиепідемічних заходів (*minimize, isolate, indicate, vaccinate, confirm, administrate, protect, ensure, approve* тощо).

Невелика кількість прикметників спричинена тим, що вони здебільшого поєднуються з іменниками, це підтверджене переважанням словосполучень на основі іменників (наприклад, *global pandemic, new disease, underlying health condition, social restrictions, continuous cough, personal protective equipment*).

Словосполучення на основі дієслів та іменників представлені приблизно рівною кількістю прикладів (86 та 72 відповідно). Словосполучення на основі

дієслова пов'язані здебільшого з описом антивірусних заходів (*to keep distance, to trace contacts, to stay at home, to wear medical masks, to implement travel restrictions, to increase testing capacity* тощо), лікування (наприклад, *to activate emergency-response mechanisms, to struggle with the virus, to tackle the virus, to get injected, to ventilate the lungs, to prescribe remedy* тощо) та симптомами (*to get coroned, to catch coronavirus, to develop symptoms* тощо) .

У когнітивному вимірі слова досліджуваного фактичного матеріалу можуть бути класифіковані за такими типами:

- 1) нові слова (неологізми);
- 2) нове значення наявних слів;
- 3) нові сполучення слів.

Результати представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Стилістичний розподіл практичного матеріалу

Нові слова	Нове значення наявного слова	Нове сполучення слів
26	87	114

Спочатку кількість неологізмів підраховано в емпіричному матеріалі. Згідно з таблицею, формування нових слів представлене в найменшій кількості випадків (26). Нові слова стосуються переважно назви нової хвороби, яка має кілька синонімів (*Covid*, *Covid-19*, *Coronavirus*, *Corona* тощо), назви новостворених вакцин (*Pfizer-BioNTech COVID-19 vaccine*, *Moderna's COVID-19 vaccine*, *AstraZeneca's COVID-19 vaccine*, *Janssen's COVID-19 vaccine*, *Novax's COVID-19 vaccine*, *Sputnik V*), тому їх небагато.

Асоціативне поле досліджуваного концепту можна окреслити через співвідношення його номенів із назвами інших понять, за допомогою яких також певною мірою об'єктивуються концептуальні смисли. Здебільшого PANDEMIC має різко виражену негативну конотацію та асоціюється з небезпекою (*danger*), тривогою (*nervousness*), страхом (*fear*), обмеженнями (*restrictions*) і нещастям (*grief*). Рідко PANDEMIC пов'язана з позитивним ставленням: час удома (*home time*), спілкування з родиною (*family time*), відсутність необхідності регулярних пересувань (*no commuting*).

Зафіксовано, яке нове значення або значення наявних слів англійської мови з'явилися та почали вживатися віднедавна. Для цього вивчено три медійні джерела (*"The Guardian"*, *"The Times"*, *"The Observer"*) чотирьох

різних періодів. Досліджено періоди: 1995 – 2000 рр., 2000 – 2005 рр., 2010 – 2015 рр., 2015 – 2022 рр. Аналіз засновано на пошуку цільового слова. Вибрано п'ять цільових слів: *pandemic*, *virus*, *quarantine*, *lockdown*, *vaccine*. Усі матеріали, які існували лише на паперових версіях (до 2000 р.), оцифровано й перевірено на наявність цільових слів за допомогою безкоштовної комп'ютерної програми <https://keywordtool.io>. Проведено статистичний аналіз та підготовлено лінгвістичну інтерпретацію отриманих результатів.

Слово *pandemic* завжди мало негативну конотацію і породжувало страх, але в більшості статей лексема стосувалася минулих часів та явищ, ситуацій унерозвинених країнах, диких племенах тощо. Протягом останніх тридцяти років слово *pandemic* /пандемія пов'язували здебільшого з якимись історичними подіями, а не з поточною небезпекою. Найчастіше слово згадане в значенні чуми та віспи, після 2000 року лексему пов'язували з грипом і холерою. В історичних відгуках журналісти називали різні види захворювань, які призводять до пандемії. Географічне розташування, зазначене в статтях, також є важливим: у деяких африканських та азійських країнах, які різко постраждали від різних захворювань, слово «пандемія» використовуване частіше. У поточних новинах (починаючи з кінця 2019 року) слово *pandemic* /пандемія пов'язане з негайним хвилюванням, страхом, небезпекою та нервозністю, залежно від країни або від національності.

Слово *virus* /вірус функціонує частіше, ніж слово «пандемія», однак у більш широкому значенні. У межах досліджень (до 2020 року) лексему вживали для опису понад ста різних вірусів. Протягом періоду з грудня 2019 року до грудня 2022 року слово «вірус» стало майже синонімом “*Coronavirus*”. Інші віруси згадані переважно для того, щоб порівняти їх із цим.

Слово *quarantine* / карантин до грудня 2019 року використовували здебільшого для опису обмежень щодо подорожей і транспортування тварин та рослин, для опису різних історичних подій.

Лексема *lockdown* / замикання до грудня 2019 року існувала для

ілюстрації військових дій (наприклад, замикання під час бомбардування) або обмежень у невеликій площі чи в будівлі (наприклад, замикання в лікарні).

Слово *vaccine* / вакцина часто вживана протягом усіх досліджуваних років. У контексті зі словом «вірус» лексему використовують для формулювання більш широкого поняття: вакцини проти різних дитячих захворювань, розроблення нових вакцин проти серйозних захворювань (наприклад, паротит, туберкульоз тощо).

Отже, нині всі п'ять слів звузили значення та / або отримали певні нові значення.

Нові сполучення слів ґрунтовані на безпосередньо нових словах, стали найбільш поширеними, порівняно з новими словами й новими значеннями слів. Такі одиниці використовують у всіх сферах: медицина (*red-zone patients, to confirm positive, to trace contacts, to struggle with the virus* тощо), політика (*to roll back restrictions, to step up the massively important testing program, to implement travel restrictions, to limit public movement, to launch vaccination, to implement a nationwide lockdown* тощо), робота (*distant work, Zooming, loss of business* etc.), навчання (*distant form, mixed studying*), повсякденне життя (*to keep distance, to protect oneself, to stay away from other people, to be tested for the virus, to wear medical masks* тощо).

Мова як соціальне явище завжди першою відображає зміни в будь-якій сфері людського життя. Словниковий склад англійської мови був, з одного боку, збагачений, з іншого боку, звузив значення деяких слів. Пандемія може вплинути на значення слів шляхом їх асоціації з новими контекстами або реаліями, що виникають у зв'язку зі змінами, спричиненими пандемією. Наприклад, слово “mask” раніше може бути пов'язане переважно з косметичними або театральними масками, але під час пандемії стало асоціюватися з медичними масками і засобами індивідуального захисту. Такі асоціації можуть змінювати або звужувати значення слів у мові. Пандемія може також призвести до створення нових термінів або фраз, які відображають нові явища, технології або соціокультурні зміни, що

виникають через неї. Наприклад, термін “zoom fatigue” з'явився для опису втоми від постійних відеоконференцій через популярність платформи Zoom під час пандемії. Такі нові терміни можуть відображати нові реалії та відтінки значень, що виникають в контексті пандемії, та впливати на словниковий склад мови.

Варто звернутися до словників англійської мови та проаналізувати ядро й периферію концепту. Слово-концепт PANDEMIC – домінант лексико-семантичного поля, що передає семантику найбільш однозначно, а також є постійно використовуваним.

Відомо, що віддалені від ядра колокації перебувають на периферії поля й доповнюють картину вербалізації базового поняття в англійській мові. До них належать номінанти різних частин мови, іменники, прикметники, прислівники, словосполучення різних типів (атрибутивні, предикативні, об'єктні) та ономапоічні утворення. Ці одиниці розташовані шарами навколоядра.

У дослідженні лексико-семантичні групи являють собою підгрупи лексико-семантичного поля, що виокремлені на підставі певних асоціацій, а також схожості за відтінками значень синонімічного ряду. Критерієм синонімічності в цьому разі слугує збіг і тотожність обсягів значень слів. Відомо, що синонімію, зазвичай, характеризує часткова подібність компонентів значень. Із лінгвістичного погляду, синоніми зіставлені один з одним на основі таких параметрів: 1) належать до однієї частини мови; 2) мають ідентичне значення; 3) близькі за семантикою; 4) містять несуттєві відмінності в конотаціях. Лексеми можуть бути частково або повністю синонімічними, залежно від обсягу значень і можливостей функціонування в контексті. Для їхнього правильного використання в мовленні необхідно володіти інформацією про всі відтінки значень.

Важливо схарактеризувати лексичну валентність слів, що представлені в лексико-семантичних групах. Лексична валентність передбачає здатність слів перебувати у зв'язках з іншими частинами мови й

іншими елементами мови. Лексико-фразеологічна сполучуваність слів обмежує свободу словосполучення. Сполучуваність слів не завжди можливо передбачити та пояснити. Найчастіше це явища, що не контрольовані свідомістю носія мови й виникають у процесі мовлення. Незважаючи на це, кожне слово має свою валентність і власну унікальну можливість поєднуватися з іншими елементами, що варіюється від мови до мови. У процесі формулювання норм сполучуваності важливе значення має соціолінгвістичний аспект, коли людина відтворює фрази та сполучення в мовленні залежно від мислення й соціокультурних особливостей. Посутню роль відіграють і такі категорії, як клішованість, ідіоматичність та соціолінгвістична зумовленість.

Для коректної інтерпретації концепту та його фреймів необхідно з'ясувати, як термін *pandemic* представлений у словниках англійської мови, оскільки важливо розуміти, що вкладають у це поняття представники іншомовної культури. Для об'єктивності дослідження відрефлектовано тлумачення цієї лексичної одиниці в кількох словниках. Базу лексикографічного трактування становлять такі словники: "Dictionary.com", "Oxford Learner's Dictionaries", "The Cambridge English Dictionary", "The dictionary by Merriam-Webster". Зафіксовано такі дефініції лексеми *Pandemic*:

1) *a disease prevalent throughout an entire country, continent, or the whole world* (<https://www.dictionary.com>);

2) *an outbreak of a disease that occurs over a wide geographic area (such as multiple countries or continents) and typically affects a significant proportion of the population: a pandemic outbreak of a disease* (<https://www.merriam-webster.com/>);

3) *an occurrence in which a disease spreads very quickly and affects a large number of people over a wide area or throughout the world* (<https://www.merriam-webster.com/>);

4) *a disease that exists in almost all of an area or in almost all of a group of people, animals or plants* (<https://dictionary.cambridge.org/>);

5) *a dangerous disease* that infects many people at one time (<https://dictionary.cambridge.org/>);

6) *a disease* that spreads over a whole country or the whole world (<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>).

Згідно зі словником “Merriam-Webster”, до найближчих синонімів лексеми *pandemic* належать такі лексичні одиниці: *epidemic* (епідемія), *pest* (зараза), *pestilence* (чума, епідемія), *plague* (чума, епідемія), *affection* (захворювання), *affliction* (недуга, хвороба), *ailment* (захворювання), *contagion* (інфекційне захворювання), *illness* (хвороба), *infection* (інфекція). У словнику “Macmillan Dictionary” синонімічний ряд слова *pandemic* представлений лексемами: *illness* (хвороба), *disease* (хвороба), *sickness* (захворювання). Як синонім до слова *pandemic* лексикографічна праця «Encyclopaedia Britannica» називає словосполучення *disease outbreak* (спалах захворювання).

Наведені дефініції дають змогу резюмувати, що в широкому розумінні *pandemic* / пандемія – небезпечне захворювання, яке має широку географію (поширення по всій країні, по всьому континенту або по всьому світу), а також зачіпає велику частину живих організмів – як людей, так і тварин, рослин. Крім того, таке захворювання може виявлятися раптово, спалахом.

Отже, у словниках, залучених до аналізу, PANDEMIC інтерпретують як серйозне захворювання, що поширюється на великі території та чинить негативний вплив на всі живі організми.

Синонімічний ряд, виокремлений за допомогою лексикографічних джерел, також характеризує пандемію як процес поширення інфекційного захворювання в межах певної території, як явище, що здатне спричинити надзвичайні ситуації. До нього входять такі одиниці як:

1. Epidemic.
2. Global outbreak.
3. Mass infection.
4. Worldwide contagion.

5. Global epidemic.
6. Widespread illness.
7. Global case of disease.

В англійській мові термін “pandemic” може також використовуватися в переносному сенсі для опису ситуацій або явищ, які поширюються швидко і масово, але не обов'язково пов'язані з захворюванням. Ось деякі приклади переносного використання терміну “pandemic”:

- 1) pandemic of misinformation - масштабне поширення недостовірної інформації;
- 2) pandemic of fear – поширення страху або тривоги на всій території.
- 3) pandemic of violence – епідемія насильства або конфліктів;
- 4) pandemic of loneliness – поширення відчуття самотності або відчуженості;
- 5) pandemic of kindness – масштабне поширення доброти та співчуття;

Ці використання відображають ширший контекст та знаходяться за межами медичного тлумачення терміну “pandemic”. Дослідження переносних значень зазначеного терміну не входило до завдань дисертаційного дослідження, тому ці значення не винесено до проведення аналізу та лінгвістичної інтерпретації.

На підставі проведеного дефініційного аналізу виокремлено дві ключові ознаки *pandemic*/пандемії: шкода для здоров'я та поширення на великі території. Диференційовані ознаки входять до ядра концепту PANDEMIC через те, що вони є його невід'ємними та найбільш суттєвими складовими, тому вони вважаються ключовими ознаками і утворюють ядро концепту.

3.3 Особливості актуалізації концепту PANDEMIC у медійному дискурсі

Актуалізація концепту PANDEMIC у медійному дискурсі має ряд визначальних особливостей, які відображають специфіку взаємодії між медіа, суспільством та науковою спільнотою у контексті глобальних здоров'я криз. У цьому розділі розглядаються ключові моменти, які формують репрезентацію пандемій в медійному просторі, аналізуються стратегії висвітлення, а також вплив медійного дискурсу на сприйняття кризи громадськістю та її поведінку.

Медіа як підсистема масової комунікації – один із пріоритетних рушіїв програмування актуальних перспектив розумової діяльності суспільства. Саме медіа, які репрезентують різноманітні мовні реєстри, образи, тональності й контексти висвітлення подій, стають домінантним джерелом інформації у XXI столітті, мають істотний вплив на громадську думку, конструюють актуальні для конкретного соціуму групові й індивідуальні цінності. Що більш багатовимірно трансльована та чи та подія, проблема або явище, то більш потужна реакція на неї з боку громадськості. Ця негайна реакція є логічним результатом майстерного впливу медіа, що може фактично межувати з істерією і навіть масовою панікою.

Медійний дискурс – міждисциплінарний об'єкт дослідження, що становить зацікавлення в журналістиці й культурології, у лінгвістиці, зокрема в процесі аналізу лексики, критичного дискурс-аналізу, в етнографії комунікації, лінгвістичній антропології, у прагматиці та соціолінгвістиці, а також у культурній географії, психології, соціології й туризмознавстві. Таке розмаїття медійного дискурсу позначається на методології його дослідження. Дискурс-аналіз – це метод, який пронизує більшість із них. Важливість медіа в сучасному світі незаперечна, оскільки дискурс відіграє життєво важливу роль у формуванні реальності людей. У сучасних демократіях медіа виконують функцію громадського форуму.

Медійний дискурс має домінуючий вплив на процес структурування актуальної для громадської думки проблематики, незалежно від того, чи створені для цього сприятливі умови. Ситуація з пандемією коронавірусу віддзеркалена в усіх медіа, що, з одного боку, сприяє обізнаності широких громадських мас, а з іншого – призводить до паніки серед населення. Завдяки інтернет-джерелам, обсяг і доступність інформації помітно збільшилися, водночас відсоток недостовірності теж зріс. Пандемія коронавірусу – найбільш трансльована за всю історію людства та найбільш обговорювана, щовмотивовує логічність вивчення концепту PANDEMIC саме в медійному дискурсі.

Мовний вибір у медійних повідомленнях про пандемію акцентує на лексиці, яка викликає емоційну реакцію, підсилює серйозність ситуації або, навпаки, спрямована на заспокоєння громадськості. Використання термінів, таких як “*global crisis*”, “*epidemic explosion*”, “*invisible enemy*”, має на меті не тільки інформувати, але й формувати певне ставлення до подій.

Фреймінг в медійному дискурсі про пандемію визначає, які аспекти кризи висвітлюються, а які залишаються поза увагою. Наративи про «єдність у боротьбі з пандемією» або «економічні наслідки» формують розуміння ситуації та спонукають до певних дій. Важливим є аналіз, як змінюються фрейми у відповідь на розвиток подій та як це впливає на громадську думку.

Візуальні засоби, включаючи фотографії, інфографіку та відеоматеріали, грають ключову роль у формуванні уявлень про пандемію. Вони не тільки доповнюють текстову інформацію, але й мають потужний вплив на емоції та сприйняття аудиторії, особливо в контексті висвітлення наслідків пандемії для здоров'я людей, економіки та соціального життя.

Сучасні медіа надають аудиторії можливість активної участі у дискусіях про пандемію, що впливає на формування дискурсу. Коментарі, блоги, соціальні мережі є платформами для обміну думками, поширення особистих історій та дискусій про стратегії вирішення кризи. Ця інтерактивність сприяє формуванню більш різноманітного та

багатогранного образу пандемії.

Медійний дискурс про пандемію має безпосередній вплив на громадську свідомість та поведінку. Він може сприяти поширенню інформаційної паніки або, навпаки, мотивувати до відповідальної поведінки, дотримання карантинних заходів, підтримки медичних працівників. Аналізуючи медійні повідомлення, важливо зосередитися на тому, як інформація представлена, та її потенційному впливі на дії та вибір індивідів.

Медійне висвітлення пандемії ставить перед журналістами та редакторами низку етичних викликів, зокрема, збалансування між необхідністю швидкого інформування громадськості та ризиком розповсюдження неперевіреної або хибної інформації. Крім того, є питання доцільності публікації візуального контенту, який може бути шокуючим або викликати тривогу.

У медійному дискурсі про пандемію важливе місце займає представлення думок експертів – медиків, епідеміологів, соціологів. Їхній аналіз, коментарі та рекомендації формують науково обґрунтоване розуміння кризи та стратегій її подолання. Експертні думки сприяють зменшенню рівня невизначеності та заспокоєнню громадської думки.

Пандемія – глобальне явище, тому медійний дискурс часто включає міжнародний вимір, порівняння реакцій різних країн, обмін досвідом та стратегіями реагування. Це сприяє формуванню усвідомлення спільності викликів та необхідності глобальної співпраці.

Медійний дискурс про пандемію не є статичним; він еволюціонує у відповідь на розвиток подій, зміну наукових знань та суспільних настроїв. Важливо відстежувати, як змінюються акценти у висвітленні, які нові теми та питання виходять на передній план.

У руслі порушеної проблеми доцільно виконати дискурсивний аналіз виокремлених ознак у медіатекстах. У медійному дискурсі концепт PANDEMIC об'єктивований переважно за допомогою таких лексем: *pandemic, coronavirus, virus, coronavirus pandemic, COVID-19, coronavirus*

outbreak, coronavirus surge.

Нижче подано деякі приклади репрезентації когнітивної ознаки поширення на великі території в дискурсі медіатекстів..

(1) *More than 800,000 infections with the coronavirus that causes COVID-19 have been reported in Minnesota, which saw two key indicators of pandemic severity increase Tuesday after some hopeful declines last month* (Понад 800 тис. випадків зараження коронавірусом зареєстровано в Міннесоті, де два ключові показники ступеня тяжкості інфекції зросли у вівторок після обнадійливого зниження минулого місяця).

(2) *The global number of reported cases and deaths from COVID-19 is now increasing for the first time in two months, driven by an ongoing rise in Europe that outweighs declines in other regions. It's another reminder that the COVID-19 pandemic is far from over* (Уперше за три місяці зафіксовано зростання загальної кількості зареєстрованих випадків зараження вірусом і кількості смертей від COVID-19, що зумовлене нинішнім збільшенням захворюваності в Європі, яке перевищує зниження кількості заражених в інших регіонах. Це ще одне нагадування про те, що пандемія COVID-19 далека від завершення).

(3) *Meanwhile, the number of cases in Brazil continues to rise, pushing hospitals to the brink of collapse in several states and causing mass graves to be filled in the Amazon city of Manaus* (Тим часом кількість випадків у Бразилії продовжує стрімко зростати, унаслідок чого лікарні багатьох штатів виявилися переповненими, а в місті Манаус на Амазонці людей ховають у загальних могилах).

Під час опису епідеміологічної ситуації у світі та динаміки поширення інфекційного захворювання використовують такі одиниці, як *to surge (surge); to spread; ongoing rise; virus spread, outbreak*. Зазвичай, у період спалаху серйозного захворювання досить важко з'ясувати точну кількість жертв і постраждалих від вірусу, оскільки чисельність випадків зараження продовжує щодня зростати.

Отже, ядро концепту PANDEMIC, виявлене під час роботи з лексикографічними джерелами й за результатами проведеного ідентифікаційного експерименту, становлять дві когнітивні ознаки: **шкода для здоров'я** (24 %) і **поширення на великі території** (18 %). Ядро концепту активно залучене в дискурсі: ключова одиниця-репрезентант нерідко самостійно функціонує в дискурсі медіатекстів, в окремих випадках замінюється синонімами, виявленими за допомогою словників. Із застосуванням програми “AntConc” зафіксовано 96 випадків уживання ключової лексеми концепту PANDEMIC. Аналіз медіатекстів дав змогу виявити 92 одиниці, що репрезентують когнітивні ознаки ядра концепту: шкода для здоров'я (52 одиниці) і поширення на великі території (40 одиниць).

Ближня периферія досліджуваного концепту представлена низкою когнітивних ознак, що виявляються лише в контексті медіапростору. Однією з таких ознак є соціальна ізоляція або запровадження карантину. Ці соціальні заходи стали відповіддю багатьох держав на надзвичайний стан, спричинений зростанням кількості хворих на коронавірусну інфекцію. Варто зазначити, що вони мають обов'язковий характер, який маніфестований у мові за допомогою таких лексичних одиниць: *have to quarantine; to require to quarantine; mandatory quarantine; to be placed under observation; to be confined to home, quarantine rules*. Нижче подано приклади, що ілюструють ці теоретичні положення.

(1) *More than 2000 Visitors to China's Inner Mongolia region have been sent to hotels for a two-week quarantine after new COVID-19 cases were detected in the region* (Понад 2000 туристів, які прибувають до автономного району Китаю Внутрішня Монголія, відправили до своїх готелів для проходження двотижневого карантину після виявлення нових випадків зараження COVID-19 у цьому районі).

(2) *Hotels in Baotou and Ordos cities have placed 2,428 tourists under quarantine and observation, the regional government said in a statement on*

Friday (Згідно із заявою обласної адміністрації, зробленою в п'ятницю, 2428 туристів помістили під амбулаторний нагляд у готелях у містах Баотоу та Ордос. *Переклад авторки.*).

(3) *Millions of people have been largely confined to their homes for the past week after cases were detected in Lanzhou, a city in Gansu province bordering Inner Mongolia* (Після виявлення випадків зараження в місті Ланьчжоу провінції Ганьсу, що межує з Внутрішньою Монголією, за останній тиждень мільйони людей опинилися замкненими в стінах своїх будинків. *Переклад авторки.*).

У прикладах (1), (2) і (3) використано пасивну граматичну конструкцію *have been V_з*, що відображає факт вчинення дії над суб'єктом. Неможливе скасування дії суб'єктом, необхідне виконання приписаної дії, у цьому випадку – дотримання карантину (1), регулярного спостереження в лікарів (2) і самоізоляції в домашніх умовах (3). Карантин сприймається як обов'язковий засіб профілактики.

Явище соціальної ізоляції також може мати національний характер і відобразитися в медіатекстах у таких лексемах, як *lockdown; to lock down; nationwide restrictions*:

(1) *Ukraine had only one nationwide lockdown, in 2020, and in October 2021, many Ukrainians were ordered to stay off work for a week amid a jump in infections and deaths* (В Україні був тільки один загальнонаціональний карантин у 2020 р., а в жовтні 2021 р. оголошено неробочий тиждень через різке збільшення кількості хворих і кількості летальних випадків. *Переклад авторки.*).

(2) *Uzhou, a city of 1.2 million in the central province of Henan, was locked down on Thursday* (Учжоу, місто в центральній провінції Хенань із населенням 1,2 млн осіб, закрито в четвер. *Переклад авторки.*).

Лексеми *nationwide lockdown* (1) і *to lock down* (2) відображають факт запровадження надзвичайної ситуації та суворих санітарно-епідеміологічних обмежень щодо переміщення громадян – режиму

самоізоляції. Соціальна ізоляція або карантин є невід’ємною частиною заходів із профілактики й боротьби з інфекцією COVID-19. Ці обмеження сприймаються представниками суспільства як обов’язкові, безсумнівно, входять до спектра уявлень про явище PANDEMIC. Отже, у груповій свідомості виникає ще одна когнітивна ознака концепту PANDEMIC – соціальна ізоляція або запровадження карантину.

У дискурсі медіатекстів виокремлено ознаку «обов’язкове використання засобів індивідуального захисту», поява якої зумовлена реакцією урядів багатьох держав на масове поширення вірусу, а саме: запровадженням обмежувальних заходів у період спалаху коронавірусу та прагненням знизити рівень захворюваності. Ця ознака належить до ближньої периферії концепту PANDEMIC. За допомогою інструментів програми “AntConc” виявлено 53 випадки вживання лексеми *mask* у текстах новинних видань. У медіатекстах ця ознака представлена такими одиницями: *mandatory; to encourage; to require; mask mandates; have to wear:*

(1) *Masks are mandatory outdoors as of last week* (Із минулого тижня використання масок у громадських місцях має обов’язковий характер. *Переклад авторки.*).

(2) *Minneapolis and St. Paul renewed mask mandates in city facilities on Tuesday and encouraged people in the Twin Cities, regardless of their vaccination status, to wear them indoors in response to a variant-fueled wave of COVID-19.* (Міннеаполіс і Сент-Пол у вівторок продовжили чинні вимоги, що стосуються обов’язкового носіння масок у громадських місцях, і закликали жителів цих міст, незалежно від прищепного статусу, носити їх у закритих приміщеннях в умовах початку поширення нової хвилі COVID-19, спричиненої появою різних штамів інфекції. *Переклад авторки.*).

Наведені приклади засвідчують, що використання засобів індивідуального захисту належить до обов’язкових заходів, яких потрібно дотримуватися для профілактики COVID-19. Зміст когнітивної ознаки «використання засобів індивідуального захисту» передає значення

«неодмінного виконання чого-небудь в офіційному порядку».

У прикладах (1) і (2) зміст цієї ознаки експлікований за допомогою таких лексем, як *mandatory, mask mandates, to require*.

На цьому етапі пандемії одним із найгостріших є питання вакцинації населення, саме тому під час роботи з медіатекстами виокремлено таку ознаку, як спонукання або примус до вакцинації. Програма “AntConc” дала змогу виокремити 108 випадків уживання лексичної одиниці *vaccine* та похідних одиниць. Ознака актуалізована в текстах за допомогою лексичних одиниць: *to encourage; to recommend; to require; mandate*.

(1) *State health officials encourage unvaccinated people to seek shots against COVID-19 and vaccinated people to seek booster doses when recommended, because of the persistent spread of the coronavirus* (З огляду на поширення коронавірусної інфекції, співробітники органів охорони здоров'я закликають нещеплених людей пройти вакцинацію проти COVID-19, а вакцинованих зробити повторне щеплення згідно з рекомендацією ВООЗ. Переклад авторки.).

(2) *The federal agency also ranked Minnesota third for its number of COVID-19 booster doses, which are recommended for seniors and younger adults with underlying health problems or occupational risks for infection if they received initial Moderna or Pfizer vaccine* (Федеральне управління також надало штату Міннесота третє місце за кількістю повторних щеплень проти COVID-19, які рекомендують зробити насамперед літнім і молодим людям із супутніми захворюваннями або з можливими професійними ризиками зараження інфекцією, за умови, що вони отримали першу дозу вакцини “Moderna” або “Pfizer”. Переклад авторки.).

(3) *Egypt's government will soon require public servants to have a vaccination certificate or show a weekly negative COVID-19 test before entering their workplaces. The mandate is an attempt to rapidly boost the country's vaccination rate of roughly 14 % as it faces rising daily case numbers* (Незабаром уряд Єгипту вимагатиме від державних службовців мати сертифікат про

вакцинацію або пред'являти негативний тест на COVID-19 щотижня, перед тим як вийти на роботу. Ця вимога є спробою підвищити рівень колективного імунітету до вірусу в країні приблизно на 14 %, оскільки в ній простежуване щоденне зростання випадків зараження. *Переклад авторки.*)

Наведені приклади засвідчують, що процес вакцинації населення набуває рекомендаційного, а в окремих випадках і обов'язкового характеру. Це виявляється у використанні таких лексем: *to encourage* (1); *to recommend* (2); *to require* (3); *mandate* (3).

У медіатекстах нерідко стали вживати такі вислови, як *booster dose* (1), *vaccination certificate* (3), найменування експериментальних медичних препаратів для вакцинації “Moderna” і “Pfizer” (2), що виникли в період пандемії коронавірусу.

Незважаючи на посилене відчуття тривоги під час пандемії, суспільствоне полишає спроб знайти засіб для її зупинення та продовжує боротися з вірусом: зміст когнітивної ознаки «боротьба з інфекцією» не представлений у лексикографічних джерелах, а виведений лише з медійного дискурсу. Ця ознака об'єктивована в текстах за допомогою таких одиниць: *to control; to fight; to curb; to bring under control; to slow down; to minimize*. Нижче подано приклади репрезентації виокремленої ознаки.

(1) *French President Emmanuel Macron announced on Wednesday that 18million people living in nine French regions will be subject to curfews from Saturdayto December 1 to curb new infections* (У середу президент Франції Еммануель Макрон оголосив, що для 18 мільйонів осіб, які проживають у дев'яти регіонах Франції, зокрема в Парижі, із суботи до 1 грудня буде запроваджено комендантську годину для запобігання поширенню коронавірусної інфекції. *Переклад авторки.*).

(2) *Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus, director general of the World Health Organization, called for “global coordination” to bring the coronavirus pandemic under control, after the number of cases and deaths worldwide increasedfor the first time in two months* (Після того як кількість випадків

зараження вірусом і кількість летальних випадків у всьому світі збільшилася вперше за останні два місяці, д-р Тедрос Аданом Гебреесус, генеральний директор Всесвітньої організації охорони здоров'я, закликав країни до світової співпраці, щоб узяти під контроль ситуацію з поширенням пандемії. *Переклад авторки.*)

(3) *Beijing last year took the then-unprecedented step of shutting down much of the world's second-largest economy to combat the virus* (Минулого року Пекін зробив безпрецедентний крок, призупинивши розвиток значної частини другої за величиною економіки світу для боротьби з вірусом. *Переклад авторки.*)

Звернення авторів медіатекстів до лексичних одиниць *to curb, to fight, to bring under control* у наведених прикладах засвідчує прагнення влади контролювати перебіг пандемії COVID-19 і в перспективі – припинити її поширення.

Отже, до складу ближньої периферії концепту PANDEMIC увійшли такі когнітивні ознаки: спонукання та примус до вакцинації (12 %); використання засобів індивідуального захисту (10 %); соціальна ізоляція або запровадження карантину (8 %); боротьба з інфекцією (8 %).

Необхідно проаналізувати дальню периферію концепту PANDEMIC. Цю частину польової організації концепту становлять вторинні контекстні ознаки PANDEMIC, не зафіксовані в лексикографічних джерелах. Однією з ознак дальньої периферії концепту є негативний вплив на економіку. До найчастотніших лексем, що об'єктивують цю ознаку, належать *disruption; damage; to drop; to hurt; to wreck*. Нижче подано приклади.

(1) *Supply chain disruptions in computer chips caused by the pandemic's impact have hurt all the world's automakers* (Збої в ланцюжках постачання комп'ютерних чипів, пов'язані з поширенням пандемії коронавірусу, завдали серйозних збитків усім найбільшим виробникам автомобілів. *Переклад авторки.*)

(2) *“China’s lockdown has caused chaos”, Nomura economists said in a note on Friday* («Черговий карантин у Китаї вже спричиняє перебої у виробничо-збутовому ланцюжку», – заявили економісти найбільшої брокерської компанії Нора у своєму звіті в п’ятницю. *Переклад авторки*).

Лексеми *to hurt* (1) і *to cause disruption* (2) зі значенням «завдати шкоди, зашкодити» засвідчують, що пандемія негативно впливає на світову економіку й економіку окремих країн. У суспільній свідомості образ пандемії асоціюється з нестабільною, несприятливою обстановкою, соціальною та економічною кризою у більшості країн світу.

У деяких медіатекстах помітний позитивний вплив пандемії на бізнес і світову економіку, що репрезентований одиницями *to leap, to increase: U.S. Bank’s profit leaps after releasing more pandemic rainy-day funds*. (Прибуток банку США різко зріс після створення резервних фондів на випадок подальшого розвитку епідеміологічної ситуації. *Переклад авторки*.)

Варто зазначити, що відсоток подібних прикладів у медіатекстах досить низький. Під час дослідження виокремлено лише 2 одиниці, що об’єктивують цю ознаку в медійному дискурсі.

Одна з когнітивних ознак, що входить до складу дальньої периферії концепту PANDEMIC, – зміна звичного устрою життя, що відбувається черезшвидке поширення вірусу. Виокремлена ознака відображена в таких одиницях, як *to ban; to limit; to postpone; to impose restrictions / bans*. Нижче проілюстровано репрезентацію цієї ознаки за допомогою фрагментів медіатекстів.

(1) *The new rules, which will come into effect on November 1, include lifting nighttime curfews in some areas, including Bangkok. Alcoholic beverages are still banned in public places such as restaurants, bars and nightclubs, although the government has announced it will lift the ban in December to encourage tourism during the New Year holidays*. (Нові правила, які набудуть чинності 1 листопада, передбачають скасування нічної комендантської години в деяких регіонах, зокрема в Бангкоку. Уживання алкогольних напоїв у

громадських місцях, як-от у ресторанах, барах і нічних клубах, залишається під заборною, хоч уряд заявив, що заборону буде знято в грудні для розвитку внутрішнього туризму під час новорічних свят. *Переклад авторки.*)

(2) *As coronavirus sweeps the world, nervous countries impose bans on flights, cruise ships and border crossings.* (Щойно коронавірус охопив земну кулю, занепокоєні країни запровадили заборони на авіаперельоти, подорожі на круїзних суднах і перетин кордонів. *Переклад авторки.*)

(3) *Concerns remain that increasing pressure on hospitals will result in planned surgeries and tests having to be postponed, similar to the health emergency in spring.* (Ситуація з поширенням коронавірусу викликає побоювання стосовно того, що, у зв'язку з посиленням навантаження на лікарні, доведеться відкласти заплановані операції та обстеження, що натомість може спровокувати надзвичайну ситуацію в галузі охорони здоров'я, як це сталося навесні. *Переклад авторки.*)

Таким чином, актуалізація концепту PANDEMIC у медійному дискурсі відіграє ключову роль у формуванні громадської свідомості та реакції на глобальні здоров'я кризи з кількох причин.

По-перше, медійний дискурс є одним із основних засобів поширення інформації серед населення. Інформація, що подається через мас-медіа, впливає на усвідомлення ситуації, ризиків та заходів, необхідних для запобігання поширенню захворювання.

По-друге, активна дискусія та розглядання пандемії в медійному просторі стимулює увагу до проблеми та залучає громадськість до обговорення різних аспектів кризи. Це сприяє формуванню більш об'єктивної та інформованої громадської думки.

По-третє, медійний дискурс може впливати на мобілізацію громадськості та підтримку заходів влади та міжнародних організацій у боротьбі з пандемією. Через медіану присутність важливі питання стосовно стратегій медичного забезпечення, вакцинації, впровадження протиепідемічних заходів і т. ін. можуть досягати більшої уваги та

підтримки громадськості.

Отже, актуалізація концепту PANDEMIC у медійному дискурсі виступає важливим механізмом формування громадської свідомості та сприяє ефективній реакції на глобальні здоров'я кризи.

Розуміння особливостей цього процесу дозволяє не лише краще аналізувати медійні повідомлення, але й впливати на ефективність комунікаційних стратегій у боротьбі з пандемією. Важливим є усвідомлення відповідальності медіа за представлення точної, збалансованої та етичної інформації, яка спрямовує громадську думку в конструктивне русло, сприяє об'єднанню зусиль у боротьбі з кризою та мінімізує негативні соціальні наслідки.

Ознака «зміна звичного устрою життя» виявляється в неможливості виконання тієї чи тієї дії в певний момент часу, у зв'язку з поширенням інфекції. У прикладі (1) продовжено заборону на вчинення звичних дій через пандемію коронавірусу. У прикладі (2) уряди багатьох країн запроваджують певні обмеження на пересування людей усередині та за межами держав, що унеможлиблює вільне пересування світом. Приклад (3) відображає кризову ситуацію у сфері охорони здоров'я, унаслідок чого відбуваються зміни в розкладі надання тих чи тих медичних послуг. На підставі представлених прикладів можна зробити висновок про те, що пандемія помітно впливає на низку сфер суспільного життя.

Криза, зумовлена COVID-19, загрожує насамперед фізичному здоров'ю, може стати причиною появи багатьох негативно забарвлених емоцій. Однією з когнітивних ознак, що відображають емоційний стан соціуму в період поширення COVID-19, є класифікаційна (узагальнювальна) ознака «страх і тривога, спричинені вірусом». Ця ознака представлена в текстах лексемами: *to frighten; to worry; terrifying surge; crushing surge*.

Аналіз матеріалу засвідчує, що більшість зафіксованих лексем (140 одиниць) можна поділити на 9 підгруп, лексичні одиниці яких перебувають у центрі лексико-семантичної групи та є близькими за значенням до ядра:

- шкода для здоров'я (назви вірусу / хвороби, симптоми);
- поширення на великі території (способи поширення хвороби);
- спонукання і примус до вакцинації (типи вакцин);
- використання засобів індивідуального захисту (способи запобігання хворобі);
- соціальна ізоляція або введення карантину (соціальні наслідки хвороби);
- боротьба з інфекцією (стан людини до захворювання, способи лікування);
- вплив пандемії на бізнес і світову економіку (негативний вплив, позитивний вплив);
- психологічні наслідки пандемії (страх і тривога, зумовлені вірусом);
- зміна звичного устрою життя (негативні зміни, позитивні зміни).

Згідно з результатами аналізу концепту PANDEMIC, зафіксовано такі когнітивні ознаки:

- 1) шкода для здоров'я – назви вірусу / хвороби, симптоми (22 % – 43 одиниці);
- 2) поширення на великі території – способи поширення хвороби (21 % – 40 одиниць);
- 3) спонукання і примус до вакцинації (12 % – 25 одиниць);
- 4) використання засобів індивідуального захисту – способи запобігання хворобі (10 % – 22 одиниці);
- 5) соціальна ізоляція або введення карантину – соціальні наслідки хвороби (8 % – 20 одиниць);
- 6) боротьба з інфекцією – стан людини до захворювання, способи лікування (8 % – 17 одиниць);
- 7) негативний вплив пандемії на бізнес і світову економіку (7 % – 16 одиниць);
- 8) страх і тривога, зумовлені вірусом (7 % – 16 одиниць);
- 9) зміна звичного устрою життя (4 % – 8 одиниць);

10) позитивний вплив пандемії на бізнес і світову економіку (1 % – 2 одиниці).

Унаслідок вивчення різних значень концепту та його інтерпретаційного поля, констатовано домінантну кількість негативно оцінюваних когнітивних ознак, до яких належать шкода для здоров'я, поширення на великі території, соціальна ізоляція, негативний вплив пандемії на бізнес тощо. Пандемія має різні негативні наслідки, включаючи загибель людей, погіршення фізичного та психічного здоров'я, економічні труднощі, обмеження у свободі руху та соціальних контактах, зростання випадків насильства в сім'ї та ізоляцію. Також пандемія викликає стрес і нестабільність, впливаючи на психологічний стан суспільства. Пандемія також призвела до перерв у навчанні дітей, зменшення доступу до медичної допомоги, збільшення безробіття, втрати бізнесів та зниження глобального економічного зростання. Крім того, вона викликала зміни в психологічному кліматі суспільства, зростання стигми щодо певних груп населення та загальне почуття нестабільності та невизначеності у майбутньому.

Щодо позитивних аспектів, слід відзначити прискорення розвитку технологій, зокрема віддалених комунікаційних інструментів та робочих процесів. Також відбулося збільшення уваги до особистої гігієни та санітарних стандартів. Пандемія спонукала компанії до гнучкості у робочих умовах, відкривши нові можливості для віддаленої роботи. Деякі родини зазнали позитивного впливу у вигляді зміцнення сімейних зв'язків через більше спільного часу. Крім того, за рахунок зменшення економічної активності відбулося природне зменшення викидів шкідливих речовин, сприяючи екологічній стійкості. Нарешті, пандемія сприяла підвищенню рівня солідарності та співпраці, коли люди об'єднувалися, щоб допомогти одне одному в умовах викликів. В окремих випадках простежуваний позитивний вплив пандемії на життя суспільства. До таких когнітивних ознак належить боротьба з інфекцією та позитивний вплив пандемії на бізнес і світову економіку.

Одне з ядерних компонентів концепту PANDEMIC – уявлення про пандемію як про захворювання, що завдає відчутної шкоди здоров'ю і швидко поширюється на великі території планети. Вторинні периферійні ознаки концепту, як-от «боротьба з інфекцією» та «соціальна ізоляція», зазвичай, апелюють до асоціативних ланцюжків у свідомості індивіда, що виникають унаслідок осмислення одиниці PANDEMIC крізь призму власного досвіду. Стилiстичні та фразеологічні одиниці, що становлять образний шар й інтерпретаційне поле концепту, дають змогу розширити межі когнітивної одиниці, сконструювати образ пандемії в медійному дискурсі, де пандемія коронавірусу постає як «джерело безладу та хаосу», «провісник лиха і смерті».

Таким чином, протягом останнього століття асоціативне поле концепту PANDEMIC зазнало суттєвих змін унаслідок еволюції медицини, технологій, суспільних уявлень та глобалізації. Починаючи з асоціацій із традиційними захворюваннями (грип чи чума), нині PANDEMIC асоціюється з більш сучасними вірусами, як-от: HIV, SARS, Ebola, а також COVID-19.

Змінилося сприйняття ризиків і загроз для глобального здоров'я, а також реакція суспільства та влади на пандемії. Концепт PANDEMIC наразі охоплює аспекти, пов'язані з соціальними викликами, економічним впливом, науковими досягненнями й міжнародною співпрацею. Лінгвокультурологічний аналіз дає змогу схарактеризувати динаміку еволюції концепту PANDEMIC із застосуванням методики етимологічного аналізу, порівняльно-історичного методу та із залученням етимологічних словників англійської мови.

На цьому етапі досліджено специфіку репрезентації концепту PANDEMIC у діахронному аспекті в англійській мові та проаналізовано лексико-семантичні зміни й динамічні зсуви в семантиці лексем, які становлять синонімічний ряд із домінантами PANDEMIC і Covid-19.

Лексико-семантичні зміни та динамічні зсуви в семантиці лексем,

співвідносних з домінантами “*pandemic*” і “*COVID-19*”, охоплюють розширення семантичного поля, зміну емоційного забарвлення, формування нових асоціацій та виникнення політичних та соціокультурних відтінків. «Пандемія» може стати відображенням ширшого спектру явищ, включаючи соціальні та економічні аспекти, а “*COVID-19*” може набути символічного значення в контексті здоров'я та медицини. Емоційне забарвлення цих термінів може змінюватися в залежності від сприйняття громадськістю та розвитку подій. Також можуть виникати нові асоціації, які раніше не були пов'язані з цими термінами, відображаючи змінену реальність та спосіб життя. Політичні та соціокультурні відтінки цих термінів можуть відображати різні підходи та погляди різних груп суспільства.

Аналіз лексеми *pandemic* із застосуванням етимологічних словників засвідчує, що вперше слово *pandemic* як прикметник ужито 1666 року для опису поширення хвороби країною в багатьох соціальних і медичних контекстах. У 1853 році зафіксовано його вживання як іменника.

Експериментальне дослідження лексико-семантичного поля концепту PANDEMIC передбачало письмове опитування експертів-носіїв англійської мови та узагальнення отриманих даних. В експерименті взяли участь 30 носіїв американського та британського варіантів англійської мови (по 15 носіїв кожного варіанта), що є представниками різних соціальних груп (викладачі, студенти, юристи, економісти, держслужбовці), для яких рідна мова – англійська. Час проведення експерименту: березень – травень 2023 року. Для участі в експерименті були розроблені опитувальники у вигляді гугл-форм, які містили завдання для експертів (Додаток Б). Учасники експерименту мали перейти за покликанням до гугл-форми й відповісти на розміщені запитання. Експерти могли залишити свої дані або залишитися анонімними, зазначити свої ініціали / нікнейм замість реального імені. Деякі респонденти надіслали відповіді на запитання електронною поштою.

Перед експертами поставало таке завдання: визначити слова, словосполучення та фрази з поданого списку, які, на їхню думку, стосуються

концепту PANDEMIC. Список із 150 одиниць сформовано на основі проведеного лексикографічного аналізу, а також доповнено з практичного матеріалу дослідження: із текстів статей за темою, що опубліковані в газетах і журналах. У кожного з експертів була змога додати слова або фрази, пов'язані, на його / її думку, із концептом, але відсутні в списку.

Після проведеного аналізу результатів експерименту зафіксовано 140 когнітивних ознак концепту PANDEMIC, що розподілені за 7 групами, відповідно до частотності вживання:

- 1) лексичні одиниці на позначення способів запобігання хворобі (40 % – 56 одиниць);
- 2) лексичні одиниці на позначення симптомів хвороби (13,5 % – 19 одиниць);
- 3) лексичні одиниці на позначення соціальних наслідків хвороби (13,5 % – 19 одиниць);
- 4) лексичні одиниці на позначення способів поширення хвороби (11,6 % – 16 одиниць);
- 5) лексичні одиниці на позначення способів лікування (10,7 % – 15 одиниць);
- 6) лексичні одиниці на позначення стану людини до захворювання (5,7 % – 8 одиниць);
- 7) лексичні одиниці на позначення варіацій назви вірусу / хвороби (5 % – 7 одиниць).

Найменш чисельну групу становлять лексичні одиниці на позначення варіацій назви вірусу / хвороби (7 одиниць = 5 %). Наступною за чисельністю групою є група лексичних одиниць на позначення стану людини до захворювання (8 одиниць = 5,7 %). Порівняно ширшу групу (15 одиниць = 10,7 %) утворюють лексичні одиниці на позначення способів лікування. Близько розташована група лексичних одиниць на позначення способів поширення хвороби (16 одиниць = 11,6 %). Лексичні одиниці на позначення симптомів хвороби та лексичні одиниці на позначення соціальних наслідків

хвороби рівнозначні в кількісному вимірі (19 одиниць = 13,5 % у кожній). Найчисельнішу групу, що сягає 56 одиниць (= 40 %), становлять лексичні одиниці на позначення способів запобігання хворобі.

Периферія поля охоплює одиниці, які найбільш віддалені у своєму значенні від ядра. Усі зафіксовані на периферії лексеми можна поділити на 3 підгрупи, що містять такі лексичні одиниці: почуття, пов'язані з хвилюванням про можливе зараження людини або її близьких; засоби підтримки видів професійної діяльності, що зазнали труднощів через пандемію; ставлення людини до пандемії та засобів запобігання хворобі й боротьби з нею.

Завдяки експерименту, під час якого експерти визначали від 5 до 120 слів і словосполучень, додатково виокремлено деякі лексичні одиниці, що не виявлені під час лексикографічного аналізу і які також варто зарахувати до лексико-семантичної групи.

Залучення даних англійських словників дає змогу виокремити ядро й периферію для лексичного опису позначеного концепту на всіх рівнях: від слів і стійких описів – до фразеологізмів. Концепт PANDEMIC належить до універсальних, тому що він наднаціональний і загальнолюдський.

Вивчення граматичної структури концепту важливе, оскільки дозволяє розуміти, як правильно використовувати мовні засоби для передачі інформації. Це допомагає уникнути непорозуміння, зберегти чіткість і точність у висловлюванні думок та ідей, а також сприяє вдосконаленню комунікаційних навичок. Також вивчення граматичної структури концепту допомагає розвивати аналітичне мислення, оскільки вимагає розуміння логіки та правил мови. Це може сприяти покращенню письмових та усних навичок, а також підвищенню рівня впевненості у власних здібностях комунікації.

Згідно з граматичною структурою, усі слова та словосполучення в матеріалі дослідження розподілено на дві великі групи: окремі слова та фрази, які диференційовані на менші категорії. Окремі слова підгруповані на

іменники, дієслова та прикметники, словосполучення на основі іменників, прикметників і дієслів.

Концепт PANDEMIC представлений переважно різноманітними словосполученнями (272 словосполучення до 152 окремих слів), найбільш поширеними з яких є прикметникові (на основі прикметника). Що стосується окремих слів, використовуваних для опису досліджуваного концепту, то кількість іменників переважає, натомість чисельність прикметників – найнижча (76 та 20 відповідно).

У когнітивному вимірі слова досліджуваного практичного матеріалу можуть бути класифіковані на нові слова (неологізми), нові значення наявних слів, нові сполучення слів. Переважають саме нові сполучення слів (114), безпосередньо нові слова становлять найменшу групу (26).

У зв'язку з концептом PANDEMIC виникає численна кількість неологізмів, які відображають нові реалії та виклики, пов'язані з глобальними захворюваннями. Деякі приклади неологізмів містять:

– “*Infodemic*” – використовують для опису поширення неправильної чи зманіпульованої інформації в медіа та соціальних мережах під час пандемії;

– “*Quaranteam*” – сполучення слів «quarantine» (карантин) і «team» (команда) для називання групи людей, які обмежують свої контакти під час карантину;

– “*Zoom fatigue*” – втома від віртуальних зустрічей, особливо популярна через використання платформи “Zoom” під час пандемії;

– “*Remote learning*” – віддалене навчання, що вирізняється переходом до онлайн-формату для освітніх процесів.

Ці неологізми виникають як відповідь на нові ситуації та явища, пов'язані зі світовими захворюваннями.

Асоціативне поле досліджуваного концепту можна окреслити через співвідношення його номенів із назвами інших понять, за допомогою яких також певною мірою об'єктивовані концептуальні смисли.

PANDEMIC має здебільшого різко виражену негативну конотацію та асоціюється з небезпекою (*danger*), тривогою (*nervousness*), страхом (*fear*), обмеженнями (*restrictions*) і нещастям (*grief*). У поодиноких випадках PANDEMIC пов'язана з позитивним ставленням: час удома (*home time*), спілкування з родиною (*family time*), відсутність необхідності регулярних пересувань (*no commuting*).

У медіадискурсі концепт PANDEMIC об'єктивований переважно за допомогою таких лексем: *pandemic, coronavirus, virus, coronavirus pandemic, COVID-19, coronavirus outbreak, coronavirus surge*.

Унаслідок вивчення різних значень концепту та його інтерпретаційного поля, зафіксовано домінуючу кількість негативно оцінюваних когнітивних ознак, до яких належать шкода для здоров'я, поширення на великі території, соціальна ізоляція, негативний вплив пандемії на бізнес тощо. В окремих випадках простежуваний позитивний вплив пандемії на життя суспільства. До таких когнітивних ознак належить боротьба з інфекцією та позитивний вплив пандемії на деякі сфери бізнесу (доставка їжі, дистанційні платформи для роботи та навчання, постачання медикаментів, медичного обладнання, засобів гігієни тощо), а також і на економіку деяких країн.

ВИСНОВКИ

У результаті дисертаційного дослідження отримано й обґрунтовано нові теоретичні та прикладні результати, які у своїй сукупності формують сучасну методичку лінгвістичного дослідження концепту.

1. У дисертації було проаналізовано підходи до вивчення концепту та з'ясувати можливості функціонування й репрезентації концепту з погляду лінгвістики на новітньому етапі сучасної комунікації в глобалізованому світі.

У дисертації концепт потрактований як складне ментальне утворення, що охоплює сукупність смислів, які вербалізовані різними лексико-семантичними засобами та містять етноспецифічні оцінні й ціннісні характеристики, що є значущими для певної лінгвокультури. У лінгвістичній теорії концепту простежується варіативність трактувань і сприйняття феномену, окреслені різні способи класифікації структури концепту, його типології, співвідношення концепту й картини світу, концепту в складі концептосфери.

Найважливішою в мовному плані є репрезентація концепту (його вербалізація, об'єктивація), що призводить до більш глибокого розуміння цього явища, дає змогу схарактеризувати його з позиції реалізації, а також розширює сприйняття концепту. Репрезентація вможливує опис концепту як уявного конструктору у свідомості представників певної лінгвокультури. Вербалізація концепту полягає у процесі перетворення абстрактного або неструктурованого знання в конкретні мовні одиниці або вирази. Це означає вираження концепту за допомогою мовних засобів, таких як слова, фрази, речення, символи тощо. Вербалізація дозволяє зробити концепт доступним для комунікації, обміну думками та передачі інформації між людьми. Крім того, вербалізація концепту робить його більш структурованим і зрозумілим, сприяючи його усвідомленню та використанню в різних мовних ситуаціях.

Вивчення концептів сприяє виявленню різноманітних зв'язків мови з мисленням і духовною культурою. Отримані результати можна використовувати в найрізноманітніших галузях лінгвістичної теорії та практики. Дослідженню

підлягають концепти у свідомості певного етносу загалом, у свідомості та в мові окремих груп, а також в індивідуальній свідомості. У такому разі вивчення передбачає залучення не лише літературного, а й діалектного та історичного матеріалу. Вивчення концептів сприяє виявленню зв'язків мови з мовленням та духовною культурою через кілька ключових аспектів.

По-перше, аналіз концептів дозволяє розкрити культурні значення та цінності, втілені в мові, що допомагає краще розуміти культурну специфіку та особливості менталітету.

По-друге, вивчення концептів допомагає виявити семантичні відтінки та взаємозв'язки між словами, що використовуються для вираження концепту в мові, що сприяє розумінню тонких відтінків у значенні слів та їхніх взаємозв'язках з культурним контекстом.

Далі, вивчення концептів дозволяє виявити, як мовленнєві практики впливають на формування концептів та їхнє сприйняття.

Також, концепти часто мають глибокий зв'язок з духовною культурою та релігійними уявленнями, тому вивчення концептів допомагає розкрити цей зв'язок та зрозуміти, які аспекти духовної культури впливають на мову та мовлення.

У цілому, вивчення концептів сприяє розкриттю глибоких зв'язків між мовою, мовленням та духовною культурою, що дозволяє отримати більш повне уявлення про культурні та мовні аспекти певної спільноти. Отже, аналіз концепту оптимізує більш глибоке розуміння культури та мови, має вагоме значення для пізнання мови й особливостей різних культур.

2. У дисертаційній праці було досліджено еволюцію концепту PANDEMIC і продемонструвати динаміку змін його семантики та конотацій в англійській мові.

Динамічний розвиток медійних технологій і глобалізація вплинули на поглиблення обізнаності та посилення спільної відповідальності націй у боротьбі з пандеміями. Політичні, економічні й соціокультурні аспекти стали важливою частиною розуміння пандемій у сучасному світі.

Упродовж останніх століть значення концепту PANDEMIC постійно еволюціонувало. У XVIII – XIX ст. пандемії частіше за все асоціювалися з такими захворюваннями, як чума, проте в сучасному контексті термін використовують для опису глобального поширення інфекційних захворювань (наприклад, грип чи COVID-19). Змінилися також методи виявлення, лікування та контролю пандемій у зв'язку з науковим і технологічним прогресом.

У лексико-семантичному полі концепту PANDEMIC в англійській мові відбулися зміни, пов'язані з розвитком медичної науки та технологій. З'явилися нові терміни, такі як “*social distancing*”, “*lockdown*”, “*vaccine hesitancy*”, що відображають нові реалії управління пандеміями та протидії їм. Простежуване активне використання терміну «COVID-19» як конкретної назви захворювання та “*coronavirus*” як загальної категорії вірусів. Ці зміни відображають еволюцію розуміння глобальних захворювань та управління ними.

Серед лінгвістичних змін у лексико-семантичному полі концепту PANDEMIC варто назвати зростання обсягів використання технологічних термінів, пов'язаних із відстеженням та аналізом захворювань, наприклад, *contact tracing* і *genomic sequencing*. Крім того, інтенсифікована увага до глобальної співпраці й міжнародного обміну інформацією в контексті управління пандеміями.

В англійському медійному дискурсі пандемія акцентувала природу медичної термінології та низки наукових питань. Зафіксовано високу активність у використанні термінів, пов'язаних з епідеміологією, вакцинацією, публічним здоров'ям і сучасними медичними практиками.

Медійний дискурс також відображає соціальні й економічні виміри пандемії, зокрема обговорення впливу на глобальну економіку, освіту, робочі місця та міжнародні відносини. Зросла роль медійних платформ у швидкому поширенні інформації, а також у формуванні громадської думки та взаєморозуміння. У дисертації зроблено спробу зафіксувати можливі способи концептуалізації поняття PANDEMIC на різних мовних рівнях та окреслити екстралінгвістичні чинники, що впливають на лінгво-соціальні особливості

вербалізації цього концепту в англійській мові. У межах проведеного дослідження диференційовано ядерні й периферійні когнітивні ознаки концепту PANDEMIC, описано неоднозначність його конотативного сприйняття.

3. У дисертації було розроблено модель лексико-семантичного поля досліджуваного концепту.

Лексикографічні дані, а також відомості, отримані під час етимологічного аналізу й моделювання лексико-семантичного поля, лінгвістичного експерименту, слугують підставою для висновку про об'ємний зміст концепту PANDEMIC і його високу релевантність для носіїв англійської мови.

Висока релевантність змісту концепту PANDEMIC для носіїв англійської мови проявляється у декількох аспектах. По-перше, термін "*pandemic*" відображає глобальні епідеміологічні кризи, що мають значний вплив на здоров'я та життя мільйонів людей у всьому світі, особливо в контексті пандемії COVID-19. По-друге, пандемія стала важливим фактором у соціокультурному дискурсі, оскільки вона суттєво вплинула на всі аспекти суспільного життя, включаючи економіку, політику та соціальні відносини.

Концепт PANDEMIC став символом кризи та викликів, що стикаються сучасні суспільства. Нарешті, пандемія COVID-19 зробила термін "*pandemic*" надзвичайно популярним у медійному просторі. Він широко використовується у заголовках новин, репортажах, дискусіях у соціальних мережах та інших медійних форматах, забезпечуючи його релевантність для широкої аудиторії носіїв англійської мови. Усі ці аспекти свідчать про важливість концепту "*pandemic*" для англійськомовних спільнот, як символу глобальних криз і викликів у сучасному світі.

Усього проаналізовано 1300 лексичних одиниць з англійськомовних видань (газет і журналів): *The Guardian*, *The Observer*, *The Times*, *The Sun*, *The Telegraph*, *The Daily Mail*, *The Independent*, *The Wall Street Journal*, *The New York Times*, *The Washington Post*, *Daily News* та ін. Хронологічні межі вибірки 1995 – 2023 роки, загальний обсяг – 2320 сторінок.

Для докладного студіювання вербалізації концепту PANDEMIC

простежено динаміку еволюційного розвитку концепту, розроблено модель лексико-семантичного поля концепту, зафіксовано найхарактерніші для носіїв мови смисли. Етимологічний аналіз лексем засвідчив, що відбувається конкретизація смислів і розширення контексту їхнього вживання.

4. У науковій праці визначено лексичні одиниці, що актуалізують концепт PANDEMIC на різних рівнях: від базових номінантів – слів – до словосполучень, фраз тощо.

Залучення лексикографічних даних дало змогу описати досліджуваний концепт на різних лексичних рівнях: від слів і словосполучень – до фразеологізмів. Насичене лексико-семантичне поле й висока щільність репрезентації концепту засвідчують його релевантність у свідомості носіїв англійської мови. Польовий метод дослідження довів свою ефективність, сприяв не тільки збиранню матеріалів для подальшої верифікації, а й інтерпретації номінантів концепту PANDEMIC. Зафіксовано широкий спектр переданих відтінків і значень, виявлено специфіку асоціативного сприйняття носіями мови.

Структура концепту PANDEMIC історично неоднорідна, його концептуальні компоненти представлені переважно семантикою латинського *pandēmus* і грецького *pandēmos*, що означає «весь народ». Репрезентація поняттєвого складника концепту PANDEMIC реалізована через його співвідношення з історичним досвідом людства, актуальною ситуацією у світі, конкретними назвами хвороб, станом здоров'я, способами лікування, із місцем поширення, способом життя, соціальними й економічними відносинами.

Комплексний підхід до вивчення англійської лексико-семантичної групи “*Pandemic*” в англійській мові реалізований через поєднання загальнонаукових і лінгвістичних методів, згідно з принципами системного підходу до дослідження об'єкта.

5. У дисертації досліджено номінанти, що вербалізують концепт PANDEMIC в англійській мові.

Основними вербалізаторами концепту PANDEMIC є насамперед лексеми, наприклад: *pandemic, pandemia, disease, virus, coronavirus, Covid, Covid-19, SARS-*

COV-2.

Побудова номінативного поля передбачала опис ядра, ближньої і дальньої периферії концепту PANDEMIC.

Ядро концепту визначається як найбільш центральні, стійкі та типові елементи або аспекти концепту, які мають високий рівень стабільності та універсальності у своєму вживанні. До ядра концепту відносяться ті аспекти, які є найбільш типовими, загальноприйнятими та репрезентативними для даного концепту. Це можуть бути основні характеристики, особливості, атрибути або властивості, що відображають сутність та ключові аспекти концепту. Ядро концепту формує базову структуру та основу для подальшого дослідження, а також визначає його центральний зміст та семантичну стабільність.

До ядра концепту також відносяться терміни, поняття та ідеї, які є найбільш важливими та ключовими для розуміння концепту в контексті певної культури, спільноти або дисципліни. Ці елементи можуть мати високий рівень стандартизації та узагальнення, що робить їх основою для подальших досліджень та аналізу концепту. Також до ядра концепту можуть відноситися ключові визначення та концептуальні моделі, які є основою для розуміння його сутності та значення. У цілому, ядро концепту складається з тих елементів, які є фундаментальними та найбільш стійкими у представленні даного концепту.

Ядро лексико-семантичної групи становить лексема *pandemic*. Під час роботи з ядром концепту використано метод дефініційного аналізу й метод аналізу синонімічних рядів: за допомогою даних електронних лексикографічних джерел визначено ключову лексему-репрезентант концепту, виявлено й розглянуто синонімічний ряд PANDEMIC. Ядро концепту активно залучене в дискурсі: ключова одиниця- репрезентант нерідко самостійно функціонує в дискурсі медіатекстів, в окремих випадках замінюється синонімами, зафіксованими за допомогою словників: *Cambridge Dictionary, Merriam-Webster, Macmillan, Longman Dictionary*.

Дослідження периферії концепту включає в себе аналіз асоціативного поля та визначення його меж. Це означає вивчення асоціацій, які виникають у людей,

коли вони думають про даний концепт, а також виявлення та аналіз контекстів, у яких концепт може використовуватися. Дослідження периферії може також включати аналіз протилежних або подібних концептів, які стоять поруч з обраною темою. Основна мета – зрозуміти, як концепт сприймається та використовується в мовленні, а також виявити можливі варіації його значення в різних контекстах. Опис периферії концепту PANDEMIC виконано на базі дискурсу медіатекстів. На цьому етапі семантико-когнітивного аналізу був проведений дискурсивний аналіз стилістичних прийомів і фразеологічних одиниць, що об'єктивують концепт у медіатекстах, але відсутні в словниках.

Різниця між ближньою та дальньою периферією концепту полягає у відстані від основного ядра концепту та ступені їхньої асоціативної віддаленості. Ближня периферія включає типові та часті асоціації, що мають тісний зв'язок з основним концептом. У той час, дальня периферія містить менш очевидні або менш часті асоціації, які знаходяться подалі від ядра концепту.

Ближня периферія досліджуваного концепту представлена низкою когнітивних ознак, що виявляються лише в контексті медіапростору: спонукання та примус до вакцинації – *to encourage; to recommend; to require; mandate* (12 %); використання засобів індивідуального захисту – *mandatory; to encourage; to require; mask mandates; have to wear* (10 %); соціальна ізоляція або запровадження карантину – *have to quarantine; to require to quarantine; mandatory quarantine; to be placed under observation; to be confined to home, quarantine rules* (8 %); боротьба з інфекцією – *to control; to fight; to curb; to bring under control; to slow down; to minimize* (8 %).

Дальню периферію концепту PANDEMIC становлять вторинні контекстні ознаки PANDEMIC, незафіксовані в лексикографічних джерелах: негативний вплив на економіку (*disruption; damage; to drop; to hurt; to wreck*), зміна звичного устрою життя, що відбувається через швидке поширення вірусу (*to ban; to limit; to postpone; to impose restrictions / bans*), страх і тривога, спричинені вірусом (*to frighten; to worry; terrifying surge; crushing surge*).

Виконано семантичний і компонентний аналіз слів, що репрезентують

концепт на різних лексичних рівнях.

З огляду на граматичну структуру, усі слова та словосполучення в матеріалі дослідження розподілено на дві великі групи: окремі слова та фрази, які своєю чергою підрозділені на менші категорії. Окремі слова підгруповані на іменники, дієслова та прикметники, словосполучення на основі іменників, прикметників і дієслів.

Концепт PANDEMIC представлений переважно різноманітними словосполученнями (272 словосполучення до 152 окремих слів), найбільш поширеними з яких є прикметникові (на основі прикметника). Серед використовуваних слів для опису досліджуваного концепту переважають іменники, натомість чисельність прикметників найменша (76 та 20 відповідно).

У концепті PANDEMIC переважають іменники через його семантичну природу та сутність. Пандемія, як концепт, є явищем або подією, що характеризується розповсюдженням захворювання або епідемією на велику територію або велику кількість людей. Оскільки пандемія відображається у формі масового розповсюдження хвороби, то найбільш репрезентативними та зазначеними елементами є назви цих хвороб, такі як “*COVID-19 pandemic*” або “*influenza pandemic*”. Також до складу концепту PANDEMIC входять інші іменники, що описують характеристики чи наслідки пандемії, наприклад, “*health crisis*”, “*global outbreak*”, “*pandemic response*”, тощо. Отже, іменники є домінуючими в цьому концепті, оскільки вони найбільш яскраво відображають сутність та основні аспекти пандемічного явища. Варто зауважити, що більшість іменників позначає способи запобігання хворобі (наприклад, *lockdown*, *isolation*, *quarantine*, *distancing*, *shielding*, *immunisation*, *vaccination*, *inoculation*), назви хвороби в синонімічному способі (наприклад, *coronavirus*, *corona*, *Covid-19* тощо) і симптоми (наприклад, *fever*, *cough*, *sneezing*, *fatigue*, *rash* тощо).

Менша кількість дієслів у концепті PANDEMIC пов'язана з особливостями самого концепту та його семантикою. Пандемія, як подія або явище, характеризується масштабним розповсюдженням захворювання або епідемії на велику територію або велику кількість людей. Оскільки саме поширення хвороби

є центральним аспектом пандемії, то іменники, які називають конкретні хвороби або характеристики пандемічного процесу, є більш важливими та репрезентативними для вираження цього концепту. Дієслова, які б називали дії або процеси, пов'язані з пандемією, можуть бути менш репрезентативними, оскільки саме пандемічне поширення хвороби є основним аспектом у сприйнятті цього концепту. Такі дієслова, як “*spread*”, “*worsen*”, “*contain*”, хоча й можуть використовуватися для опису процесів, пов'язаних з пандемією, але вони не є основними елементами у вираженні цієї концепції. Тому менша кількість дієслів у концепті PANDEMIC відображає його природу та основні аспекти, пов'язані з масштабним поширенням захворювань. Дієслова вказують переважно на дії, спрямовані на антипандемічні заходи (*minimize, isolate, indicate, vaccinate, confirm, administrate, protect, ensure, approve* тощо).

Мала кількість прикметників у концепті PANDEMIC пов'язана з його особливостями та семантичними обмеженнями. Пандемія, як подія або явище, характеризується масштабним розповсюдженням захворювання або епідемії на велику територію або велику кількість людей. Оскільки основна увага спрямована на сам процес поширення хвороби та його наслідки, то прикметники, що характеризують конкретні аспекти чи властивості пандемії, можуть бути менш важливими у порівнянні з іменниками. Крім того, оскільки пандемія являє собою масштабне та складне явище, її характеристики можуть бути важко описати за допомогою прикметників, іноді потрібні спеціалізовані терміни або фрази для вираження конкретних аспектів. Такі прикметники, як “*global*”, “*widespread*”, “*severe*”, “*pandemic*”, хоча й можуть використовуватися для опису характеристик пандемії, але їхня кількість може бути обмеженою через особливості самого концепту та його семантику. Невелика кількість прикметників також зумовлена тим, що вони найчастіше поєднуються з іменниками. Це підтверджене домінуванням словосполучень на основі іменників (наприклад, *global pandemic, new disease, underlying health condition, social restrictions, continuous cough, personal protective equipment*).

Велика кількість словосполучень з дієсловами та прикметниками у

концепті PANDEMIC може бути пов'язана з різноманітністю аспектів та наслідків пандемічного явища. Пандемія, як масштабне розповсюдження захворювання або епідемії, породжує широкий спектр дій, які можуть бути пов'язані зі зміною умов, медичними та громадськими заходами, емоційними реакціями тощо.

Дієслова та прикметники використовуються для опису різноманітних аспектів пандемії, таких як розповсюдження хвороби ("*spread*"), застосування медичних заходів ("*implement measures*"), оцінка масштабів кризи ("*assess the crisis*"), опис характеристик пандемії ("*global pandemic*", "*health crisis*"), оцінка її наслідків ("*impact of the pandemic*"), а також планування стратегій боротьби з нею ("*develop strategies*").

Така різноманітність використання дієслів та прикметників відображає складність та багатогранність пандемічного явища, а також важливість вживання різних мовних засобів для його повного та точного опису.

Словосполучення на основі дієслів та іменників представлені приблизно рівною кількістю прикладів (86 та 72 відповідно). По-перше, велика кількість словосполучень з дієсловами та прикметниками у концепті PANDEMIC пов'язана з необхідністю уточнення різноманітних аспектів та характеристик, які є властивими пандемічному явищу. Це включає в себе опис процесів поширення захворювання ("*rapid spread*", "*escalating cases*"), характеристики хвороби ("*deadly pandemic*", "*infectious disease*"), міри та стратегії контролю та запобігання ("*implementing lockdowns*", "*enforcing quarantine measures*"), а також оцінку впливу на суспільство та економіку ("*economic repercussions*", "*social disruption*").

По-друге, велика кількість словосполучень відображає різноманітність ситуацій та реакцій на пандемію, які можуть відрізнятися залежно від контексту. Наприклад, "*government response*" може описувати заходи управління, "*community resilience*" – реакцію громади на кризу, а "*global cooperation*" – міжнародну співпрацю у боротьбі з пандемією.

Отже, велика кількість словосполучень з дієсловами та прикметниками в

концепті PANDEMIC є результатом складності та багатогранності самого явища пандемії, а також різноманітності ситуацій та реакцій, які вона породжує. Словосполучення на основі дієслова пов'язані здебільшого з описом антивірусних заходів (*to keep distance, to trace contacts, to stay at home, to wear medical masks, to implement travel restrictions, to increase testing capacity* тощо), лікування (наприклад, *to activate emergency-response mechanisms, to struggle with the virus, to tackle the virus, to get injected, to ventilate the lungs, to prescribe remedy* тощо) та симптомів (*to get coronated, to catch coronavirus, to develop symptoms* тощо).

У когнітивному вимірі слова досліджуваного практичного матеріалу класифіковано на:

- 1) нові слова (неологізми);
- 2) нове значення наявних слів;
- 3) нові сполучення слів.

Найчисельнішу групу становлять нові сполучення слів (114 одиниць). Наступна група за кількістю – нові значення наявних слів (87 одиниць). Найменшу групу утворюють саме нові слова (26 одиниць). Нові сполучення слів ґрунтовані на безпосередньо нових словах, вони стали найбільш поширеними, порівняно з новими словами й новими значеннями слів. Їхвикористовують у всіх сферах поточної життєвої ситуації: медицина (*red-zone patients, to confirm positive, to trace contacts, to struggle with the virus* тощо), політика (*to roll back restrictions, to step up the massively important testing program, to implement travel restrictions, to limit public movement, to launch vaccination, to implement a nationwide lockdown* тощо), робота (*distant work, Zooming, loss of business* etc.), навчання (*distant form, mixed studying*), повсякденне життя (*to keep distance, to protect oneself, to stay away from other people, to be tested for the virus, to wear medical masks* тощо).

Нові значення слів *pandemic, virus, quarantine, lockdown, vaccine* звузили їхні значення та / або отримали певні нові значення.

Нові слова стосуються переважно назви нової хвороби, яка має кілька синонімів (*Covid, Covid-19, Coronavirus, Corona* тощо), назви новостворених вакцин (*Pfizer-BioNTech COVID-19 vaccine, Moderna's COVID-19 vaccine,*

AstraZeneca's COVID-19 vaccine, Janssen's COVID-19 vaccine, Novax's COVID-19 vaccine, Sputnik V).

6. Під час проведення дисертаційного дослідження було організовано анкетування носіїв англійської мови для окреслення новітніх тенденцій в уявленнях про концепти PANDEMIC у їхній свідомості за допомогою гугл-форм.

Процедура проведення експерименту передбачала письмове опитування експертів-носіїв англійської мови й узагальнення отриманих даних. В експерименті взяли участь 30 носіїв англійської мови, які є представниками різних соціальних груп: студенти коледжів та університетів, викладачі різних рівнів учбових закладів, юристи, економісти, менеджери тощо. Для участі в експерименті були розроблені опитувальники у вигляді гугл-форм, що містили завдання для експертів.

Експеримент складався з двох етапів. На першому етапі інформантам запропоновано визначити й перерахувати всі слова та словосполучення, що актуалізують концепт PANDEMIC, у вільній формі асоціативного есе. Під час другого етапу експерименту експерти визначали слова, словосполучення та фрази з поданого списку, які належать, на їхню думку, до концепту PANDEMIC. Час проведення експерименту: березень – травень 2023 року.

Унаслідок аналізу експериментальних результатів, зафіксовано 140 когнітивних ознак концепту PANDEMIC, що розподілені за 7 групами, відповідно до частотності вживання лексичних одиниць на позначення:

- 1) способів запобігання хворобі (40 % – 56 одиниць);
- 2) симптомів хвороби (13,5 % – 19 одиниць);
- 3) соціальних наслідків хвороби (13,5 % – 19 одиниць);
- 4) способів поширення хвороби (11,6 % – 16 одиниць);
- 5) способів лікування (10,7 % – 15 одиниць);
- 6) стану людини до захворювання (5,7 % – 8 одиниць);
- 7) варіацій назви вірусу / хвороби (5 % – 7 одиниць).

Найменш чисельну групу становить група лексичних одиниць на позначення варіацій назви вірусу / хвороби (7 одиниць = 5 %). Це можна логічно

пояснити тим фактом, що йдеться про одну інфекцію (*SARS-COV-2* або *Covid-19*), яка призвела до пандемії у 2020 році. Наявні варіанти є поясненнями (*a new disease*), спрощеннями (*Coronavirus, Covid*) або навіть евфемізмами (*Infectious disease, a virus*) назви.

Наступна за чисельністю група – лексичні одиниці на позначення стану людини до захворювання (8 одиниць = 5,7 %), що можуть призвести до появи симптомів та ускладнити перебіг хвороби (*diabetes, HIV, cancer* й інші).

Порівняно ширшу групу (15 одиниць = 10,7 %) становлять лексичні одиниці на позначення способів лікування. Це динамічна група, стабільно поповнювана новими одиницями (*Subcutaneous injections, Intravenous infusion, PEP (post-exposure prophylaxis), artificial lung ventilation, to tackle the virus, symptomatic treatment* й інші).

Близько розташована група лексичних одиниць на позначення способів поширення хвороби (16 одиниць = 11,6 %) (*SARS-CoV-2 transmission, The coronavirus outbreak, Global spread, The spread of the virus, Coronavirus cases, hardest-hit countries* та інші).

Наступні дві групи рівнозначні в кількісному вимірі (19 одиниць = 13,5 % у кожній): лексичні одиниці на позначення симптомів хвороби (*cough, fever, fatigue, loss of smell* та інші) і лексичні одиниці на позначення соціальних наслідків хвороби (*severe global socioeconomic disruption, the largest global recession, panic buying, cancellation of events, widespread supply shortages* та інші).

Найбільш чисельну групу, що сягає 56 одиниць (= 40 %), становлять лексичні одиниці на позначення способів запобігання хвороби (*Quarantine, Lockdown, Vaccination, Inoculation, Social distancing, Isolation, Public gatherings* та інші). Група зазнала розширення в період із травня до грудня 2020 року. Це аргументоване тим, що саме способи запобігання інфікуванню – основна мета боротьби з пандемією в усіх країнах світу.

Периферія поля охоплює одиниці, найбільш віддалені у своєму значенні від ядра. Усі зафіксовані на периферії лексеми поділено на 3 підгрупи, що представлені лексичними одиницями:

- 1 підгрупа – лексичні одиниці, які називають почуття, пов'язані з хвилюванням про можливе зараження людини або її близьких (*nervousness, fear, inevitability, overexcitement, restlessness*);
- 2 підгрупа – способи підтримки професійної діяльності людей за всіма видами, що зазнають труднощів унаслідок пандемії (*online conferences, ZOOMing, Skype work, contactless delivery, distance learning*);
- 3 підгрупа – лексичні одиниці, що позначають ставлення людини до пандемії та засобів запобігання хворобі й боротьби з нею (*conspiracy theory supporters, antivax, anti-vaccination league, anti-Covid society members*).

Отримані дані засвідчують, що концепт посідає важливе місце у свідомості носіїв англійської мови.

По-перше, необхідно зіставити кількість одиниць, які репрезентують досліджувані концепти: на етапі експерименту експерти визначали від 5 до 120 слів і словосполучень. На їхню думку, найуживанішими номінантами цих концептів є іменники та дієслова: *coronavirus, Covid-19, lockdown, quarantine, vaccination, to restrict, to avoid, to ban, to prohibit*. Крім зазначених репрезентантів, інформанти назвали також прикметники та прислівники: *global, new, social, continuous, protective, quickly, rapidly, dramatically, slowly*.

Завдяки експерименту, додатково виокремлено деякі лексичні одиниці, що не були виявлені під час лексикографічного аналізу і які також варто зарахувати до лексико-семантичної групи. Наприклад, *home time, no commuting, to struggle, to tackle, shielding*. Результати цього експерименту підтверджують складну й багатогранну структуру концепту.

7. В дослідженні схарактеризовано тенденції актуалізації досліджуваного концепту в англійській мові.

Тривалість пандемії COVID-19, яку наразі не можна вважати остаточно подоланою, дає змогу окреслити перспективні напрями подальшого компаративного дослідження, зорієнтованого на порівняння особливостей вербалізації цього концепту в англійській та українській мовах.

Перспективи дослідження концепту PANDEMIC у лінгвістиці такі:

1) лінгвістичний аналіз медійного дискурсу – вивчення особливостей використання термінів і висловів, пов’язаних із пандеміями, у різних медійних контекстах, з’ясування відмінностей у сприйнятті та комунікації;

2) когнітивна лінгвістика й асоціативне тестування – дослідження суспільних асоціацій стосовно терміну PANDEMIC для окреслення змін у культурних уявленнях і ставленні до глобальних захворювань;

3) корпусна лінгвістика – використання корпусних даних для вивчення змін у вживанні слів, термінів і фраз у контексті пандемій;

4) лінгвістична аналітика соціальних мереж – дослідження мови в соціальних мережах, що сприяє студіюванню реакції громадськості, специфіки поширення інформації та динаміки мовного використання;

5) контрастивна лінгвістика – порівняльний аналіз термінів і висловів, пов’язаних із пандеміями, у різних мовах, що оптимізуватиме з’ясування культурних відмінностей і спільних рис у сприйнятті глобальних захворювань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бахрушин, В. Є. (2011). *Методи аналізу даних*. Запоріжжя : КПУ, 268 с. ISBN 978-966-414-103-8. 269 с.
2. Бацевич, Ф. С. (2010). *Нариси з лінгвістичної прагматики* (монографія). Львів: ПАІС. 336 с.
3. Благодарна, О. М. (2009). Об'єктивація концепту *робота* у сучасному британському та американському художньому дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Харків. 22 с.
4. Близнюк, О. О. (2008). Концепти «життя» і «смерть»: лінгвокультурологічний аспект (на матеріалі паремійного фонду української та італійської мов): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.17. Київ. 20с.
5. Бобро, М. П. (2013). Концепти «жити», «життя» як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень. В *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Сер.: Філологія. No 1048. Вип. 67. С. 54–59.
6. Бутиріна, М. В. (2009). *Стереотипи масової свідомості: особливості формування та функціонування у медіа середовищі* (монографія). Слово-1009.368 с.
7. Голобородько, К. Ю. (2002). Лінгвістичний статус концепту. Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди. В *Культура народів Причорномор'я*. С. 49–57.
8. Григоращ, А. М. (2005). Взаємодія засобів реалізації сталих словосполучень у газетному контексті (на матеріалі преси України 90-х років. В *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 8 (1). Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*, 49–53.

9. Гудзь, Н. О. (2015). Інтернет-дискурс як новий тип комунікації: структура, мовне оформлення, жанрові формати. В *Сучасні лінгвістичні студії*. Видавництво ЖДУ ім. І. Франка. С. 61–87. <https://bit.ly/3eLmHb8>
10. Данілов, В. Я., Кушніренко, С. В. (2012). Математична статистика: навчальний посібник. К.: ВГЛ “Обрії”. 152 с.
11. Данілов, В. Я., Кушніренко, С. В. (2009). Теорія ймовірностей і математична статистика. Навчальний посібник. Кам’янець-Подільський: ПП Мошак М.І. 112 с.
12. Дащенко, Н. (2002). Лінгвістика тексту й основи лінгвоаналізу: методичні рекомендації. Тернопіль. 63 с.
13. Єрмоленко, С. Я. (2009). Мінлива стійкість мовної картини світу. *Мовознавство*. No 3–4. С. 94–103.
14. Жаботинская, С. А. (2005). Лексическое значение: принципы построения концептуальной сети. *Zloto z perspektywy jezykoznawcy i tłumacza, tom II*. Gdansk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdanskiego. С. 53–62.
15. Жайворонок, В. В. (2001). Символіка імені в контексті етнокультури. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського Національного лінгвістичного університету. LINGUAPAX – VIII: Мова, освіта, культура: наукові парадигми сучасний світ. Філологія. Педагогіка. Психологія*. Вип. 5. Київ : Видавничий центр КНЛУ. С. 106–115.
16. Жайворонок, В. В. (2002). Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення. В *Культура народів Причорномор’я*. № 32. С. 51–53.
17. Загнітко, А. П. (2010). Класифікаційні типології концептів. *Лінгвістичні студії : зб. наукових праць*. Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. Донецьк : ДонНУ, 2010. Вип. 21. С. 12–21.
18. Зозуля, М. О. (2020). Фреймове моделювання у дослідженні концептуальної метафори в романах У. Голдінга. *Наукові записки національного ун-ту “Острозька академія”*. Серія: Філологічна. Вип. 34. С. 76–79.

19. Зорівчак, Р. П. (1989). *Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози)*. Монографія. Львів: Вид-во при ЛНУ. 216 с. ISBN 5-11-000864-7.
20. Іващенко, В. Л. (2004). Типологічна диференціація концептуальних структур як одиниць ментального простору. *Мовознавство*. № 1. С. 54–61.
21. Ільницька, Л. Л. (2006). *Англомовний сугестивний дискурс* (Дис. канд. філол. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка). 222с.
22. Іщенко, Н. Г. (2010). Оцінний компонент лексичного значення слова. *Філологічні трактати*. Том 2. № 3. С. 47–50.
23. Калько, В. В. (2013). Лінгвокультурний аналіз концепту КОХАННЯ (на матеріалі українських паремій). В *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Філологічні науки. Мовознавство. №1. С. 44–48.
24. Каракуця, О. М. (2002). Фразеологізми української мови з компонентом “душа” (структурно-семантичний, ідеографічний, лінгвокультурологічний аспекти): автореф. дис канд. філол. наук: 10.02.01. Харків. 16 с.
25. Кісь, Р. (2021). *Глобальне – національне – локальне (соціальна антропологія культурного простору)*. 2-е вид. Львів : Інститут народознавства НАН України. 300 с.
26. Ковалевська, Т. Ю. (2008). *Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування* (монографія) (2-ге вид.). Одеса : Астропринт. 344 с.
27. Колегаєва, І. М. (2014). Що нам показує картина світу: людський чинник ономасіологічних процесів. В *Наукові записки НаУКМА. Філологічне науки (Мовознавство)*. С. 8–11.
28. Колегаєва, І. М. (2018). Конструювання номінативного поля концепту: етапи та одиниці. *Записки з романо-германської філології*. Одеський національний університет імені І.І. Мечникова: ф-т романо-германської філології. Вип. 1 (40). С. 121–127.

29. Компанцева, Л. Ф. (2013). Принципи сугестивної лінгвістики в Інтернетній комунікації. *Наукові записки (Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя). Серія: Філологічні науки*, 3. С. 13–20.
30. Конкретно-наукові методи лінгвістичних досліджень: методичні рекомендації для студентів 1 курсу магістратури факультету іноземної та слов'янської філології / Уклад. Алексенко С.Ф. (2020). Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. 44 с.
31. Кононенко, В. І. (2004). Концепти українського дискурсу: Монографія. Київ, Івано-Франківськ : Плай. 248 с.
32. Кочерган, М. П. (2003). *Загальне мовознавство*. К. : ВЦ "Академія". 463 с.
33. Кочерган, М. П. (2004). *Вступ до мовознавства*. К. : ВЦ "Академія". 104 с.
34. Кочерган, М. П. (2006). *Основи зіставного мовознавства*. К. : ВЦ "Академія". 424 с.
35. Коцюба, З. Г. (2008). Концептуалізація протиставлень «багатство – бідність» і «багатий – бідний» у колективній свідомості носіїв слов'янських, германських та романських мов (на матеріалі прислів'їв і приказок). *Лінгвістика: зб. наук. праць*. Луганськ. № 3 (15). С. 189–199.
36. Краснобаєва-Чорна, Ж. В. (2006). Термінополе КОНЦЕПТ. *Українська мова*. № 2. С. 67–79.
37. Краснобаєва-Чорна, Ж. В. (2007). Концепт ЖИТТЯ в українській фраземіці: дис канд. філол. наук: 10.02.01. Донецьк. 463 с.
38. Кузьменко, Т. М. (2010). Соціологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 320 с.
39. Кушмар, Л. В. (2013). Особливості картини світу полісянина (на матеріалі асоціативного експерименту). *Вісник Житомирського державного університету*. Випуск 5 (71). Філологічні науки. С. 196–200.
40. Лемішка, О. Я. (2012). Основні складові концепту "HEALTH" у сучасній англійській мові. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*, Київ. No 26. С. 85–90.

41. Лисиченко, Л. А. (2009). *Лексико-семантичний вимір мовної картини світу*. Харків: Основа. 191 с.
42. Макарук, Л. Л. (2019). *Мультимодальність сучасного англомовного масмедійного комунікативного простору* (Дис. докт. філол. наук, Запорізький національний університет). 635 с.
43. Малиновська, Г. Р. (2010). Міжмовні кореляції паремійного представлення концепту "ГРОШІ" в українській і англійській мовах. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*. Вип. 20. С. 39–44.
44. Мартинюк, А. П. (2007). *Основи наукових досліджень у лінгвістиці : навч.-метод. посіб.* Харків. 40 с.
45. Мацько, О. М. (2015). Мовні порушення як індикатори особистості у Інтернет-спілкуванні. В *Українське мовознавство. Міжвідомчий науковий збірник. Випуск 45 (1)*. С. 269–275.
46. Милик, О. В. (2013). Вербалізація концепту "здоров'я" в латинських пареміях. *Мовні і концептуальні картини світу*. Вип. 46(2). С. 514–522.
47. Молотаєва, Н. В. (2000). *Художній образ у дзеркалі міфу етносу: М. Лермонтов, Т. Шеченко. автороф. дис. доктора філол. наук*. Київ. 36 с.
48. Мосейчук, О. М. *Методи проведення лінгвістичних досліджень*. Житомир, 2012. 75 с.
49. Недашківська, Т. Є. (2019). *Експеримент у психолінгвістиці (з досвіду роботи) : монографія*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 230 с.
50. Огаркова, Г. А. (2005). *Вербалізація концепту КОХАННЯ в сучасній англійській мові: когнітивний та дискурсивний аспекти: автороф. дис канд. філол. наук: 10.02.04*. Київ. 17 с.
51. Огуй, О. Д. (2013). *Мовна картина світу: проблема організації складників*. *Мовознавство*. No 4. С.15–26.
52. Олексюк, О. М. (2012). *Лексико-семантичні домінанти сугестивного дискурсу реклами* (Дис. канд. філол. наук, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова). 200 с.

53. Пальчевська, О. С. (2006). Концепт шлях в англійській, французькій та українській мовах: лінгвокогнітивний та етнолінгвістичний ракурси: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15. Донецьк. 18 с.
54. Печенікова, Л. М. (2011). Концепт здоров'я в системі мови (на матеріалі українських фразеологізмів). *Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. Вип. 31. С. 11–13.
55. Печенікова, Л. М. (2013). Компаративні фразеологічні одиниці на позначення здоров'я людини. *Science and Education a New Dimension: Philology*, I(3), Issue: 13. С. 121–123.
56. Пилипів, О. (2010). Соматизми у фразеології латинської мови. *Іноземна філологія. Львівський національний університет імені Івана Франка*. Вип. 122. С. 141–147.
57. Пименова, М. В. (2013). Терминологія когнітивної лінгвістики: концептуальна система и концептуальна картина мира. *Термінологічний вісник*. Вип. 2(1). С. 129–134. <http://surl.li/oogiw>
58. Польова, С. В. (2014). Соціокультурні особливості концептів ЖИТТЯ і СМЕРТЬ в українських фразеологізмах. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Філологічні науки. Вип. 37. С. 198–202.
59. Полюжин, М. М. (1999). *Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення*. Ужгород: Закарпаття. 240 с.
60. Полюжин, М. (2005). Концептуальна система як базове поняття когнітивної семантики й теорії мовної особистості. *Проблеми романо-германської філології: Зб. наук. праць*. Ужгород. С. 5–20.
61. Попович, М. В. (2003). Поняття “дискурс” у метафоричному та логіколінгвістичному розумінні. *Філософська думка*. Вип.1. С. 27–36.
62. Потапенко, С. І. (2009). Сучасний англомовний медіа-дискурс: лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти: монографія. *Ніжин: Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя*. 391 с.

63. Потапенко, С. И. (2013). Концепт как объект когнитивно-дискурсивных студий. В *Лингвоконцептология: перспективные направления*. С. 117–144.
64. Потапенко, С. І., Талавіра, Н. М. (2021). Міжжанрова трансформація вербалізованого змісту в англomовному медійному дискурсі: інтермедіальний аспект. Інтермедіальність на перетині наукових парадигм: ретроспектива і сучасність: В *Матеріали III Міжнародної наукової конференції УАКЛіП/КНЛУ*, Київ, 20–21 травня 2021 р.: [відп. ред. ОП Воробйова]. Київ: Видавничий центр КНЛУ. 81 с.
65. Потапчук, С. С. (2008). Семантико-когнітивна структура концепту ЧИСТИЙ в англійській та українській мовах: автореф. дис. . канд. філол. наук: 10.02.17. Київ. 20 с.
66. Почепцов, Г. Г. (1999). *Теорія комунікації*. ВЦ "Київський університет".
67. Приходько, А. М. (2008). *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Запоріжжя : Прем'єр. 332 с.
68. Приходько, А. Н. (2013). *Концепты и концептосистемы*. Дніпропетровськ: Белая Е. А. 307 с.
69. Приходько, Г. (2009). Етнічний менталітет і концептуальні доміанти лінгвокультури. *Наукові записки Житомирського ДПУ*. Серія: Філологічні науки (Мовознавство). 75(4). С.11–16.
70. Приходько, Г. І. (2022). Лінгвокультурологічні параметри феномену конотації. *Львівський філологічний часопис*. № 11. С. 182 – 188.
71. П'ятковська, Т. (2014). *Концепти української ментальності в мовному дискурсі паремій*. Рідний край. 2014. № 1 (30). С 94–97.
72. Радзієвська, Т. В. (2005). Мовні одиниці в комп'ютерному дискурсі і проблема мовної еволюції. В *Лінгвістичні дослідження. Зб. наук. пр.* С. 109–113.
73. Радзієвська, Т. В. (2018). *Дискурсивні простори: історико-лінгвістичний вимір* (монографія). ДП "Інформаційно-аналітичне агентство". 323 с.

74. Руснак, К. С. (2014). Вербалізація та кореляція концептів ГРОШІ і БАГАТСТВО в дискурсі української преси (друга половина ХХ – початок ХХІ століть): автореф. дис канд. філол. наук: 10.02.01. Харків. 17 с.
75. Селіванова, О. О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Полтава : Довкілля-К. 716 с.
76. Селіванова, О. О. (2011). *Основи теорії мовної комунікації*. Видавництво Чабаненко Ю.А. 350 с.
77. Селіванова, О.О. (2019). *Засади сучасної лінгвометодології*. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/58>
78. Семенюк, О. А. (2010). *Основи теорії мовної комунікації*. ВЦ "Академія". 106 с.
79. Семенюк, О. А., Паращук, В. Ю. (2009). *Основи теорії мовної комунікації: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Київ : Ін Юре. 276 с.
80. Сидорук, М. (2008). Концепти 'ДУША' і 'ДУХ' в українській мовній картині світу. *Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць*. Донецьк : ДонНУ. Випуск 16. С. 32–36.
81. Скаб, М. В. (2009). *Концептуалізація сакральної сфери в українській мові: автореф. дис. д-ра. філол. наук: 10.02.01*. Київ. 30 с.
82. Слухай, Н. В. (2005). *Етноконцепти та міфологія східних слов'ян в аспекті лінгвокультурології*. К. : ВПЦ «Київський ун-т». 167 с.
83. Смаглій, В. М. (2019). Реалізація . *Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 30. Випуск 69. С. 128-133.
84. Смаглій, В. М. (2019). Комунікативні дії з різними іллокутивними актами як складова вербалізованого концепту word/language/speech. *Записки з романо-германської філології*. Випуск 1. Одеса: Одеський національний університет імені П Мечникова, Одеське лінгвістичне товариство. С. 96–106.

85. Смаглій, В. М. (2020a). Близня периферія концепту Language. *East European Science Journal. Wschodnioeurzopejskie Czasopismo Naukowe*. Vol. 5 10(62). P. 69–74.
86. Смаглій, В. М. (2020b). Ядерна зона вербалізованого концепту Language у науковій картині світу. *Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державнопедагогічного університету ім. Івана Франка*. Вип. 32. Т. 2. С. 100–117. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/32.214680>
87. Соколов, В. В., Влезько, О. С. (2014). Репрезентація концептів LOVE/ЛЮБОВ в пареміях англійської та української мов. *Нова Філологія*. № 67. С. 124–127.
88. Соколовська, Ж. П. (2002). Картина світу та ієрархії сем. *Мовознавство*. №6. С. 87–91.
89. Сорока, Т. В. (2006). Концепти “ДІМ” і “РОДИНА” в російській, англійській та французькій мовній свідомості: *автореф. дис канд. філол. наук: 10.02.15*. Донецьк. 22 с.
90. Старко, В. (2004). Концепт гра в контексті слов’янських і германських культур (на матеріалі української, російської, англійської та німецької мов): *дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15*. Луцьк. 212 с.
91. Стрелецькая, І. Г. (2008). Цінність як предмет соціально-філософського аналізу (методологічний і лінгвосемантичний аспекти): *автореф. дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.03* Донецьк. 17 с.
92. Сукаленко, Н. И. (1992). *Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира*. Киев: Наукова думка. 162 с.
93. Сурмач, О. Я. (2011). Психолінгвістичні аспекти концепту "багатство"(на матеріалі англійської, німецької, української та російської мов): *автореф. дис.канд. філол. наук: 10.02.15*. Київ. 17 с.
94. Титчер, С., Мейер, М., Водак, Р., Веттер, Е. (2009). *Методы анализа текста и дискурса*. Пер. с англ. Харків: Изд-во Гуманитарный центр. 356 с.

95. Ужченко, В. Д. (2006). Семна глибина концепту як складова фразеологізму. *Філологія: зб. наук. пр.* Харків. № 1. С. 42–53.
96. Чередниченко, О. І. (2007). *Про мову і переклад*. К.: Либідь. С. 170–176, С. 186–192.
97. Чернишенко, І. (2011). Порівняльний аналіз структурної моделі концептів РОБОТА/WORK в етнічній свідомості носіїв української та англійської мов. *Психолінгвістика*. №8 С. 160–167.
98. Шарапановська, Ю. В. (2020). До проблем концепту в лінгвістиці. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету : {збірник}*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 33. С. 95–98.
99. Шарапановська, Ю. В. (2021a). Концепт «ПАНДЕМІЯ» в англomовному лінгвістичному просторі. *Закарпатські філологічні студії*, Випуск 18. С. 162–167.
100. Шарапановська, Ю. В. (2021b). Засади вивчення концепту в лінгвістиці. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 34. С. 95–100.
101. Шарапановська, Ю. В. (2023). Концепт PANDEMIC в англomовному медійному дискурсі. *Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*. Науковий журнал «Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки». С. 96–102.
102. Шарапановська, Ю. (2023b). Особливості актуалізації концепту PANDEMIC в медійному дискурсі. В *Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення, 23-24 листопада 2023 р. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 листопада 2023 р., м. Одеса, Міжнародний гуманітарний університет*. С.159–162. <https://doi.org/10.32837/11300.26952>
103. Шевченко, І. С. (2006). Підходи к аналізу концепта в сучасній когнітивній лінгвістическ. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. №725. С.192–195.

104. Шевченко, І. С. (2013). Концепти комунікативної поведінки та дискурс. В *Вісник ХНУ імені ВН Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов (76)*. С. 15–20.
105. Шевченко, І. С. (2014). Лексично втілені концепти: історичний вимір. *Нова філологія*. Вип. 64. Запоріжжя. С. 121–126.
106. Шевченко, І. С. (2015). Лінгвокультурні концепти: проблеми типології. В *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація: Тези доповідей XIV наукової конференції з міжнародною участю*. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. С. 250–251.
107. Шепель, Ю. (2017). Медіа-дискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. С. 302–307.
108. Шкворченко, Н. М., Шарапановська, Ю. В. (2021). Структура класифікації концепту у лінгвістичному дослідженні. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 35. С. 52–56.
109. Шкворченко, Н. М., Шарапановська, Ю. В. (2022). Неологізми як складова концепту «Пандемія». *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 36. С. 120–124.
110. Шкворченко, Н. М. (2023). Реконструкція мотиваційної зони концептів TOXICITY / ТОКСИЧНІСТЬ в європейських лінгвокультурах. В *The importance of using modern technology in education : proceedings of the International scientific and practical conference*. International Humanitarian Research Center (Dnipro, 2023, September 15). Research Europe, 2023. 88 p. С. 72–74.
111. Шпортько, О. (2008). Маніпулятивний характер впливу телебачення на особистість. *Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Наукові записки /* голов. ред. Ю. А. Левенець. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса. Вип. 38. С. 286–297.

112. Штерн, І. Б. (1998). Вибрані топіки і лексикон сучасної лінгвістики. Енцикл. словник для фахівців з теоретич. гуманіт. дисциплін та гуманіт. інф-ки. К. : «АртЕк». 336 с.
113. Яковлєва, В. Б. (2008). Вербалізація концепту СІМ'Я в українській мовній картині світу: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01. Харків. 19 с.
114. Яремко, Я. П. (2009). Стратифікація концепту. *Мовознавство. No1*. С. 60–69.
115. Яцимірська, М. (2007). Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій). *Вісник. Серія «Журналістика»*. Львівський національний університет ім. Івана Франка ; голов. ред. М. Присяжний. Львів : ЛНУ ім. І. Франка. Вип. 30. С. 267–276.
- Abera, D. (2018). *Prototype Theory in Cognitive Linguistics*. Available at: <http://surl.li/oohgg>
116. Adolphs, S. (2008). *Corpus and Context. Investigating pragmatic functions in spoken discourse*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. 151 p.
117. Babelyuk, O., Aleksandruk, I. (2018). Conceptual Category Person and Means of its Verbal Presentation in the Fantasy Genre. *Advanced Education*, 10. P. 158–165. DOI: 10.20535/2410-8286.142802
118. Babelyuk, O., Koliasa, O., Kushlyk, O., Smaglii, V. (2020). Using Distance EdTech for Remote Foreign Language Teaching During the COVID-19 Lockdown in Ukraine (November 23, 2020). *Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on the English Language in Ukrainian Context*, November 2020, Available at SSRN: <http://surl.li/oohgr>
119. Babelyuk, O., Koliasa, O., Kushlyk, O., Lopushanskyu, V., Smaglii, V., Yukhymets, S. (2021). Psychological Difficulties during the COVID Lockdown: Video in *Blended Digital Teaching Language, Literature, and Culture*. *Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on Covid 19 Challenges April 2021*, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3851685>

120. Barthes, R. (1984). *Elements of semiology*. New York: A Division of Farrar, Straus and Giroux. 111 p.
121. Bonvillain, N. (2002). *Language, Culture and Communication: The Meaning of Messages*. Prentice Hall. 374 p.
122. Chafe, W. (1994). *Discourse, Consciousness, and Time*. Chicago, Lnd: University of Chicago Press. 327 p.
123. Chipidza, W. (2021). The effect of toxicity on COVID-19 news network formation in political subcommunities on Reddit: an affiliation network approach. *International Journal of Information Management*, 61, 102397. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2021.102397>
124. *Corpus linguistics around the world* (2006). Ed.by Wilson A., Archer D. and Rayson P. Amsterdam – New York. 233 p.
125. *Corpus linguistics beyond the world* (2007). Ed.by Fitzpatrick E. Amsterdam. New York. 277 p.
126. Croft, W. Cruse, D.A. (2004). *Cognitive linguistics*. Cambridge University Press. 356 p.
127. Cruse, A. (2000). *Meaning in Language. An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Oxford, New-York: Oxford University Press. 424 p.
128. Dijk, Teun A Van (2009). *Society and Discourse. How social contexts control text and talk..* Cambridge: Cambridge University Press. 299 p.
129. Dirven, R. (2004). *Cognitive Exploration of Language and Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. 277 p.
130. Durkin, Ph. (2009). *The Oxford guide to etymology*. Oxford University Press. 347 p.
131. Eco, U. (2000). *Kant and the Platypus. Essays on Language and Cognition*. San Diego; New York; London: Harcourt, Inc. 464 p.
132. Evans, V. (2004). *The Structure of Time : language, meaning and temporal cognition*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. 287 p.
133. Evans, V. (2009). *How words mean: lexical concepts, cognitive models, and meaning-construction*. Oxford : Oxford University Press. 377 p.

134. Fairclough, N. (2014). Language and Power. *Journal of Language and Politics*, Volume 15, Issue 1, Jan 2016. P. 116–119.
135. Jackendoff, R. (1990). *Semantic Structures*. Cambridge/London : MIT Press. 322 p.
136. Janicki, K. (1986). Tertium Comparationis in contrastive sociolinguistics. In D. Kastovsky, A. Szwedek (Eds.), *Linguistics across Historical and Geographical Boundaries. Vol. 1: Linguistic Theory and Historical Linguistics*. P.1233–1246. De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783.1233>.
137. Gallese V., & Lakoff, G. (2005). The Brain's Concept: The Role of the Sensory-Motor System in Conceptual Knowledge. *Cognitive Neuropsychology*, 22(3/4). P. 455–479. <https://doi.org/10.1080/02643290442000310>
138. Hartley, J. (2020). *Communication, cultural and media studies: the key concepts*. Routledge. 277 p.
139. Hoey, M. Mahlberg, M. Stubbs M. Teubert W. (2007). *Text, Discourse and Corpora. Theory and Analysis*. London and New York: Continuum. 253 p.
140. Kushmar, L., Hrachova, I., Nikiforova, V. (2023). The experiment in linguistics. № 1(23): *Сучасні дослідження з іноземної філології*. P. 61–68.
141. Kuźniak, M., Libura, A., Szawerna, M. (2014). From Conceptual Metaphor Theory to Cognitive Ethnolinguistics. *Patterns of Imaginary in Language*. Frankfurtam Main: Peter Lang GmbH. 276 p.
142. Langacker, R.W. (1991). *Concept, Image, and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter. 383 p.
143. Laurence, S., Margolis, E. (1999). *Concepts. Core readings*. Cambridge, MA: MIT Press. 656 p.
144. Lippmann, W. (1998). *Public Opinion*. New Brunswick, London: Transaction Publishers. 427 p.
145. Lykina, V., & Potapenko, S. (2022). Rhetoric of direct and indirect notation of concepts: the procedure of transformation of an idea into an effect. *Amazonia Investiga*, 11(50). P. 152-160. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.50.02.15>

146. Mustafayeva, S. (2020). The Role of the Experiment in the Study of the Language Material. *Theory and Practice in Language Studies*. Vol. 10, No. 10. P. 1337–1342.
147. Panasenko, N., Greguš, Ľ. & Zabuzhanska, I. (2018). Conflict, confrontation, and war reflected in mass media: Semantic wars, their victors and victims. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow, III(2)*. P. 132–163. <https://doi.org/10.2478/lart-2018-0017>
148. Panasenko, N., Morozova, O., Gałkowski, A., Krajčovič, P., Kryachkov, D., Petlyuchenko N., Samokhina, V., Stashko, H., Uberman, A. (2020). COVID-19 as media-cum-language event: Cognitive, communicative, and cross-cultural aspects. In *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Trnava: University of SS Cyril and Methodius in Trnava, V (2), December 2020. P. 122-210. ISSN 2453-8035 https://lartis.sk/wp-content/uploads/2020/11/Panasenko_et_al_Issue-2_2020.pdf
149. Petlyuchenko, N. (2020) Konzepte CONTACT ZONE und BORDER AREA in der Archäologie: Linguosemiotische Opposition oder idealtypische Konstrukte? In *Ancient Civilizations from Scythia to Siberia. An International Journal of Comparative Studies in History and Archaeology*. Netherlands: Brill Academic Publisher, 2020, 26(2). P. 234–242.
150. Pierce, Ch. S. (1985). *Logic as Semiotic: The Theory of Sign. Semiotics. An Introductory Anthology. Ed. with Introductions by Robert E. Innis*. Bloomington: Indiana University Press. P.5–23.
151. Prihodko, A., Pravdová, H., Hudíková, Z. (2020). Evaluation of «Brexit» phenomenon in Slovak and English media texts. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Iss.5. № 2. P. 211–262.
152. Prihodko, Ganna. (2020). Eco-cognitive approach to the study of evaluation concept. *Herald of Kyiv National Linguistic University. Series in Philology*, 23(1), P. 31–40.

153. Saussure, F.de. (1985). The linguistic sign. *Semiotics. An Introductory Anthology. Ed. with Introductions by Robert E. Innis.* Bloomington: Indiana University Press. P. 28–46.
154. Sapir, E. (1989). *Language: An Introduction to the Study of Speech.* New York. 125 p.
155. Smith, B. (2004). Beyond Concepts: Ontology as Reality Representation. *Forthcoming in Achille Varzi and Laure Vieu (eds.), Proceedings of FOIS 2004. International Conference on Formal Ontology and Information Systems, Turin, 4-6 November 2004.* URL: <http://ontology.buffalo.edu/bfo/BeyondConcepts.pdf>
156. Rosch, E. (1998). Principles of Categorization. *Cognition and Categorization.* Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. P. 27–48.
157. Shkvorchenko, N. (2019). Internet discourse as a linguistic category. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 23(3).* С. 57–61.
158. Sharapanovska, Yu. (2020a). Concept of “Disease” in the English language. Specialized and multidisciplinary scientific researches: *Collection of scientific papers “ΛΟΓΟΣ” with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, December 11, 2020. Amsterdam, The Netherland: European Scientific Platform, Volume 6, 8,25 printed sheets.* P.13–16.
159. Sharapanovska, Yu. (2020b). Implementation of the «PANDEMIC» concept in modern English. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 34. Том 5,* С.158–163.
160. Sharapanovska, Yu.V. (2021a). Linguistic approaches to the concept study. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Одеса: Видавничий дім «Гельветика». С. 150–153.
161. Sharapanovska, Yu. (2021b). «PANDEMIC» concept in the english language. *Scientific journal of Polonia University periodyk naukowy akademii polonijnej.*

Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej, Czestochowa, 47 (2021) nr 4, s. 170. P. 81-88. <http://pnap.ap.edu.pl./index.php/pnap>

162. Sharapanovska, Yu. (2022). PANDEMIC English vocabulary changes. *2nd International Antalya scientific research and innovative studies congress held on March 17-21, 2022. Antalya, Turkey* P.130–133. <http://surl.li/oogeu>

163. Sharapanovska Yu. (2023). Synonym field of the pandemic concept. *1st International Scientific and practical Internet Conference „Achievements of 21st Century Scientific Community: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, September 14-15, 2023.* FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 523 p. P.21–23.

164. Shkvorchenko, N., Hromovenko, V., & Sharapanovska, Y. (2021). The concept of "pandemic" in modern English-language political discourse. *Amazonia Investiga*, 10(46). P. 225-233. <https://doi.org/10.34069/AI/2021.46.10.23>.

165. Shkvorchenko, N., Pershyna, L., Sharapanovska, Yu., Adamova, H., & Leontiev, O. (2022c). The Linguistic Realisation of “Pandemic” Concept in Contemporary English. ISSN 1799-2591 *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 12, No. 12. P. 2471–2477, December 2022.

<https://tpls.academypublication.com/index.php/tpls/article/view/5092>

166. Schroeder, K. Ch. (2007). Media Discourse Analysis: Researching Cultural Meanings from Inception to Reception. *Textual Cultures*. Vol. 2. No. 2. Indiana University Press. P.77–99. <https://www.jstor.org/stable/30227913>

167. Smaglii, V. M. (2020). Дослідження периферійної зони номінативного концепту WORD. *Львівський філологічний часопис*, (6). С. 197–202. <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/philology/article/view/1725>

168. Solove, D. (2007). *The future of reputation: gossip, rumor, and privacy on the Internet*. Yale University Press. 18 p.

169. Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson. 1056 p.

170. Talmy, L. (2000). *Toward a cognitive semantics. Concept structuring systems* (Vol. I). MIT Press. 354 p.

171. Wierzbicka, A. (1985). *Lexicography and conceptual analysis*. Ann Arbor : Karoma, 390 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

172. Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава : Довкілля-К. 844 с.

173. *Словник іноземних слів* (за редакцією члена-кореспондента АН УРСР О.С. Мельничука (2004). К. : Головна редакція УРЕ АН УРСР. 966 с.

174. *Словник української мови* (2010). Академічний тлумачний словник. <http://sum.in.ua/s/pandemija>

175. American Psychological Association (2022). (n.d). *APA Dictionary of Psychology*. <https://dictionary.apa.org/>

176. *The American Heritage Dictionary of the English Language*, Fifth Edition copyright (2017). Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company. URL: <https://ahdictionary.com/word/search.html>

177. *The Encyclopedia of Language and Linguistics* (1994). Editor- in- chief R. E. Asher; Coordinating Editor J. M. Y. Simpson. Vol. 2. Oxford, New York, Seoul, Tokyo : Pergamon Press. 1082 p.

178. *Nominations for 2016 Word of the Year posted*. (2017, January 6). American Dialect Society. <https://bit.ly/3xdAgXy>

179. *Cambridge Dictionary* (2020). (n.d.). Pandemic. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved November 14, 2021, from <https://dictionary.cambridge.org>.

180. *Collins* (2022). (n.d.). Pandemic. In *Collins dictionary.com dictionary*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/pandemic>.

181. *The Compact Edition of the Oxford English Dictionary*. Complete text reproduced micrographically (Vol. 1 : A-O). (1971). Oxford University Press.

182. *The Compact Edition of the Oxford English Dictionary*. Complete text reproduced micrographically (Vol. 2 : P-Z). (1971). Oxford University Press.

183. *The Essential Pierce* (1998). Selected Philosophical Writings (1893 – 1913). Ed. Pierce Edition Project. Bloomington: Indiana University Press.
184. *Dictionary.com*. (n.d). Pandemic. In *Dictionary.com*. Retrieved February 14, 2022, <https://www.dictionary.com/browse/pandemic>
185. *Duden*. (n.d.). Das Online Wörterbuch. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.duden.de/woerterbuch>
186. *Etymological Dictionary of Greek Online*. <https://dictionaries.brillonline.com/greek>
187. Fryer, J. (2020). *New perspectives on the history of modern Chinese scientific and technical lexicon*. <https://brill.com/display/db/iedo>
188. Jewitt, C. (ed.) Multimodality. In *Glossary of multimodal terms*. Retrieved July 14, 2021, from <https://multimodalityglossary.wordpress.com/multimodality>.
189. Longman. (n.d.). Pandemic. In *Longman Dictionary of Contemporary English*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.ldoceonline.com/dictionary/pandemic>.
190. Macmillan Dictionary. (n.d.). Pandemic. In *Macmillan dictionary.com*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/pandemic>.
191. Merriam-Webster. (n.d.). Pandemic. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/covid>.
192. Merriam-Webster. (n.d.). Pandemic. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/pandemic>.
193. Observer. <https://observer.com/https://observer.com/>
194. Online etymology dictionary. Pandemic. <https://www.etymonline.com/>
195. Online etymology dictionary of Douglas Harper. https://forbeslibrary.org/staff_picks/online-etymology-dictionary/
196. Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Pandemic. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved February 14, 2022, from <http://surl.li/oohcg>

197. *Oxford Reference*. <http://surl.li/oogxq>
198. Psychologia. (n.d.). *Body Language of the Hands: Common Gestures and Their Meanings*. Psychologia.co. Retrieved July 25, 2022, from <https://psychologia.co/talking-with-your-hands/#updown>.
199. *Psychology*. (n.d.). *Emotional Contagion*. Retrieved April 30, 2022, from <https://bit.ly/3QDvQQt>
200. Ramos, C. (2015). High Context. In *Encyclopedia of Diversity and Social Justice*. Rowman & Littlefield.
201. The Guardian. <https://www.theguardian.com/international>
202. The Times. <https://www.thetimes.co.uk/>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА,

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Shkvorchenko, N., Hromovenko, V., & Sharapanovska, Y. (2021). The concept of «pandemic» in modern English-language political discourse. *Amazonia Investiga*, 10(46), 225–233. URL : <https://doi.org/10.34069/AI/2021.46.10.23> (Web of Science Core Collection)
2. Shkvorchenko, N., Pershyna, L., Sharapanovska, Yu., Adamova, H., Leontiev, O. (2022). The Linguistic Realisation of «Pandemic» Concept in Contemporary English. ISSN 1799-2591 *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 12, No. 12. 2471–2477, December, 2022. URL : <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0a5b9a3b-3db5-4eeb-b8d2-bf468a533bc9/content>. (Scopus)
3. Sharapanovska, Y. (2022). “PANDEMIC” CONCEPT IN THE ENGLISH LANGUAGE. *Scientific Journal of Polonia University*, 47(4), 81-88. URL : <http://pnap.ap.edu.pl/index.php/pnap/article/view/768> (наукове видання європейської держави)
4. Шарапановська, Ю. В. (2021а). Концепт «ПАНДЕМІЯ» в англomовному лінгвістичному просторі. *Закарпатські філологічні студії*, Випуск 18, С. 162–167. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/trphst_2021_18_31.pdf (фахове видання)
5. Шарапановська, Ю. В. (2023). Концепт PANDEMIC в англomовному медійному дискурсі. *Науковий журнал "Академічні студії". Серія «Гуманітарні науки»*. Вип. 2. С. 96–104. URL : <http://academstudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/%20view/474/447> (фахове видання)
6. Sharapanovska, Yu. (2020b). Implementation of the «PANDEMIC» concept in modern English. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник*

наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Вип. 34. Том 5, С. 158–163. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1205692>

(фахове видання)

7. Sharapanovska, Yu.V. (2021a). Linguistic approaches to the concept study. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. № 47 том 2.* Одеса: Видавничий дім «Гельветика». С. 150–153. URL : http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v47/part_2/36.pdf

(фахове видання)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають наукові результати дисертації:

8. Шкворченко, Н. М., Шарапановська, Ю. В. (2021). Структура класифікації концепту у лінгвістичному дослідженні. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 35, С. 52–56.

9. Шкворченко, Н. М., Шарапановська, Ю. В. (2022). Неологізми як складова концепту «Пандемія», Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 36, С. 120–124.

10. Шарапановська, Ю. В. (2020). До проблем концепту в лінгвістиці. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету : {збірник}. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 33, С. 95–98.

11. Шарапановська, Ю. В. (2021b). Засади вивчення концепту в лінгвістиці. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 34, С. 95–100.

12. Шарапановська, Ю. (2023b). Особливості актуалізації концепту PANDEMIC в медійному дискурсі. *Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення, 23-24 листопада 2023 р. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,*

23-24 листопада 2023 р., м. Одеса, Міжнародний гуманітарний університет. С. 159–162. <https://doi.org/10.32837/11300.26952>.

13. Sharapanovska, Yu. (2020a). Concept of «Disease» in the English language. Specialized and multidisciplinary scientific researches: *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, December 11, 2020. Amsterdam, The Netherland: European Scientific Platform, Volume 6, 8,25 printed sheets*, P. 13–16.

14. Sharapanovska, Yu. (2022). PANDEMIC English vocabulary changes. *2nd International Antalya scientific research and innovative studies congress held on March 17-21, 2022. Antalya, Turkey P. 130–133*. <http://surl.li/oogeu>.

15. Sharapanovska Yu. (2023). Synonym field of the pandemic concept. *1st International Scientific and practical Internet Conference ,Achievements of 21st Century Scientific Community: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, September 14-15, 2023. FOP Marenichenko V. V., Dnipro, Ukraine, 523 p. P. 21–23*.

Відомості про апробацію результатів дисертації.

Основні положення й результати дослідження обговорено на розширеному фаховому семінарі кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов Міжнародного гуманітарного університету із залученням спеціалістів кафедри германських і східних мов та перекладу, кафедри іноземних мов професійного спілкування.

Теоретичні та практичні результати дослідження на різних стадіях були презентовані в межах доповідей на 4 науково-практичних конференціях та конгресах: Міжнародна науково-практична конференція “Specialized and multidisciplinary scientific researches” (м. Амстердам, Нідерланди, 11 грудня 2020 р., форма участі – дистанційна); Другий міжнародний конгрес “2nd International Antalya scientific research and innovative studies congress” (м. Анталія, Туреччина, 17-22 березня 2022 р., форма участі – дистанційна); Перша Міжнародна науково-практична інтернет-конференція “Achievements of 21st Century Scientific

Community” (м. Дніпро, 14-15 вересня 2023 р., форма участі – дистанційна);
Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення» (м. Одеса, 23-24 листопада 2023 р., форма участі – особиста).

ДОДАТОК Б**Зразки анкети у Google–формах для асоціативного експерименту**

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScpE2h43fRkfAwPqeYfk3vDsB-PjXOtW37s51kCaZUeTP6mMQ/viewform?usp=sf_link

PANDEMIC concept**1. Which of the following words/phrases do you associate with pandemic?**

pandemic

pandemia

epidemic

pest

quarantine

lockdown

disease

illness

pestilence

plague

affection

affliction

ailment

contagion

infection

disease outbreak

sickness

coronavirus

virus

COVID-19

coronavirus outbreak

to surge

to spread

ongoing

rise

virus spread

to be placed under observation

to be confined to home

nationwide restrictions

mask

mandatory

to encourage

to require

have to wear

to recommend

booster dose

vaccination

vaccination certificate

inoculation

to control

to fight

to curb

to bring under control

to slow down

to minimize

to hurt

to cause

disruption

harm

to damage

to leap

to increase

to ban

to limit

to postpone

to impose restrictions

bans

to frighten

to worry

terrifying

surge

crushing surge

to avoid

global

new

continuous

social

protective

quickly

rapidly

dramatically

slowly

home time

no commuting

to struggle

to tackle

shielding

SARS-COV-2

a new disease

symptoms

fever

tiredness

continuous cough
breathing difficulties
respiratory symptoms
the onset of symptoms
cough
fatigue
loss of smell
shortness of breath
pneumonia
exposure
acute
respiratory
distress symptoms
to develop symptoms
to catch coronavirus
to confirm positive
to become critically ill
to be most contagious
Underlying health conditions
Vulnerable people
Chronic diseases
HIV
low immunity
cancer
diabetes
elderly age
the coronavirus fight
coronavirus emergency
coronavirus service
subcutaneous injections

intravenous infusion

PEP (post-exposure prophylaxis)

artificial lung ventilation

to tackle the virus

symptomatic treatment

supporting therapy

antiviral treatment

to treat people

to activate emergency-response mechanisms

to scale-up emergency-response mechanisms

to struggle with the virus

Social distancing

Isolation

Self-isolation

unnecessary journeys

essential shopping

public gatherings

sanitiser gel

stockpiling

public health

reasonable/unreasonable excuses

public health

emergency of International concern

aggressive antibody testing

screening tests

positive cases

shelter-in place

provisions

test kits

testing process

procurement of vital medical equipment

a face mask

personal protective equipment

alcohol-based hand rub

frequent hand-cleaning

disinfection vehicles

health checks

low stocks at supermarkets

contaminated surfaces

preventive measures

hand washing

curfews

a speculative theory

mortality rate

2. Which of the words/phrases do you consider as positive?

to bulk-buy

a huge supply

to step up

the massively important testing program

to push hospitals to over capacity

to roll back restrictions

to reopen business

to expand coronavirus policy

to choke a fragile economy

panic buying

widespread supply shortages

cancellation of events

postponement of events

disinformation

the largest global recession
severe global socioeconomic disruption
to be linked to the previous cases
the trajectory of the outbreak
SARS-CoV-2 transmission
a speculative theory
to penetrate masks
to avoid infection
to dispose the mask
to discard the mask
to remove the mask
to wear medical masks
to stay at home
to be tested for the virus
to seek medical advice
to stay away from other people
to communicate about the risk
to protect oneself
to trace contacts
facility closures
workplace hazard control
stay-at-home orders
curfews
maintaining distance
hand washing
preventive measures
low stocks at supermarkets
disinfection vehicles
frequent hand-cleaning
personal protective equipment

social distancing

inoculation

vaccination

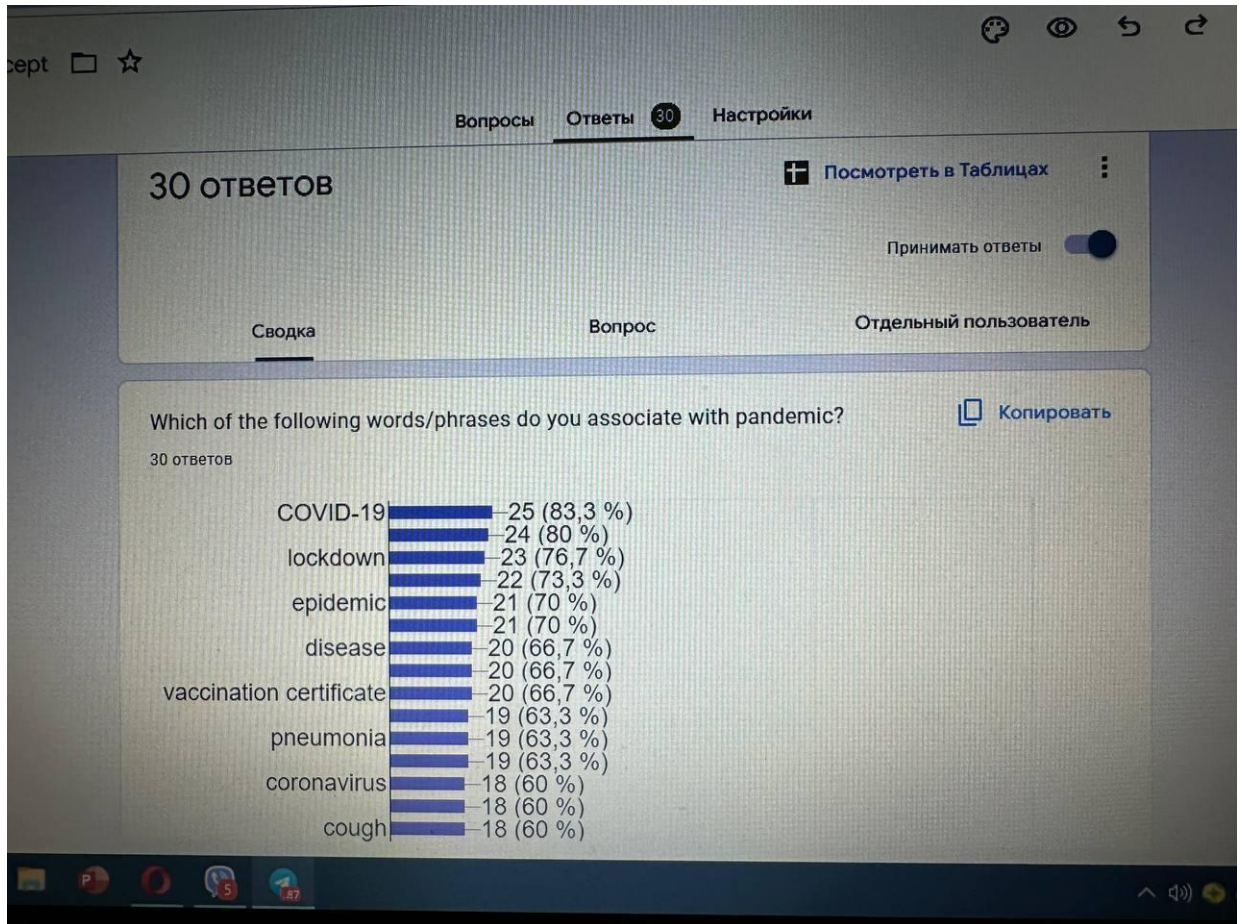
lockdown

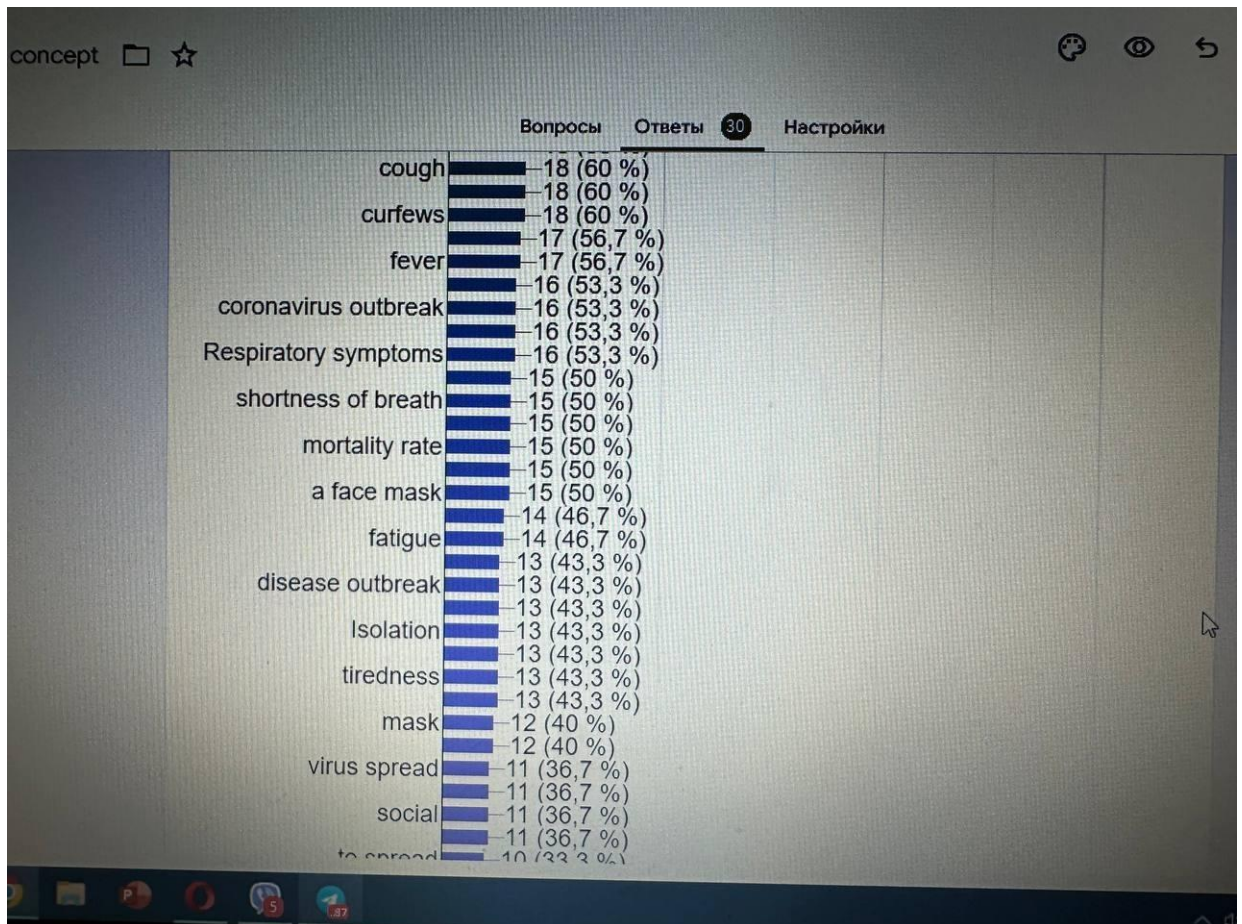
to become critically ill

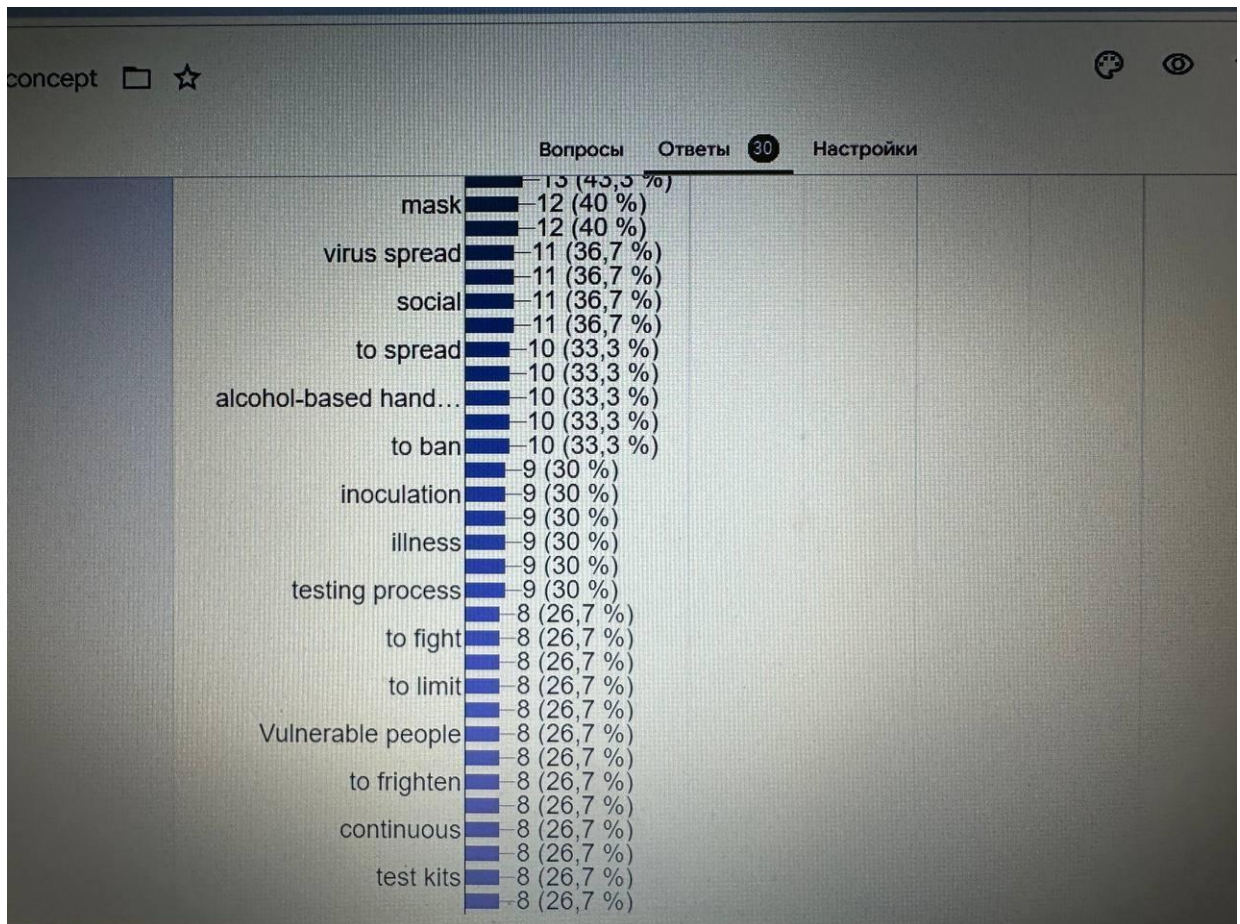
underlying health conditions

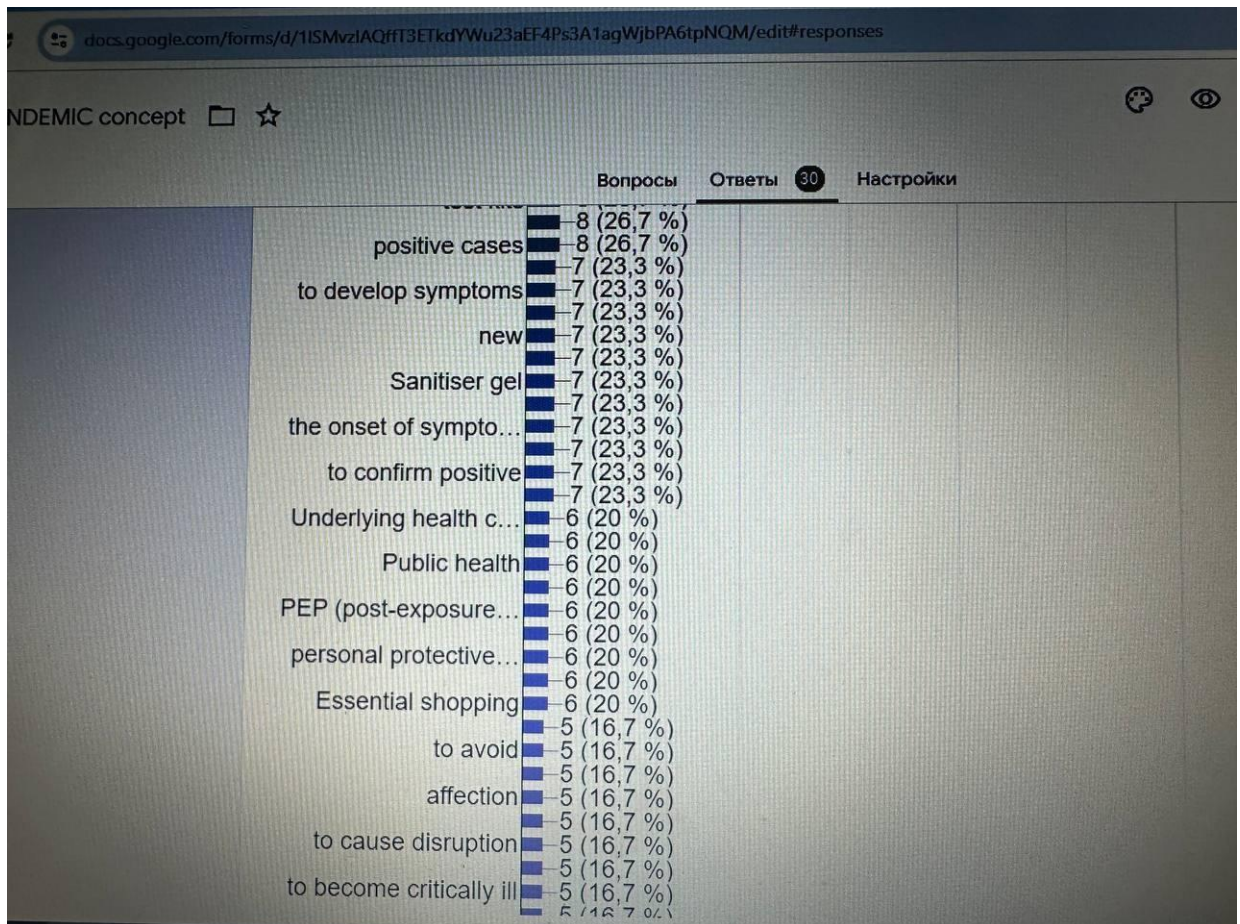
ДОДАТОК В

ВІДПОВІДІ ЕКСПЕРТІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ГУГЛ-ФОРМ

ДОДАТОК Г

ЗРАЗКИ МЕДІЙНИХ ЗАГОЛОВКІВ ЗА ТЕМОЮ ПАНДЕМІЇ

Ядро концепту “PANDEMIC”:

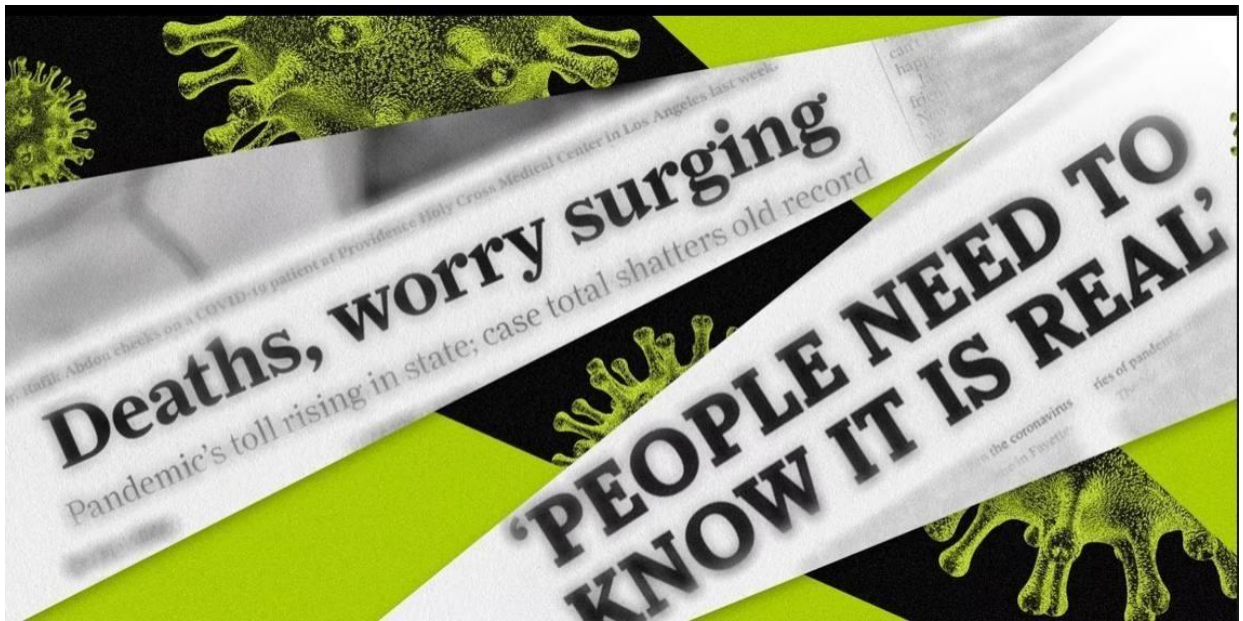
1. “Global Pandemic Continues to Impact Lives Worldwide”
2. “Efforts to Control the Pandemic: Vaccination Campaigns and Public Health Measures”
3. “Widespread Disease Outbreak Sparks International Concern”

Ближня периферія:

1. “Lockdown Measures Implemented to Curb the Spread of the Virus”
2. “Challenges of Contact Tracing During the Pandemic”
3. “Public Health Experts Stress the Importance of Social Distancing”

Далека периферія:

1. “Infodemic: Navigating Misinformation in the Era of Pandemics”
2. “Building Resilience: How Communities Adapt to Pandemic Challenges”
3. “The Race for Herd Immunity: Vaccination Strategies Worldwide”

ДОДАТОК Д

ЗРАЗКИ МЕДІЙНИХ ТЕКСТІВ ЗА ТЕМОЮ ПАНДЕМІЇ

Weekly Operational Update on COVID-19

18 January 2022

Issue No. 87

As of 16 January 2022

For all other latest data and information, including trends and current incidence, see the [WHO COVID-19 Dashboard](#) and [Situation Reports](#)

Confirmed cases
323 610 370

Confirmed deaths
5 529 693

For the 7 January 2022 update to *Enhancing Readiness for Omicron (B.1.1.529): Technical Brief and Priority Actions for Member States*, click [here](#).

WHO supports COVID-19 control measures in Islamic Republic of Iran with donation of new equipment

In a recent effort to enhance the cold chain system and improve existing capacities in laboratories of the Islamic Republic of Iran, the WHO has procured and donated a total of 208 advanced refrigerators and 210 suction equipment through financial support from the Federal Republic of Germany.

©WHO/Islamic Republic of Iran

The donation will greatly contribute to boosting national capacity in the fight against COVID-19 amid circulation of new variants. The supplies were delivered to the Ministry of Health and Medical Education on 9 January to be further distributed among health facilities across the country.

The refrigerators are an essential component of the cold chain system in the country, helping with storage of vaccines in proper condition and subsequently supporting the national vaccine rollout programme; while the suction machines will help strengthen infection prevention and control measures in health facilities.

For further information, click [here](#).

Key Figures

WHO-led UN Crisis-Management Team coordinating 23 UN entities across nine areas of work

More than **6.1 million** people registered on [OpenWHO](#) and accessing online training courses across **40** topics in **60** languages

22 763 262 PCR tests shipped globally

215 785 426 medical masks shipped globally

99 140 700 gloves shipped globally

9 611 511 face shields shipped globally

211 GOARN deployments conducted to support COVID-19 pandemic response

9 395 059 118 COVID-19 vaccine doses administered globally as of 17 January

* COVAX has shipped over **1 billion** vaccines to **144** participants as of 17 January

* See Gavi's [COVAX updates](#) for the latest COVAX vaccine roll-out data

CHINA-FIJI RELATIONS

TOGETHER WE CAN DEFEAT COVID-19, TOGETHER WE BUILD OUR SHARED FUTURE

BESIDES SUCCESSFULLY CONTAINING THE COVID-19 VIRUS ON ITS OWN SOIL, CHINA IS ALSO ACTIVELY PROVIDING ASSISTANCE TO THE INTERNATIONAL COMMUNITY.

We will continuously provide vaccines and PPEs to help Fiji tackle the pandemic.

FOCUS

Statement

Qian Bo
Chinese Ambassador
to Fiji

The past year and more have seen repeated resurgence and frequent mutations of the coronavirus. To clinch an early victory against COVID-19 and restore economic growth remains the top priority for the international community.

Chinese Embassy, staff share concerns
The Chinese Embassy and myself are very concerned about Fiji suffering from the spread of a more contagious variant. We fully understand the challenges facing Fiji and are ready to provide support and assistance to help Fiji fight the COVID-19.

I have witnessed numerous touching moments in this challenging time. Medical workers' contribution has been and still is beyond words, as they tirelessly work to ensure health for all, leaving no-one behind.

The contact tracing teams, health inspectors, police officers, military forces, teachers and other support staff from across government have been racing against the spread day and night through massive testing and containing.

It impressed me so much when the Fiji Centre for Disease Control was temporarily closed, the vast majority of staff voluntarily remained in the locked workplace and continued running tests to identify the positive cases as early as possible, even if they are given choices.

Not only the people in suits and uniforms are setting up a safety shield for the rest of us, workers across a vast array of industries are also essential parts of the system that keeps society functioning smoothly, they are standing fast at their posts despite great risk—whether farmers, bus drivers, delivery workers or sanitation workers.

Local residents actively supported and cooperated with the authorities, staying at home during the strict lockdown period to fight this invisible enemy together.

I have also read stories that many warm-hearted neighbours lend a hand to the disadvantaged in difficult times.

These scenes remind me of the great social mobilization to fight the virus in China last year. The COVID-19 pandemic, worsened by the United Nations as the greatest test since World War II, hit the world hard by surprise. China was the first battleground.

Facing the unknown virus, China did it utmost to identify the virus in a

Medical staff from north China's Tianjin Municipality wave goodbye before their departure in Wuhan, after completing the task, March 17, 2020.

Medical personnel pose for a photo at Hubei Provincial People's Hospital in Wuhan, central China's Hubei Province, February 4, 2020.

An artwork featuring frontliners in white protective suits as one to fight the pandemic, which was displayed at the exhibition held in Shenzhen, south China's Guangdong Province, May 18, 2020.

record short time, shared the genetic sequence and sent alerts in a rapid manner with the world.

China puts people's lives before GDP and economy

In terms of national priorities, China always puts people's lives before GDP and economy. The Chinese government worked against clock to put unlimited medical, technological, financial and human resources into the affected areas.

Hundreds of medical teams from every province of China and the military gathered and worked on the front lines. Thousands of constructors built up two specialized hospitals designated to treat severe patients merely in 30 days, from nothing and nowhere.

Hundreds of millions of people pressed a "pause" button and stayed at home to contain the spread of the rampant virus. Some doctors, community workers, volunteers, policemen, officials and others even sacrificed their lives in the war.

Besides successfully containing the COVID-19 virus on its own soil, China is also actively providing assistance to the international community. We have provided more than 300 million doses of COVID-19 vaccines to more than 80 developing countries in urgent need and exporting vaccines to 40 plus countries.

We have pledged 1 billion USD in assistance for the COVID-19 response and economic recovery in developing

countries. We have provided medical supplies to more than 120 countries and 13 international organizations, with more than 380 billion masks, 3.4 billion protective suits and four billion testing kits. We will continuously provide vaccines and PPEs to help Fiji tackle the pandemic.

These actions are epitomes of China's response efforts, and more importantly, an embodiment of the unique character and strength of the Chinese nation. The people of China have illustrated the great spirit of putting life above everything else, leaving danger, respecting science, and safeguarding a shared future.

The year 2021 marks the centenary of the Communist Party of China (CPC). Over the past century, the Chinese people have made remarkable miracles of rapid economic development and long-term social stability.

With the leadership of the CPC, China has become an indispensable force in resolving global and regional issues, from trade, investment and social inequality to climate change, terrorism and peace-keeping.

China shares experience with world

As a country contributing more than 30 per cent to world economic growth for years, China has been dedicating to sharing its experiences and resources with the world for mutual development through the Belt and Road Initiative.

As the Chinese Ambassador to Fiji,

one of my main responsibilities is telling real stories of China to Fiji and promoting people-to-people exchanges.

"One eyewitness is better than ten lectures."

I encourage more Fiji friends to go and visit China with their own eyes after the pandemic. Or just through some of unbiased media or people-to-people contact, you could find a whole wider nation through the beautiful and diverse scenery, friendly and creative people, cutting-edge technologies, and harmonious and inclusive society.

More than one year into the COVID-19 pandemic, the world is arriving at a critical juncture. How we choose to act now will have a long-lasting impact on generations to come.

The race against COVID-19 is a cruel game with only one round. There will be no chance to play it again. A very important imperative is that the only mature approach to fixing this problem is to focus on the problem itself. We are all waves of the same sea.

The world is indeed a community with a shared future where all rise and fall together.

Coping with the current crisis and making the world a better place for everyone, we must stay in solidarity and work together as one.

And-ho_jiang@fiji.gov.fj